

خلاصہ دستور تونو

روابط، امتیازات، مقاصد، تقسیم

اونور گنڈ معلومات ل سور تونو

سورة الفاتحة - سورة ق

Ketabton.com

مدرس: مولانا خلیل الرحمان صاحب مدظلہ

طالب: محمد ایوب

سورة فاتحه

(۱) کجی سورۃ دے پیر ترتیب قرآن کے پیدال نمبر اوپینزل کے ۵ نمبر ہیں سورۃ مدثر ندے: علق- قلم- مزل- مدثر- فاتحہ، رکی، اودنی سارۃ تو تخصیص رکھ لے شی چہ بعضے الفاظ لکھ صلوات، جہاد، باز کولہ پیر کی سورۃ نو کے لغوی معنی سرہ رازی اودنی سورۃ نو کے پیر اصطلاحی معنی سرہ رازی میں داچنی سورۃ نو کے خطاب زیات تر مشیر کا نو اوامیان تہ وی اودنی سورۃ نو کے خطاب ہمیشہ اہل کتاب او عالمنا نو تہ وی کی سورۃ نو ہف دی چہ ہجرت نہ تھکے نازل شوے دی اگر چہ یہ طائف یاہل مقام کے والے تہ وی اودنی ہف دی چہ ہجرت نہ بعد نازل دی اگر چہ نمبر یہ موقع یا فتح مکہ نہ پس ولے تہ وی۔ 86+28=124

(۲) نومونہ سورۃ فاتحہ: دفتاحے گزوں نومونہ دی قانون دادے چہ کثرۃ الاماء بتذکر علی کثرۃ الصفاء لکہ یوسرے چہ قاری ہم دے عالم ہم، حافظ او مفتی ہم دے دا گزوں القابات دے سڑی پیر گزوں وصفا تو دلالت کی دغہ شان دفتاحے ہم گزوں نومونہ دی اودا نومونہ چا دزان نہندی جو کڑے۔ بلکہ دا اول نقل دی و بی ﷺ نہ:

- (۱) فاتحہ: افتتاح ندے پراستونکے: دے سورۃ سرہ افتتاح دقرآن اشوہ... (۲) اساس القرآن: بنیاد قرآن یا خلاصہ قرآن: دتمام اسمانی کتابونو اودقرآن خلاصہ ہم دے سورۃ کے دہ
- (۳) سورۃ صلوات: حدیث دے: لاصلواتہ لمن لم یقرأہ بفتاحہ الکتاب یہ جمع کے امام اوپینزلہ موز کے موز گز اربہ خانہ وائی ورنہ موز نہ کیگی نور سورۃ نو د مخلوق پہ خود اودا سورۃ دخالق پہ خود دے
- (۴) سورۃ حم: پشروع دے سورۃ کے حمدوندی
- (۵) سورۃ الشافیہ: داسورۃ روحانی پیارود پارہ ہفادہ کہ چرے معنی مطلب سرہ پورا یاد کڑے شی اوئل پرے او کڑے شی
- (۶) کافیہ: چاچدا سورۃ زدہ کڑو معنی او مطلب سرہ اوئل نے پرے او کڑو نو د جنہم نہ خلاصی پارہ بی کافی شی دہ لہرہ (۷) وافیہ: مکمل مضمون لحاظ سرہ: درجہ پیر درجہ کیے ٹول بیانات دی
- (۸) رقیہ: دم والا سورۃ: لکہ شگہ چہ ابوسعید الخدریؓ چلو ملگر وسرہ جہاد تہ تلے دوپہ لارہ کے دو تو م شتر چہ مار یا لرم خوڑ لے دو... اکڈے ترے وانستے... بعضے خلق دے نہ پیر دم پیے اختلاو استدلال کی مگر دا غلط دی ہفہ خوال غیبت وو ستاد اشوی۔

(۹) کتر: خزانہ دعلومو: شیخ القرآن صاحب پیر مایل چہ کہ چرے ماتہ اللہ شپک ۶ کالہ عمر اکڑی اوڑہ مسلل ہم دافاتحہ بیانوم نوز ماعمر پختہ شی مگردے دفتاحے علوم یہ ختم نشی

(۱۰) تعلیم المسلمہ: رسوال کولو جل یا علم: ژوہیے تعریفونہ داللہ، بیاحیلہ عاجزی، بیاسوال کول بل داچہ شہ غوث سل پکاری دی ہدایت اوپدے ثابت قدمی او شگہ بہ غواڑے احادیث کے رازی چہ بہتر بیہ دعا دیونس وہ (لا الہ الا انت سبحانک...) زکہ چہ ددعا دے شرائط وادھف دے داڑہ دے دغا کے دو (۱) چہ داچہ غواڑے ہفہ بہ تھل نہ پاک گزوںے (۲) چہ شہ غواڑے نو دغے شہ ہفہ مالک گزوںے (۳) خپل زان بہ عاجزہ گزوںے۔

(۱۱) ام القرآن: ام اصل یا مورت وائی شگہ چہ مور اصل دچی وی دغے سورۃ فاتحہ اصل د ٹول قرآن دہ

(۱۲) ام الکتاب: د ٹولو اسمانی کتابو اصل یا خلاصہ ہم دے فاتحہ کے دہ

(۱۳) سبع مثانی: اودہ اثیونہ چہ بار بار ویلے کیگی مانزہ کے کس

(۳) وجہ و تقدیم: ہے خوز مونگ علماء ددے لس وجوہات خانی مگر ہفہ زیات تر علمی دی دلست صرف دوہ وجوہات وایو:

- (۱) ٹول قرآن پیر دو قسمہ اثیونہ مشتمل دے یو علمی بل علمی علم او عقیدے سرہ تعلق لری لکہ توحید او رسالت یا ایمان بالاخرہ وغیرہ او عملی صرف عمل سرہ تعلق لری لکہ قیام الصلوات یا حج وغیرہ نو پیر دے فاتحہ کے دا داڑہ قسمہ موجوددی ژومی دے اثیونہ علمی دی چہ عقیدے سرہ تعلق دے او بل ثلور مہمیت ایاک نعبہ... تعلق عمل سرہ دے
- (۲) پیر اعتبار دہم قرآن ۴ حصے دے (۱) التالیق لکل... (۲) الربی... (۳) المبارک فی... (۴) ایمان... نو فاتحہ الحمد للہ کے خالق تہ اشارہ دہ رب العالمین کے دو دے ہے خلاصہ پیر امن کے درجے ہے المبارک: خلاصہ اوپہ مالک یوم الدین کے داخرے ہے خلاصہ نو فاتحہ خلاصہ دقرآن دہ او قانون دادے چہ خلاصہ مقدم دی یہ تفصیل او تفسیر حضرت مولانا شبیر احمد عثمانی دفتاحے و تقدیم وجہ دا خانی چہ قرآن کے ۶ خبرے دی، توحید+ رسالت+ احکامات+ قیامت+ حال دنونکو+ حال دنونکو نو فاتحہ کے دا شپک واڑہ شہ پوہہ عالمان چہ خطاب کی نو ژوہیے خلاصہ شگے کڑی او پیر پیرے مفصل بیان او کڑی ک

(۴) مقصد سورۃ یادوہ یا محویر یا زبدہ (سج) دسورۃ چہ ٹول سورۃ دھفہ نہ تاویگی ہفہ دے (۱) ایاک نعبہ وایاک نستعین (۲) مقصد اربوہ عالیہ۔ قرآن پاک 8 مسئلے بیانوی چہ 4 کچے مہمات او 4 کچے مہمات دی مہماتو تہ مقاصد اربوہ عالیہ ہم وائی چہ ہفہ دای (۱) اثبات دتوحید (۲) رسالت... مہمات دای... نو فاتحہ دغہ ژومی ثلور بیانوی دا ثلور مقاصد دفتاحے دھمات اولفظ نہ داسے ثابت دی چہ الحمد للہ نہ ایاک نستعین پورے توحید خو پیراگ دے مگر اھد نا الصراط... ضالیین پورے شگہ ثابت دے داسے چہ مونگ داسوال دھفہ ذات نہ داسے کو چہ دے کار نہ صرف اللہ دے اثبات درسالت ترے داسے ثابت دے چہ علمی او عملی مسئلے مونگ تہ چاہیان کڑے یا داڑے دا رسول۔ شہ کے درتہ بیان کڑے قرآن کے۔ دے نہ صداقت الکتاب مسئلہ واضح شوہ دغے صداقت الکتاب ہم داخلفہ چہ اصفا داللہ یا صفا د بندہ چہ ایاک نعبہ وغیرہ کے دی مونگ تہ رسول شگہ رارسول دہ دے پیر قرآن کے بیان کڑے دہ اللہ رحمن اور جم دے او قرآن ہم د اللہ رحم دے پونس ۵۸ قبل بفضل اللہ ورحمہ... ہم دغے مسئلہ ایمان بالاخرہ ہم داخلفہ چہ احمد وندہ اللہ شہ پارہ وائے اودا عبادت داللہ شہ پارہ کو دے دے پارہ چہ قیامت کے پکارا شی بل داللہ رب یعنی تربیت دبدن اور روح کونکے دے نو دروح تربیت پیر قرآن سرہ کوئی دے دپارہ چہ دا روح سے قیامت کے بیخ شی دغہ اہ۔ پیر مالک یوم الدین سرہ اثبات قیامت براہ راست نو مختصر داچہ دفتاحے ہر ایت یا ہر لفظ نہ دا ثلور مقصدی خبرے واضح دی۔

08889000000

(۵) تقسیم و سورۃ: جسے خود سورۃ فاتحہ تقسیم ہے 8 او 15 حصوں پر شے دے مگر لذتہ مونگ صرف پندرہ حصوں کے کو۔ نو سورۃ تقسیم دے یا اعتبار مضامین سے پندرہ حصوں کے:

- (۱) بڑی درے انتونہ الحمد للہ نہ ترمالک یوم الدین (مشتمل ہے آسمان پر اللہ ہے یوم اسم اللہ) اسم ذاتی اور باقی ثلوثہ ذاتی دی۔ پہلے الحمد للہ سرہ رہتا ہے مشترکاً تو کیگی پر رب العالمین سرہ رہتا ہے ناموسیا نو او صابینو کیگی پہ الرحمن الرحیم سرہ ہم رہتا ہے مشترکاً تو کیگی چہ برکت ذمہ دار بل ٹوک گزوی بہ مالک یوم الدین سرہ دے ہے ہفتہ مشترکاً تو چہ بل لہرہ شفاعت ذمہ دار گزوی نو داڑو ہے حصہ مختص وہ حقوق اللہ لہرہ (۲) آیت ۴ چہ حقوق اللہ و حقوق العباد کے مشترک بیان کیگی یہ ایک نعت کے واللہ حق دادو چہ عبادت خاص کڑے شی اللہ لہرہ او بندہ حق دادے چہ عباد اور کڑی اور غصے پہ ایک نستعین کے ہم۔
- (۳) آیت ۵ نہ تر آخر پر ہے۔ دیکے خالصہ بندہ حقوق دی چہ کیکے در یوژو لوبیان دے اجمالاً۔ کد چہ بندہ وائی چہ اھدا نا الصراط المستقیم نو حدیث قدسی دے چہ اللہ فرمائی چہ ہذا بعدی دا زما در حق دے۔ نو سورۃ فاتحہ کے رد ہے پہ ثلوثہ فرو تو (۱) دھریہ: ددی دا دعوہ چہ اللہ شدہ دھرشہ حادثاتی طور پیدائی اور حادثاتی طور بہ فناہی نو الحمد للہ سرہ پدے دھریہ باندے رداوشو چہ اللہ خالق دے ہر شہ دے۔ (۲) مجموعی ان اوصاف میں (آتش پرست اور نمر پرست) پہ رب العالمین سرہ (۳) رد ہے پہ مشترکاً نو چہ ذریار تو نو او بتا نو عبادت کوی پہ رب اور نمن سرہ (۴) ہفتہ فلا سفران چہ یو مخلوق دہل و پیدائش اور فنا کو بسبب گزوی شدہ چہ cause & effect relationship دیکھ لیگی۔

تفسیر کبیرہ فاتحہ متعلق کیگی چہ فاتحہ کے ۵ خبرے اللہ او مخلوق سرہ متعلق دی: واللہ سرہ متعلق ۵ خبرے (۱) الوہیت (۲) ربوبیت (۳) رحمانیت (۴) رحیمیت (۵) مالکیت۔

بندہ متعلق (۱) عبادت (۲) استعانت (۳) طلب دھدا بیت (۴) طلب واستقامت (۵) طلب نعمت نوروتے ۵ ڈبو ۵ سرہ داسے ترتیب وار تری چہ مونگ ستاہنگی زک کو چہ بندہ اللہ اوالدیہ۔ مونگ ستانہ استعانت یا مدد زک غواڑو چہ تر بے۔ اتانہ ہدایت زک غواڑو چہ تر بے۔ اتانہ استقامت زک غواڑو چہ تر بے خاص رحمتا پہ خاص مخلوق دی۔ اتانہ نعمت سوال زک کو چہ نہ مالک دسز او جزا ہے۔

(۶) امتیازات و سورۃ فاتحہ: (۱) سورۃ ممتاز دے پہ اجمالی خلاصے دفران۔ قرآن ثلوثہ حصے دے دثلوثہ مقاصد و لحاظ سرہ۔ اثبات و توحید۔ رسالت۔ صداقت الکتاب۔ ایمان یا آخرہ۔ نو فاتحہ دے

ثلوثہ داڑو حصو خلاصہ پیش کوی اجمالاً او مختصراً (۲) سورۃ ممتاز دے پہ بیان و تمام اسمانی علوم کو کم چہ پہ کتب سابقہ کے دی۔ دھنے ٹو لو علموں پہ لباب ایانک نعت و ایانک نستعین دے

(۳) داسورۃ ممتاز دے پہ بیان و چل/طریقے خود سوال۔ روستوبے وضاحت او شہ (۴) سورۃ ممتاز دے پہ بیان و دعا خاص کولو چہ کومدعا غوٹل لازم دی - اھدا نا الصراط المستقیم

(۵) داسورۃ ممتاز دے پہ خاص کید و موز سرہ چہ سورۃ صلوة ہم وائی یعنی دے نہ بغیر موز نہ کیگی۔ مقتدی یا امام بہ ضرور فاتحہ وائی۔ پہ نومو نو دفتحے کے دے وضاحت شے دے۔

ہفتہ حروف چہ فاتحہ کے نعت: (۱) ت/ا (۲) خ/خا (۳) ذ (۴) ز/زا (۵) ش (۶) ظ/طا (۷) ف/فا (۸) ناول پہ انعام ۱۲۲ کے راجہ ردی دا حروف پہ فاتحہ کے ولے نختہ نو بیٹھے علماء فقہاء۔ جواب کوی۔ چہ زک چہ الفاظ زیات تر دعباب زانو کے استعمال دی او فاتحہ شفا و الا سورۃ دو۔

اعتراض (۵) ایت ۰۶: سب سے باندے چن پورہ خمرہ کوے اوصابلہ۔ جواب (۱) ایت ۱۰۶: نابت بخیر منہ (۲) زہہ واللہ دکم تابع یم

اعتراض (۶) ایت ۱۱۶: پتھاذا الولد باندے چہ موبگ دنا بنانو نہ منع کوے۔ نو ۵ جوابو نہ کوئی (۱) سبحانہ (۲) بل لمانی السلوت والارض (۳) کل لقا تونون (۴) بدلیع السلوت والارض (۵) واذا قضی امرنا فانما یقول لہ کن فیکون

اعتراض (۷) ایت ۱۱۸: کہ تہ رشتونے پیغمبرے نو ستا پیرسالت واللہ ماسرہ خبرے اوکڑی: جوابو نہ وہ کیگی۔ (۱) ایت ۱۱۸: کذا لک قال الذین من قبلہم (۲) قد بین الایات لقوم یوتونو دے دو جوابو نہ علاوہ علماء دے جواب ہم کوئی چہ یوحجازی بادشاہ دکم نفاظ کو لو د پارہ دھر چادر ہوا زے نہ نہ زنی۔ نو حقیق بادشاہ شنگہ دا سے اوکڑی۔

ہو دا ووم او اتم اعتراض در میان درے خبرے دی۔ (۱) ایت ۱۲۵: بیت اللہ تو حیدر مرکز و فواے بنی اسرائیل و ناسو مکہ شکر و لے شروع کڑو۔ (۲) ایت ۱۲۹-۱۳۰: موجودہ پیغمبر محمد ستا سو دیکہ ابراہیم دعا و نو لے و پیغمبر منے (۳) ۱۳۳-۱۳۴: تو حیدر و لو نوا نیماہ کرامت سبقت و تبلیغ و فو ناسو لے تو حیدر ناکار کوے۔

اعتراض (۸) ایت ۱۳۲: پتھو بل دقبیلے چہ تہ پچل دین کے پتھلہ پتھک او تر د کے نے ککھ یوحنا ککھ بل خواج۔ جواب ایت ۱۳۲: اللہ المشرق و المغرب (یعنی زہہ واللہ دکم تابع یم۔۔) اعتراض (۹): دصفا و مردا پے طواف۔ چہ پتھلہ خود صفا و مردا طواف کوے حالانکہ وہ بتان (ناکیلہ او اسلاف) دو۔ او موبگ دبتا نو عبادت نہ منع کوے۔ جواب: ایت ۱۵۸: ان الصفا و المروۃ من شعائر اللہ

بیانور و ایتونو کے زواج، انذار، دلا تو بے درے شرائط پایت ۱۶۰ کے، دلائیل و توحید، رد شرک او بیان دھرماتو کو لے شی انما حرم علیکم المیتہ۔۔ (چکھ تفسیر دے رویے حصے ششم شی نو ہلہ باقی خلاصہ بہ بیانو)

دریمہ حصہ ایت ۱۷۷-۲۵۳: پدے کے جہاد فی سبیل اللہ ذکر کو لے شی: اول د جہاد پارہ درے منازل دی:

منزل (۱) سورۃ البقرہ کے دے: دے پھقلہ درے اپنے خبرے کوئی: (۱) تربیت د مجاہد (۲) اصلاح ذہیل ملک (۳) اصلاح ذہیل کور منزل (۲) پے سورۃ انفال کے: چہ میدان جنگ کے ۶ قاعدے ذکر کوئی

منزل (۳) پے سورۃ مجادلہ کے: یعنی دفتے نہ بعد قانون و آداب (تفصیل پارہ او گورہ شروع دریمے حصے پقران کے)

نوایت ۱۷۷ کے اے د مجاہد ل صفات ذکر کوئی ۵ عقیدے سرہ او ۵ عمل سرہ متعلق دی۔ بیا اصول اربو لسیات المدین (د ملک اصلاح د پارہ ثلور اصول) ذکر کوئی۔ لکھ

(۱) ایت ۱۷۸: قصاص من الظالم (کتب علیکم القصاص) (۲) ایت ۱۸۰: تقسیم المال بل القانون شرعی (کتب علیکم اذا حضرا۔۔)

(۳) ایت ۱۸۳: فرضیت الصوم (کتب علیکم الصیام) (۴) ایت ۱۸۸: نبی عن الارثشی (لا تاکلوا اموالکم۔۔)

بیا بیان روج پے شنگہ ج کے مال او بند در داڑھ لگی دغدرنگ جہاد کے ہوا در داڑھ لگی۔ ایت ۱۸۹: بیا ایت ۱۷۷-۱۷۹ پورے ۱۸۰ تو انین د کور سولوبیا یگی۔ ہغہ دادی:

(۱) ایت ۲۱۵: د کور مشرہ ہغہ دی چہ مال لگوی (۲) ایت ۲۱۶: مشرہ ذہیل کور مدافعت کوئی (۳) ایت ۲۱۷: قتال فی شہر الحرام (۴) ایت ۲۱۹: نبی عن الخمر و البیسر

(۵) ایت ۲۲۰: اصلاح لیلینی (۶) ایت ۲۲۱: نبی عن الکاح المشرکین (۷) ایت ۲۲۲: نبی عن الجماع فی حالت الجحیش (۸) ایت ۲۲۳: مقصد جماع

(۹) ایت ۲۲۴: قسم خوئل واللہ پونوم (۱۰) ایت ۲۲۶: مسلد ایلا (۱۱) ایت ۲۲۹: دطلاق انشام (۱۲) ایت ۲۳۳: مسلد رضاعت (۱۳) ایت ۲۳۴: کڈے خزے عدت

(۱۴) ایت ۲۳۵: حکم الخطیہ (لا جناح علیکم۔۔) (۱۵) ایت ۲۳۶: طلاق و غیر مدخول (۱۶) ایت ۲۳۸: مسلد صلوة (۱۷) ایت ۲۴۰: وصیت للارواح (۱۸) ایت ۲۴۱: مسلد دفاند و رکولو طلاق شوے شوے تہ

دے نہ بعد مسلد جہاد پرے تفریح کیگی پے بیان د جالوت او طاوت ایت ۲۴۶-۲۵۲ چکے دا میرد جہاد پارہ دودہ شرائط خالی (۱) علم (۲) جسم یعنی ہمت

(چکھ تفسیر دے رویے حصے ششم شی نو ہلہ باقی خلاصہ بہ بیانو)

ثلورمہ حصہ: ایت ۲۵۳-۲۸۶ پورے: پدے کے انفاق فی سبیل اللہ کے دے۔ چہ غیب ذکر کوئی مستفیو مال تہ فی سبیل اللہ او جرور کوئی بخلاوت:

ایت ۲۵۴: دمرگ نہ مٹے انفاق او کڑے ایت ۲۵۵-۲۵۶: ہغہ دعوہ ذکر کوئی چکونے مسلد پارہ بہ انفاق کوے۔ بیا د دو دفتر بیان کوئی یوایت ۲۵۷-۲۵۸ کے چہ بیان د

شیطان او نمرود دے چہ سرکشہ فرقدہ بل ایت ۲۵۸-۲۵۹ کے چہ بیان اصحاب الرشد کوئی لکھ ابراہیم او عزیز بیا مثالونہ پارہ دخرچ کولو پے ایت ۲۶۱-۲۶۳ (اللہ درضاد پارہ)

اوایت ۲۶۳-۲۶۶ کے دنیغرض پارہ۔ ایت ۲۶۷ کے دطیب مال و رکولو حکم دے ایت ۲۷۵-۲۸۱: ۵ دفعات پے سو د خور د باندے ایت ۲۸۲: ایت طولیلا چہ بیان دمعاملاتو کوئی۔ چہ لیلین دین پے شنگہ کوے۔

بیا آخر کوع کے بیان دھغہ ثلور د مسلو کوئی کوے چہ تیرے شوے پٹول سورۃ کے بیا ایت ۲۸۲ کے بیان دتوحید پے لئمانی السلوت سرہ پے ایت ۲۸۵ کے اثبات درسالت کوئی پیا من الرسول

سرہ۔ دریم پے ایت ۲۸۶ کے پے لایکلف اللہ سرہ بیان د جہاد کوئی او انفاق پرے قیاس کوئی زکھ چہ انفاق نہ بغیر جہاد ممکن نہ دے۔

(۲) اثبات در رسالت: (چہ نبی خدا اللہ پیغمبر دے او آخری دے) نبی کچھ فرمائی چیز ما مثال داسے دے لک پو عمارت دی ہنے کے پوختہ کہہ وی۔ مالک نے الگوی ہفتہ بلڈنگ برابری۔
 انا خاتم النبیین لانی بعدہ اود دے اثبات در رسالت مقصدے چہ در رسول پہ طریقو کے کامیابی گزول۔ بدعتی چہ بدعت کوی۔ نو نبی کرہ نہ آخری رسول گزوی۔ نہ دھتہ طریقو کے کامیابی گزوی
 (۳) الجہاد فی سبیل اللہ: جہاد کہد جہد نشی نو معنی ہے وہ انتہائی کوشش کول۔ دپارہد اشاعت قرآن او سنتو۔ چہ دین واللہ دے۔
 او کہ جہاد جہد نشی نو مطلب ہے دے فراختیا ^{یعنی ہفتہ عمل} چہ اسلام بیفر اختیار مایا وگی او مقابلہ کے کفر تنگیگی او ختمگیگی۔

(۴) الاتفاق فی سبیل اللہ: واللہ دین دپارہ مال گول۔ (اوس نے ربط بنا کولہ: اتفاق بہ جہاد دپارہ کولے جہاد بہ اثبات در رسالت دپارہ کولے او اثبات در رسالت سرہ ملک کے توحید رازی)
 نوڑو ہے دوہے مکے مہما تو نہ او آخرے دوہے مکے دمدا تو نہ رادانتے۔ باقی ہفتہ غلور نوڑو چہ صداقت الکلب + ایمان بالآخرۃ او تنظیم + آداب دی۔ دھتہ ہم ذکر کیگی مگر
 مختصراً/ضمنیاً تفصیل پدے سورۃ کے دوہے غلور و مسلو کیگی۔ قرآن زدہ کولود پارہ اصل کے دوہے مسلو ضرورت وی۔ پریدے ہفتہ نوڑوے خبرے چہ ۱۶ علوم غلط یادوی۔

تقسیم سورۃ: سورۃ ۴ حصے دے: (۱) ایت ۱-۱۰۰: اثبات دتوحید کوی (۲) ایت ۱۰۱-۱۷۶: اثبات در رسالت کوی (۳) ایت ۱۷۷-۲۵۳: الجہاد فی سبیل اللہ بیانوی

(۴) ایت ۲۵۴-۲۵۷: الاتفاق فی سبیل اللہ بیانوی

خلاصہ سورۃ رومے حصہ: بیا دغڑو ہے حصہ سیم دہ پہ در یو با یو بانندے:

باب نمبر (۱) ایت ۱-۲۰: چہ بیان و فرق ثلاثی کوی کومے چہ سورۃ الفاتحہ کے مختصر بیان شوے۔ نو دلہد دھغوی صفات، دھغوی حکم دنیوی او اخروی ہم بیانوی۔
 باب نمبر (۲) ایت ۲۱-۳۹: دغڑو ہے باب اصل کے بطور تمہید و دپارہ ددے دویم باب۔ زکہ چہ دلہد کے اصل مسئلہ یا مہا الناس اعدو یکم ذکر کولے شی۔ دیکے سبق دے ملتے چہ کلکتہ
 بیان دتوحید او کڑے نو غلط بہ درے ڈلے کیگی۔ او پہ اصول و قرآن کے پہ تم نمبر بانندے ددے در یو ڈو لو بیان شوے دو۔

نو دے باب کے رومے خطاب عام وے۔ او دعوہ دتوحید دہ۔ چہ ۵ دلائل عقلیہ پرے بیانگی۔ او بیا شمرہ پرے ذکر کولے شی: فلا تجعلوا اللہ اندا۔ بیا اثبات در رسالت، بشارت
 منوکتہ اودفع داعتراض پہ ایت ۲۶ کے پہ ان اللہ لا یستجی... بیا ایت ۲۸-۳۷۔ پورے غلور نعمتوں ذکر کولے شی یہ کیف تکفرون باللہ سرہ (۱) چہ دشت نہ م شتہ کڑے
 (۲) ددنیائول نعمتوں تارہ پیدا کڑل (۳) ستا سونیکہ تم عزت نصیب کڑو پو لو فزشتو (۴) لغزش مورتہ ہم معاف کڑو۔ وغیرہ

باب نمبر (۳) ایت ۴۰-۹۶: رومے روع بطور تمہید چہ خطاب عام نہ پس خطاب خاص کولے شی یہ یعنی اسرئیل الذکروا سرہ چہ رومے دینی اسرئیل اور دے خصلتوں ذکر کوی۔

لکہ (۱) تحریف (ولا تستروا... ایت ۸۱) (۲) تلبیس الحق بالباطل استمنان جن ایت ۴۲ (۳) ترک عمل (اتامرون الناس... ایت ۴۴)

دوہے مقابلہ کے دو مومن اور دے صفات: (۱) صبر (۲) صلوة (۳) ایمان بالآخرہ ایت ۲۵-۳۶ (۴) رومے روع بطور تمہید دہ دھتے ۶ خطا یو پورہ چہ خطا یو ستہ روت نوائی
 خطاب (۱) بیان راتو نمونو اور دہ تمونو/عذابونو: نمونو دادی: (۱) نجات من الغرورون ایت ۳۹ (۲) نجات من الفرقون ایت ۵۰ (۳) ایتاۃ الکتاب ایت ۵۳

(۴) عفوہ من القتل ایت ۵۱-۵۴ (۵) حیات بعد الممات ایت ۵۵-۵۶ (۶) تظلیل النمام ایت ۵۷ (۷) انزال المن واسلامی ایت ۵۷ (۸) فوجار لعیون من الحجر ۶۰
 دوہے قلمونو/عذابونو دادی: نزول العذاب من السماء ایت ۵۹ (۲) ذلت واهوان بسبب کفران ۶۱

خطاب (۲) ایت ۶۳-۷۲: دینی اسرئیل و دشرانور دے خصلتوں: (۱) نقض العھود ۶۳-۶۴ (۲) الخیل فی ذیل البقر ۶۷-۷۱ (۳) قتل انفس ۷۲

او دمو جوہدہ بنی اسرئیل و دشرانور خاے (۱) تحریف فی الدین ۷۵ (۲) منافقت ۷۶ (۳) تقلید و آبا و اجداد ۷۸ (۴) مخصصین لا نفھم بالحد ۸۰

خطاب (۳) انکار ہم من الادامر و اتیانہم بالکفر ۸۳-۸۶ خطاب (۴) انکار دھتے انبیاد نہ ایت ۸۷-۸۸

خطاب (۵) انکار دمو جوہدہ نبی نہ ۸۹ خطاب (۶) خلاصہ دما سبق ۹۵

(چہ کچھ تفسیر دے رومے حصے ششم شی نوصلہ باقی خلاصہ بہ بیانوی)

دویمہ حصہ ایت ۹۷-۱۷۶ داڑومی غلور ایتوں پہ دو اڑو حصو کے شمارو لے شی۔ لکہ شگہ چہ علمانچلو کتابونو کے بابونہ تری۔ او دھر دو بابو در میان کے یو فصل وی۔ چہ دے فصل کے ٹکے اور د ستوداڑو
 بابونہ تر لے شوے وی۔ دغڑشان و غلور ایتوں دواڑو حصے نچلو کے داسے تری چہ رومے حصہ کے اثبات دتوحید و نو دویہ کے اثبات در رسالت دے۔ نو داداڑو حصہ دجبرائیل رسول اللہ
 طرف نہ رادوڑے وے۔ لہذا پہ جبرائیل بانندے اعتراض پدے دواڑو مسلوا اعتراض دے۔ نو پدے دہجدویمہ حصہ مومنگ دایت ۱۰۰ پزائے دایت ۹۷ نہ شروع کوو۔
 نو ایت ۹۷-۱۵۸ پورے ۹ اعتراضات دی۔ او دھتے جوابونہ او ایت ۱۵۹-۱۷۶ پورے شتورے اہمے خبرے در رسالت مسئلہ متعلق دی۔

اعتراض (۱) پہ جبرائیل بانندے ۹۷-۹۸: چہ مومنگ تارہ رسول او دا قرآن زکہ نہ منو چہ تارہ دوی جبرائیل رادوڑی چہ ہفتہ مومنگ پہ مشرانو عذابونہ رادوڑے دی۔ نو جوابونہ کوی۔

جواب (۱) قرآن باللہ پہ حکم نا کیگی۔ (۲) قرآن دھتے کتابونو تصدیق کوی۔ (۳) ہڈی (۴) وشرای (۵) ایت ۹۸: ٹوک چہ جبرائیل سرہ دشمنی کوی نو ہفتہ اللہ سرہ دشمنی کوی نو اللہ ہفتہ سرہ...

اعتراض (۲) سلیمان بانندے ایت ۱۰۲: چہ دسلیمان صفائی بیانوے حالانکہ ہفتہ جاو دگروو۔ نو جواب: ایت ۱۰۲: دما کفر سلیمان وکن الشیطن کفروا

اعتراض (۳) مومنگ دحزنہ مع کوے حالانکہ اللہ ددے خولود پارہ دوہے فرشتے ہاروت او ماروت رالیگے وے۔ نو جواب: ایت ۱۰۲: حتی یقول انما نقضتہ فلا تکفر

اعتراض (۴) ایت ۱۰۲: چہ مومنگ دچلو مشرانو ددین او رسم راج نہ مع کوے جواب ایت ۱۰۲: لا تقولوا راعنا وشرک او دے اہمے خبرے مہ کوے۔

اعتراض (۵) ایت ۱۰۶: اپنی نیک باندی سے چہن یوہ خبرہ کوے اوصابلہ۔ جواب (۱) ایت ۱۰۶: ناسی بخرمنہ (۲) زہہ واللہ حکم تابع یم

اعتراض (۶) ایت ۱۱۶: پاتھاذا الولد باندے چہنہ مونگ دنا سنا نونہ منخ کوے۔ نو ۵ جوابیہ کوی (۱) سبحانہ (۲) بل لہ مانی السلوات والارض (۳) کل لہ قانون (۴) بدیع السلوات والارض (۵) واذا قطنی امرأ فانما یقول لہ کن فیکون

اعتراض (۷): ایت ۱۱۸: کہتہ رشوت نے پیغمبرے نوستا پر رسالت واللہ ماسرہ خبرے اوکزی: جوابیہ وہ کیگی۔ (۱) ایت ۱۱۸: کذا اک قال الذین من قبلہم (۲) قد بین الامت لقوم یقنون درے دو جوابیہ نونہ علاوہ علماء درے جواب ہم کوی چہ یوجازی بادشاہ حکم نافذ کو لو پارہ دھر چادر وازے تہ نہ نزی۔ نو حقیقی بادشاہ شنگہ داسے اوکزی۔

دو داوم او اتم اعتراض در میان درے خبرے وی۔ (۱) ایت ۱۲۵: بیت اللہ و تو حید مرکز و نووے نبی اسرا کیلو تاسو کیپک شکر و لے شروع کرو۔ (۲) ایت ۱۲۹-۱۳۰: موجودہ پیغمبر محمد ستا سو دیکھ ابراہیم دعاوہ۔ نووے دا پیغمبر نہ منے (۳) ۱۳۳-۱۳۴: توحید و تلو لو انیا کر اسو سقن او کیلیج و نووے تاسو لے توحید نہ انکار کوے۔

اعتراض (۸): ایت ۱۳۲: پے ٹویل قبیلہ چہتہ پے چیل دین کے پچلہ پے شک او ترد کے لے۔ کلہ یو خواج کلہ بل خواج۔ جواب ایت ۱۳۲: اللہ مشرق و مغرب (یعنی زہہ واللہ حکم تابع یم۔۔۔) اعتراض (۹): دھفا او مروا پے طواف۔ چہ پچلہ خود صفا او مروا طواف کوے حالانکہ دوہ بتان (ناکیلہ او اسلاف) دو۔ او مونگ دیتا نو دعوات نہ منخ کوے۔ نو جواب: ایت ۱۵۸: ان الصفا و المروۃ من شعائر اللہ

بیانورو ایتونو کے زواجر، انذار، دلا دو بے درے شرائط پے ایت ۱۶۰ کے، دلا کیلو پے توحید، رد شرک او بیان دھر ماتو کو لے شی انما حرم علیکم الہیتہ۔۔۔

(چکھ تفسیر دوے در یے حصے ختم شی نوہلہ باقی خلاصہ پے بیانوو)

دریمہ حصہ ایت ۱۷۷-۲۵۳: پدے کے جہاد فی سبیل اللہ ذکر کو لے شی: اول دجہاد پارہ درے منازل دی:

منزل (۱) سورۃ البقرہ کے دے: دوے پے پھلہ درے اے خبرے کوی: (۱) تربیت دجہاد (۲) اصلاح ذہیل ملک (۳) اصلاح ذہیل کور

منزل (۲) پے سورۃ انفال کے: چہ پے میدان جنگ کے ۶ قاعدے ذکر کوی

منزل (۳) پے سورۃ مجادلہ کے: یعنی دفتے نہ بعد قانون و آداب (تفصیل دپارہ او گورہ شروع در یے حصے پے قرآن کے)

نو ایت ۱۷۷ کے دجہاد صفتا ذکر کوی ۵ دھقیدے سرہ او ۵ عمل سرہ متعلق دی۔ بیا اصول اربو لسیاست المدین (ملک اصلاح دپارہ علور اصول) ذکر کوی۔ لکہ

(۱) ایت ۱۷۸: قصاص من الظالم (کتب علیکم القصاص) (۲) ایت ۱۸۰: تقسیم المال بل القانون شرعی (کتب علیکم اذا حضرا۔۔۔)

(۳) ایت ۱۸۳: فرضیت الصوم (کتب علیکم الصیام) (۴) ایت ۱۸۸: نبی عن الارثقی (لا تاکلوا مما اکلم۔۔۔)

بیایان درج پے شکر حج کے مال او بندرواڑہ لگی زہد رنگ جہاد کے ہم رواڑہ لگی۔ ایت ۱۸۹: بیایا ۲۱۵ پورے ۱۸: قوانین کرور و لو بیانگی۔ سفہ رادی:

(۱) ایت ۲۱۵: دکر شربہ ہفدی چہ مال لگوی (۲) ایت ۲۱۶: مشربہ ذہیل کور مدافعت کوی (۳) ایت ۲۱۷: قتال فی شہر الحرام (۴) ایت ۲۱۹: نبی عن انحر و المہیر

(۵) ایت ۲۲۰: اصلاح لیبیتی (۶) ایت ۲۲۱: نبی عن النکاح المشرکین (۷) ایت ۲۲۲: نبی عن الجماع فی حالت الخیض (۸) ایت ۲۲۳: مقصدہ جماع

(۹) ایت ۲۲۳: قسم خوئل واللہ پونم (۱۰) ایت ۲۲۶: مسلد ایلا (۱۱) ایت ۲۲۹: وطلاق اقسام (۱۲) ایت ۲۳۳: مسلد رضاعت (۱۳) ایت ۲۳۳: کڈے خزے عدت

(۱۴) ایت ۲۳۵: حکم الخطیۃ (لا جناح علیکم۔۔۔) (۱۵) ایت ۲۳۶: طلاق غیر مدخول (۱۶) ایت ۲۳۸: مسلد صلوة (۱۷) ایت ۲۴۰: وصیت لازواج

(۱۸) ایت ۲۴۱: مسلد دفاندو و رکولو طلاق شوے شوے تہ

دے نہ بعد مسلد جہاد پرے تفریح لگی پے بیان دجالوت او طالوت ایت ۲۳۶-۲۴۲ چکے دامیر دجہاد پارہ دوہ شرائط خالی (۱) علم (۲) جسم یعنی ہمت

(چکھ تفسیر دوے در یے حصے ختم شی نوہلہ باقی خلاصہ پے بیانوو)

ثلورمہ حصہ: ایت ۲۵۳-۲۸۶ پورے: پدے کے انفاق فی سبیل اللہ کے دے۔ چہ ترغیب ذکر کوی منفیقو مال تہ فی سبیل اللہ اوزر و کوی بخلاوت:

ایت ۲۵۴: دمرگ نہ تھے انفاق او کڑے ایت ۲۵۵-۲۵۶: ہفہ دعوہ ذکر کوی چکوے مسلد پارہ بہ انفاق کوے۔ بیاد دو دفتر تو بیان کوی پو ایت ۲۵۷-۲۵۸ کے چہ بیان ر

شیطان او نمرود نے چہ سرکشہ فرقدہ۔ بل ایت ۲۵۸-۲۵۹ کے چہ بیان اصحاب الرشاد کوی لکہ ابراہیم او عزیز بیامثالونہ دپارہ دخرچ کو لو پے ایت ۲۶۱-۲۶۳ (اللہ در ضا دپارہ)

او ایت ۲۶۴-۲۶۶ کے دنیا غرض دپارہ۔ ایت ۲۶۷ کے طیب مال و رکولو حکم دے ایت ۲۷۵-۲۸۱: ۵ دفعات پے سو خورد باندے ایت ۲۸۲: ایت طویلا چہ بیان دمعاملاتو

کوی۔ چہ لیلین دین بہ شنگہ کوے۔

بیا آخر کوے کے بیان دھنے ثلور و مسلو کوی کوے چہ تیرے شوے پٹول سورۃ کے بہ ایت ۲۸۴ کے بیان و توحید پے اللہ مانی السلوات سرہ پے ایت ۲۸۵ کے اثبات در رسالت کوی پے امن الرسول

سرہ۔ دریم پے ایت ۲۸۶ کے پے لایکلف اللہ سرہ بیان دجہاد کوی او انفاق پرے قیاس کوی زکہ چہ انفاق نہ پیغمبر جہاد ممکن نہ دے۔

سورة ال عمران مدنی (ترتیباً بعد از بقرہ - نزولاً ۸۹ بعد از انفال)

رابطہ مابین سورہ

شمار	سورة بقرہ	سورة ال عمران
۱-	بقرہ کے بیان ظہور رسکلوود توحید، رسالت، جہاد، انفاق۔ توحید ظہور وارے ذکر و۔ ایت ۲۱، ۱۱۶، ۱۶۳، ۲۵۵، او ۹ اعتراضات پر رسالت او جوابوند	نودے سورة کے ہم دغہ مقاصد بیا نیگی گزریات وضاحت اور ترقی سرہ۔ دلنا اووہ وارے توحید وے لکہ ایت ۱۰۹، ۶۴، ۵۱، ۲۶، ۱۸، ۲، ۱۰۹، ۱۸۹ کے۔ او ۱۵ اعتراضات پر رسالت او دھنے جوابات ذکر کوی۔ نو دا سورة یہ ترقی دے۔ دھنے سورة البقرہ سے نہ۔
۲-	بقرہ کے دیہود وال (عقل) دعا جڑے ذکر او شو۔ واذا دعنا موسیٰ ارا عینا لیتیم اتخولتم الحجل ایت ۵۱	نودے سورة کے دعیسا یا نود الہ (عسلی) دعا جڑے ذکر کوشی چھہ کزور سے دو۔
۳-	بقرہ کے بیان دھنے تو انیوود چھہ سرہ اصلاح دکورا ملک دجہا برازی۔	نودے سورة کے بیان دھنے تو انیوود چھہ سرہ اصلاح دجماعت یعنی تنظیم کگی۔
۴-	زیات تر خطاب دلک مغضوب علیہم (یہود یا نو) تہود۔	نودے سورة کے زیات تر خطبات ضالیون تہودے۔ یعنی عیسایان نو تہ چہ یہود پے روان دی۔
۵-	بقرہ کے دشتر کانوپہ دکورہ دو۔ چہ قالوا انظروا لعلکم ترحمون ایت ۱۱۴ (اللہ ناہان نبوی دی)	نودے دعیسا یا نو یہ دکورہ چھہ عقیدہ دستیت دہ رد دے۔ عسلی او بی بی مریم خدایان گزوی۔ نو اللہ تعالیٰ دوی ٹولو اودوی دیکولو
۶-	دلک یہود یا نوسرہ ایت ۹۳-۹۵ کے مباحلہ۔	نودے ایت ۶۱ کے عیسایان سرہ مباحلہ۔
۷-	دطاوت دملگرو دعا ذکر دہ پیا ایت ۲۵۰ کے ربنا افرغ علینا صبرا	نودے دسنا باد دعا ذکر دہ پیا ایت ۱۴۷ کے ربنا اغفر لنا و لنا
۸-	دبی اسرائیلونہ وعدہ اخیصل ذکر و۔ پیا ایت ۸۳ کے واذا اخذنا بیاق بنی اسرائیل لالتعمدون الا اللہ۔	عامن مسلمانو نو وعدہ اخیصل ذکر دی پیا ایت ۱۸۷ کے واذا اخذ اللہ بیاق الذین اذوا لکلمہ لیتینہ للناس۔۔۔۔
۹-	ایت ۱۵۹ کے پکا تمین حق باندے لغت دھنے کیدو	نودے ایت ۷۸ کے پکا تمین باندے لغت دھنے کگی۔
۱۰-	ایت ۱۷۴ کے وانی چکا تمین حق سرہ باللہ قیامت کے خبرے اون کزی۔	ایت ۷۷ کے فرمائی چہ چاچا اللہ پکا کا ما تو دنیا واخترہ سرہ باللہ خبرے اون کزی۔
۱۱-	بقرہ کے دیکو انویا ہدینہ بیان دو۔ لکہ حضرت طاوت	نودے سورة کے دمجورہ امت دجہا ہدینا و دھنی دہا درئی بیان دے لکہ ہدین
۱۲-	ایت ۱۹۶ واتسوا لعلکم ترحمون	ایت ۹۷ کے فرمائی چہ درج نہ انکاری کافر دے
۱۳-	ایت ۱۳۰ کے ووا عتیم علم ام اللہ (دابرہ ہم بارہ کے تا سو چو دے چھہ یہودی دو اویسیان وانی چھہ عیسائی دو) نو تا سو پو یگی او کہ اللہ پو یگی۔	ایت ۶۶-۶۷ کے ہم دغہ مسئلہ واضح کوی او فرمائی چہ واللہ اعلموا واتموا لعلکم ترحمون

انتیازات دسورة: (۱) سورة ممتاز دے پہ بیان دال دحضرت عمران چھہ بی بی ایت ۳۳، اور بی بی مریم ایت ۳۶ او نو سے حضرت عیسیٰ پیا ایت ۲۸ کر بیا نیگی۔ دا سے بل سورة کے ترقی۔

(۲) سورة ممتاز دے پہ عاجزے د پزوا الہانو ا۔ بی بی مریم مور، ۲۔ بی بی مریم ۳۔ زکریا ۴۔ فرشتے او ۵۔ عیسیٰ

(۳) سورة ممتاز دے پہ عبدیت دعیسیٰ (بندہ ثابت کولو باندے) او ددہ پہ عاجزے ۳۳ نقطے بیا نیگی ڈرو مے حصہ دریم باب کے۔

(۴) سورة ممتاز دے پہ رد دھنے شیکو دعو یا اصولو دعیسا یا نو چہ عیسایان نے پیش کوی۔ لکہ (۱) عیسیٰ تہ ابن اللہ والی (۲) زمونگ دین کامل دے (۳) زمونگ دین، کتاب او پیغمبر

ٹول واجب الاطاعت دی۔ (۴) محمد صرف عربو تہ پیغمبر دے۔ (۵) عیسیٰ ٹولے دنیا لرہ پیغمبر دے۔ (۶) مونگ ہم موحدین پو۔ نودے سورة کے ددے شیکو وارو دعو رد دے۔

(۵) سورة ممتاز دے پہ بیان تو انیوود اصولو تنظیم

(۷) سورة ممتاز دے پہ بیان دھنے او خبر وچر ددنا خواہشات دی نوز تہمدین الدنیا دپارہ ہغہ بیانوی ایت ۱۴

(۸) سورة ممتاز دے پہ اوچر وولو عیسیٰ اسمان تہ ایت ۵۵

(۹) سورة ممتاز دے پہ بیان د وفات محمد ایت ۱۳۴ افا سن مات اقول انقلبت علی اعقابکم

(۱۰) سورة ممتاز دے پہ فضیلت دبی بی مریم دھنے دخت پہ نور و خرد باندے ایت ۴۲

مقصد دسورة: بیان دھنے ثلور و مقاصد و کوم چہ تیر شوے دو پہ سورة البقرہ کے اثبات و توحید اثبات در رسالت جہاد فی سبیل اللہ انفاق فی سبیل اللہ مگر پہ زیاتے ترقی

سرہ دھنے سورة نہ۔ مثلاً ہلہ ثلور وارے توحید و۔ نودے اووہ وارے توحید ذکر کگی۔ ہلہ ۹ اعتراضات دو پہ رسالت باندے نودے ۱۵ اعتراضات او

دھنے جوابوند۔ بقرہ کے پہ توحید صرف عقلی دلائل دو۔ نودے ال عمران کے پرے عقلی، نقلی، او وحی دے واڈہ دلائل دی پہ مسئلہ توحید۔ بقرہ کے انفاق د

پارہ مثالو نو نودے سورة کے زواجردی بخلاوت۔ نو پدے وجہ سورة ال عمران زیات پہ ترقی دے پہ بیان دھنے مضامینو کوم چہ تیر و پہ سورة بقرہ کے۔

تقسیم دسورة سورة تقسیم دے پدرو حصو باندے (۱) ایت ۱-۶۳: اثبات و توحید کوی (۲) ۶۴-۱۰۱: اثبات در رسالت کوی او دفع ۱۵ اعتراضونو کوی دسکرینو طرف نہ

(۳) ایت ۱۰۲ - آخر دسورة پورے چہ کے جہاد و انفاق دا ڈہ اسکے بیا نیگی۔

بیاد دغہ سو مے حصہ تقسیم دہ پدرو جوابوند باندے: (۱) ایت ۱-۱۰: (۲) ایت ۱۱-۱۸: (۳) ایت ۱۹-۲۵: (۴) ایت ۲۶-۶۳: ہر یو باب کے شیکو شیکو، خبر لوی او ڈو مے خبرہ دکورہ توحید دہ۔

باب (۱) بیت ۱-۱۲: پدیکے ۶ خبرے دادی: (۱) بیت ۲ دعوہ تو حید (۲) بیت ۳: تخویف دنیاوی و اخروی (ان الذین کفرُوا)

(۳) بیت ۴: دفع دشہا تو چہ وایدیلہ پہ

(۴) بیت ۸ کے مومنانو تہ تعلیم و رکول و دعا پہ وخت و

عبدیت و عیسیٰؑ باندے چہ اللہ ورتہ ابن اللہ ویلے دی نوجواب و آخرت حطمت کے اووے چہ تا سو پرے نہ پوھیگی۔
شکو کہ شبہا تو (۵) بیت ۱۰: چہ بندہ لرہ مال اودا داد اللہ عذاب نشی بیچ کولے (۶) بیت ۱۴ کے ترہید من الدینا و ترغیب الی الآخرہ

باب (۲) بیت ۱۸-۲۵: پدیکے ۶ خبرے دی: (۱) بیت ۱۸: دعوہ تو حید (۲) بیت ۱۹: دفع دشہا تو چہ جواب کے کوی چہ اصل دین دین اسلام دے او پہ نصرانیت کے دس من البغاث شوے

دے۔ (یعنی باغیانو کپکے لاس و حلے دے۔) چہ کپکے دزانہ دے دشک خبرے لیکلے دی (وما خلقت الذین اتوا الکتب) (۳) بیت ۲۰: صداقت و بیغیر
(۴) بیت ۲۱: بیان و پلٹتی داهل کتابو (۵) بیت ۲۳: ڈیہ دور او اعراض داللہ کتاب نہ (۶) بیت ۲۵: تخویف و آخرت

باب (۳) بیت ۲۶-۶۳: دیکے ۶ خبرے دی: (۱) بیت ۲۶: دعوہ تو حید (۲) بیت ۲۸: مومنانو تہ تبییہ چہ کافر دوسرہ دوستی مکوے۔ (۳) بیت ۳۰: تخویف و آخرت (۴) بیت ۳۱: ترغیب و

اجتاج و بیغیرتہ (۵) بیت ۳۵، ۳۸، ۴۰، ۵۱ و غیرہ: پدیکے ۳۳ نقطے حضرت عیسیٰؑ پہ عبدیت باندے چہ ہذا اللہ نہ وو۔ (۶) بیت ۱۶: مباحلہ دعیسیا نو سمرہ

دویمہ حصہ: بیت ۶۴-۱۰۱: پدیکے داهل کتابو ۱۵ پلٹتی ذکر دی چہ اعتراضات دی پہ رسالت باندے۔ ہذا دادی:

(۱) بیت ۶۴: پیل ملا اویر پہ خداے توب سرہ نیول چہ ہسوی شدتہ حلال اودائی تو ہنہ بہ حلال گزوو۔ لود ہنہ حرام بہ حرام گزوو۔

(۲) بیت ۶۵: (اجتاج بالباطل) داهل کتابو باطلو و عو و خلاف اجتاج کول چہ ابراہیم یہودی دو یا نصرانی وو۔

(۳) بیت ۶۹: (اضلال المؤمنین) مومنانو لرہ گراہ کول (۴) بیت ۷۰: (انکار کفر و کفر ہم باہایت اللہ) (۵) بیت ۷۱: (تلیس الحق بالباطل)

(۶) بیت ۷۲: دین گد و ڈکول پہ کمزور باندے (۷) بیت ۷۳: دیکھے دینو نو پہ منسو زید و وصیت کول (۸) بیت ۷۵: خیانت داهل کتابو

(۹) بیت ۷۸: تحریف کول پہ حق کے (۱۰) بیت ۷۹: (افتراء علی العباد الصالحین) بہ زیکا نو خلقو دروغ تزل

(۱۱) بیت ۸۱-۸۲: (تولی عن کتاب اللہ) اعراض کول پس دعوہ نہ۔ (۱۲) ۸۶: (کفر بعد الایمان) مرتد کیدل۔ (۱۳) بیت ۹۳: (افتراء علی الانبیاء) چہ انبیاء و موگ تندہ ادا حرام

کڑے دی۔ (۱۴) بیت ۹۶: (تقدیم القبیلہ) چہ زموگ قبلہ ستا سو دقبلہ نہ لیکھے وو۔ (۱۵) بیت ۹۹: (یصدون عن سبیل اللہ) داللہ کتاب نہ خلق بندول

دریمہ حصہ: بیت ۱۰۲-آخر پورے: دیکے د جہاد او انفاق فی سبیل اللہ بیان دے اود تنظیم جوڑولو ۵ قاعدے خانی او پہ ہنے دوہ واقعات بطور مثال پیش کوی۔

د تنظیم جوڑولو ۵ قاعدے دادی: قاعدہ (۱) بیت ۱۰۲: (ولاتاتون الا و اتتم المسلمون) ستا سو ڈولو پہ یوہ عقیدہ و تو حیدوی۔ اود دعا اشارہ پہ اتقوا اللہ نفاقا کے ہم دە۔

قاعدہ (۲) بیت ۱۰۳: (واعصموا بحبل اللہ جمیعاً) ستا سو ڈولو پہ یو قانوی دی چہ ہفہ قران اوست د رسول دی۔ قاعدہ (۳) بیت ۱۰۴/۱۰۵: ستا سو تنظیم ارکان بہ کار کولو دادی۔ یعنی فعال بہ وی۔

قاعدہ (۴) بیت ۱۱۲: ستا سو ارکان بہ پہ جماعت تنظیم باندے خرچ کوی۔ قاعدہ (۵) بیت ۱۱۸: چہ ستا سو کے بہ غیر رازدار نہ وی۔

اوپر دے باندے دوہ واقعات بیانوی یوہ واقعہ جنگ بدر چہ غیر رازدار مومنانو کے نہ وو۔ اودا داد اللہ دوسرہ شامل حال وو۔ اولہ واقعہ جنگ احد چہ مسلمانان زیاہت دوگر غیر رازدار کپکے وو۔

نوقتی طور و تکلیف باعث شو۔

شان نزول و سورہ: مفسرین فرمائی چہ علاقہ نجران نہ د ۶۰ عیسائیو نو وفد مدینے ترافے ان نبی کریمؐ سرہ حضرت عیسیٰؑ متعلق پہ مناظرہ شول۔ چہ عیسیٰؑ داللہ ناسب او ابن دے۔ اوز موگ رب دے

نبی کریمؐ روت او فرمائیل چہ رب ہنہ دے چہ ہمیشہ ژوند دے دے ڈول جہان نگہبان دے او رازق دے پ زکما او اسمان کے دھنہ نہ ہیٹ پٹ نہ وی۔ پدہم دور کے دچلیے خوئے مطابق بچے پیدا

کوی۔ نہ خوری نہ کسی۔ اوس تا سو اوداے چہ آید دے صفاتو نہ پوصفت ہم پہ عیسیٰؑ کے موجود وو۔ ہسوی خاموش شول۔ اود اللہ طرف نہ سورہ آل عمران دا ژومی ۸۰ ایونہ رانازل شو۔

اعتراضات دعیسیانو او جوابونہ قران:

(۱) اللہ تعالیٰ عیسیٰؑ تر روح اللہ کلمتہ اللہ اوابن ویلے دی۔ نوہذا اللہ زوے، نایب او متصرف شو۔ نو کہ ہنہ تہ او از کول حق دی۔

جواب: بیت ۷، (..... و ما یعلم تاویلہ الا اللہ) دتشاہا تو ترجمہ او مطلب باندے اللہ پوھیگی۔ کہ انسان دتشاہا تو پہ مطلب زان پوھ کول خواڑی نو پہ زناد حکما تو کے بہ ددے معنی او مطلب

اخلی۔ بل جواب بیت ۵۹ کے بل جواب او گورہ چہ پیدا نش دعیسیٰؑ داسے مجرہ وہ لکہ پشان دیدار نش دادیم۔۔۔۔۔ نولفظ ابن دتشاہا تو نہ دے تا سو پرے نہ پوھیگیے۔ بل دا چہ ابن

مطلب زوے نہ بلکہ محبوب دے چہ یہ معنی د زیاہت تعلق دے لکہ ابن السبیل لکہ مائدہ ۱۸: نحن انباء اللہ موگ داللہ محبوبان اودوستان یو۔ بل دا چہ زموگ قران ورتہ ابن اللہ

نہ دے ویلے۔ نو کہ ستا سو کتاب کے دی۔ نو دا دس من البغاث شو دے۔ ز کہ چہ زموگ ایمان دے چہ دعا کندو لحاظ سرہ اسمائی ٹول کتابونہ یو خبرہ کوی۔ اودا دعقیدے خبرہ متفق علیہ

مسئله دە۔ ہم ذاتسائی کتابونو در میان او ہم دانبیاء در میان۔

(۲) عیسیٰؑ مژہ ژوندی کول۔ بیمارانے جوڑول۔ دخواورے مارغہ کے بہیے روح اچوو۔ لہذا متصرف وو۔ جواب بیت ۴۹: چہ داہر شہرے پہ اذن داللہ کڑے دی۔

(۳) زموگ اکابر و موگ تندہ اسے نئے پرستے دی چہ عیسیٰؑ ویلے وو چہ ماتہ اوز کوی زہ زرار سیدیشم۔ جواب بیت ۷۹ کے: ما کان لہم... کونوا عبادی من دون اللہ۔

(۴) بی بی مریم سرہ بھر وخت پہ مومسہ میوے دے نہ پیل اختیار۔ لہذا ہنہ متصرف دە۔ جواب بیت ۳۷: قالت ہومن عند اللہ (۵) ذکر کیا زوے پہ بڑا دالی کے اشواگر چہ بی بی کے ہم شہدہ دە۔

لہذا ہنہ متصرف دے۔ جواب بیت ۳۸ کے: سبحان لک دعا کر یار نہ۔۔۔۔۔ دغے نو، اعتراضونہ ہم دو چہ تفصیل دے اوشو پہ دویمہ حصہ کے۔ او پہ امتیاز تو کے ۳ نمبر باندے۔

سورة نساء: (۱) مدنی سورة دے ترتیباً ۴ بعد از آل عمران او نزولاً ۹۲ بعد از مجتہد

(۲) ربطاً سابق سرہ: مولانا غلام اللہ خان اکی ربطاً دے خانی چہ (فاتحہ) ایاک نعبد و ایاک نستعین (بقرہ) ولا نعبد ولا نستعین البقرہ کما فعلت اليهود و النصارى کون (آل عمران) و لا آل عمران کما فعلت النصارى (نساء) و تؤید ذی حقوق النساء (مائدہ) اللهم فازل علينا مائدة انعامک و رحمتک (باقی زمونگ د شیخ القرآن صاحب طرف نہ دے ربطاً دے)

شمار	سورة آل عمران	شمار	سورة نساء
۱-	فاتحہ کے در یوں لوبیان اجمالاً او شونو بقرہ کے مغضوب علیہم نہ خطاب دو اول عمران کے ضالین تہ	۱-	نوسورة نساء کے ژوبے ڈے معلوم علیہم نہ خطاب دے
۲-	سورة بقرہ او آل عمران اصلاح و عقیدے کوی	۲-	نوسورة نساء اصلاح و معاشرے کوی۔ (عقیدہ نے مقدم کڑلہ بہ اصلاح و معاشرے)
۳-	قوانین ذکر کوی د پارہ د تنظیم د جوڑولو	۳-	قوانین ذکر کوی د پارہ د اصلاح و معاشرے
۴-	د آئی د ژوبے بیان پیدو شرطونو سرہ ایت ۸۹	۴-	د منافق د ژوبے بیان پہ خلور شرطونو سرہ ایت ۱۳۵-۱۳۶
۵-	د عیسیٰ د برہ خیر و ولوبیان پد ایت ۵۵ کے (ورافعت الی)	۵-	تفصیل د برہ خیر و ولوبیہ ایت ۱۵۷-۱۵۸ کے او رد پہ ہجو چر دعوہ کوی د قتل و عیسیٰ
۶-	ذکر صحابا کرامو ایت ۱۵۵ کے (عفا اللہ عنہم)	۶-	ایت ۶۹ کے دوی بہ انبیائے کرامو سرہ وی
۷-	قول د منافقانو ۱۵۶ کے: (لوکانوا عندنا ماتوا و ماتلوا)	۷-	جواب: ۷۸ کے (این مانگو نو ایدر کیم الموت و لو کتم فی بروج مشیدہ)
۸-	ایت ۱۳۰ (لانا کلوا الریوا)	۸-	ایت ۲۹ کے: ہفتہ مال چہ باطلے طریقے سرہ گلے شوبہ ن ترے اوساتے
۹-	ایت ۱۸ کے: واللہ او فرشتو گوای پد اثبات د توحید	۹-	ایت ۱۶۶: واللہ گوای پد صداقت د قران
۱۰-	ایت ۳۱: فاتحونی بحسبکم اللہ (واللہ تقرب د رسول پتا بعدارے کے دے)	۱۰-	سورة نساء کے شرائط و اتباع د رسول بیانیگی
۱۱-	بیان د قتال د کافر و سرہ	۱۱-	ایت ۹۳: بیان ۵ د نفا تو پہ ہفتہ چاچہ مومن قصد اقل کڑی
۱۲-	بیان د مجاہدینو کوی	۱۲-	بیان د فضیلت د مجاہدینو کوی
۱۳-	ایت ۶۷: ابراہیم نہ یہودی دو او نہ نصرانی	۱۳-	ایت ۱۶۵: اتباع د دے ابراہیم او کڑے
۱۴-	سورة آل عمران بیان د مقاصد و اذکار و عقائد و ولوی	۱۴-	سورة نساء بیان د اعمال و ولوی
۱۵-	ایت ۱۸۵: ٹوک چہ جنم نہ بیج شو ہفتہ کا میاب دے	۱۵-	ایت ۱۳: دا کامیابی پہ اتباع د اللہ او د رسول کے سرہ ملاو گی
۱۶-	ایت ۱۹۵: (بعضکم من بعض) دا مومنان سرہی او ہفتے چلو کے د پوئل ندی۔	۱۶-	ایت ۱: (خلقکم من نفس واحدہ) ٹول دیو با با اولاد دے
۱۷-	خاتمہ پہ بیان د تقوا او شہ	۱۷-	شروع پہ بیان د تقوا او شہ

(۳) مقصد یا دعوہ سورة: بیان د ہفتے امور چہ اصلاح پرے کیگی د معاشرے۔

(۴) تقسیم او اجمالی خلاصہ سورة: (۱) ۱-۵۷ پورے: مقصد: بیان د ۱۶ ہفتے احکامات کوی چہ د ہفتے نفاذ سرہ اصلاح رازی بین الرعیات یعنی پد مابین دعوامو کے (۲) ۵۸-۱۳۳ پورے: مقصد: بیان د ۸ ہفتے احکامات کوی چہ د ہفتے نفاذ سرہ اصلاح رازی پہ بین الرازی او رعیت یعنی د حاکم او دعوامو مابین کے

(۳) ۱۳۵-آخرہ پورے: مقصد: بیان د در یوں ڈلو/فرق تلاش کوی (۱) مومن (۲) منافق (۳) او کافر یا اہل کتاب

(۵) تفصیلی خلاصہ سورة: ژوبے حصہ ایت ۱-۵۷ پورے: بیان د ۱۶ احکامات کوی چہ اصلاح پرے رازی دعوامو مابین کے۔ دے تہ احکامات رعیت دانی۔

حکم نمبر ۱ ایت ۲	حفاظت او کڑہ د تقسیم د مال	حکم نمبر ۲ ایت ۳	حفاظت او کڑہ د بیہمانانو د جنگو
حکم نمبر ۳ ایت ۴	عامو بیبیانو تہ دے حق مہر د کڑے شی	حکم نمبر ۴ ایت ۵	دیو تو نو د مال حفاظت او کڑے
حکم نمبر ۵ ایت ۷	عامو غلظتو سرہ احسان کوے	حکم نمبر ۶ ایت ۱۱	مال د قانون شرعی مطابق تقسیم کڑے
حکم نمبر ۷ ایت ۱۵	زان د خاشاؤ نہ بیج کڑے	حکم نمبر ۸ ایت ۱۹	میراث کے مال او جائیداد ملاو گی مگر حصہ (عورت) نہ
حکم نمبر ۹ ایت ۲۲	ذچلو مشرانو کنڈو سرہ نکاح مکوے دیکے ادب دے	حکم نمبر ۱۰ ایت ۲۳	بیان د دغے ۱۳ محرماتو
حکم نمبر ۱۱ ایت ۲۹	نبی عن الاموال المحرمات (ذرام مال نہ زان اوساتے)	حکم نمبر ۱۲ ایت ۳۲	نبی عن العدوان (زیاتے مکوے پہ نچلہ حصہ صبر او کڑے)
حکم نمبر ۱۳ ایت ۳۳	ایفاء الیہود (دعدے پورہ کڑے)	حکم نمبر ۱۴ ایت ۳۳	امیر بیت الرتل (سربراہ پورے وی)
حکم نمبر ۱۵ ایت ۳۵	دغے او خاندان مابین کے صلحہ او کڑے	حکم نمبر ۱۶ ایت ۳۶	حکم التوحید و رد شرک

بیا ورپے نورو اتھو کے زواج دی

دویمہ حصہ آیت ۵۸-۱۳۳ پورے بیان د اتھو (۸) حصے اچکا تو چدھے نفاذ سرہ اصلاح رازی پہ: یعنی الراعی او رعیت یعنی دحاکم ادعوا مومنین کے۔ جوہر القرآن درتہ احکامات سلطانیہ والی۔
انوم حکم تنویر دے پہ سابق داواڑو حصو بانڈے۔

حکم نمبر ۵۸	(حکم حاکم تہ) دعوا محقوق پہ بادشاہ بطور امانت دی۔ دادے ادا کرے شی۔	حکم نمبر ۶ آیت ۱۰۰	واللہ پہ لارہ کے ہجرت کول (دین بھاجر فی سبیل اللہ)
حکم نمبر ۵۹	(حکم رعیت تہ) چد قرآن، سنتو او دجیل امیر تالعدار شے۔	حکم نمبر ۷ آیت ۱۰۱	صلوة قصر (مومن پہ کوے پھر حال کے) (واذا ضربتم فی الارض...)
حکم نمبر ۶۰	حاکم ادعوا مومنین داواڑو تہ (حکم القتال) واللہ پہ لارہ کے جہاد او کرے	حکم نمبر ۸ آیت ۱۰۵	حکم القرآن - چہ نلک فتح شی نو قانون بہ ستاسو قرآن دی۔
حکم نمبر ۶۱	اختیاط فی القتل (وما کان المؤمن...)		
حکم نمبر ۶۲	اصلاح نیت (اذا ضربتم فی الارض فقیبوا...)	حکم نمبر ۹ آیت ۱۰۷	داحکم تنویر (رزا اچو کے) دے پہ نکلے داواڑو حصو۔

نورو آیتوں کے تنبیہ اور داواڑو

دویمہ حصہ: آیت ۱۳۵- آخرہ پورے بیان در ریو ڈوکوی (۱) مومنین (۲) منافقین (۳) کافرین/اہل کتاب۔

(۱) دستہ پی وجہ یا اہل نیکو لوہہ وجہ مومنانو تہ زواج پہ ۳ آیتوں کے زویے حصہ (۱-۵۷) او پہ ۲ آیتوں کے پآخر کے۔ ٹول ۵ زواج (رفقہ) دی۔

(۲) منافقین چو دانی یوشا او کوئی مل شے۔ چدے پشان د لسٹوزی دمار دے زواج کر دی پہ ۶ آیتوں کے زویے او پہ ۱۷ آیتوں کے دستو۔ ٹول ۲۳ زواج کر دی۔ (ٹولون زیات زواج منافقینو دور کرے لگی)

(۳) کافر/اہل کتاب۔ صریحہ صریح اجماعی دے حکم کھلاخ اڑوی دق نہ دے تہ زواج کر دی پہ ۱۲ آیتوں کے زویے او پہ ۹ آیتوں کے دستو۔ ٹول ۲۱ زواج کر دی۔ (پدویم نمبر زیات زواج پوجہ ظلو/اصل کتاب/عالماتو دی)

(۲) امتیازات دستور:

شمار	وجہ د امتیاز	شمار	وجہ د امتیاز
۱-	سورۃ متاز دے پہ بیان د اصولو د معاشریے	۲-	سورۃ متاز دے پہ سر برائی د سڑی
۳-	سورۃ متاز دے پہ بیان د تقسیم د میراث د سڑی	۳-	سورۃ متاز دے پہ حکم د حفاظت کول د مال د تقسیم او دے د قوف
۵-	سورۃ متاز دے پہ زکوة د مہر پہلو خصوصتہ	۶-	سورۃ متاز دے پہ بیان د ۱۳ محرماتو چدھنوی سرہ نکاح نہ لگی آیت ۲۳-۲۴
۷-	سورۃ متاز دے خصوصتہ پہ ادب و رکوع سرہ پہ در یو طریقو آیت ۳۳	۸-	سورۃ متاز دے پہ منع کول د نماز نہ پہ حالت دے ہوئی آیت ۳۳
۹-	سورۃ متاز دے پہ بیان د قتل خطا اولیٰ عمد (قصداً) ۹۲-۹۳ او دفعت پہ قاتل	۱۰-	سورۃ متاز دے پہ بیان د صلوة سفر آیت ۱۰۱
۱۱-	سورۃ متاز دے پہ بیان د قتل پہ سابق آیات ۱۳۵-۱۳۶	۱۲-	سورۃ متاز دے پہ بیخ دومی د محمد ذلوع سرہ آیت ۱۶۳
۱۳-	سورۃ متاز دے پہ جز مومنانو تہ پہ دے وارے چہ پکے نار نارنا زکوة آیت ۳۰/۱۴/۱۰	۱۳-	سورۃ متاز دے پہ بیان چہ یوہ حصہ یو وخت کے یوہ نکاح کولے شی۔
۱۵-	سورۃ متاز دے د تدبیر د زکوة دے دشیمان (پہ مقابلہ اللہ) آیت ۷۶	۱۶-	سورۃ متاز دے پہ بیان د تعداد د نکاح سڑی د پارہ یعنی ۳ پہ یو وخت سرہ
۱۷-	سورۃ متاز دے پہ رد دھو چو دانی چہ مومنگ عیسیٰ قتل کرے دے آیات ۱۵۷-۱۵۸	۱۸-	سورۃ متاز دے پہ خاص کول د تلور قسمہ خلقو چہ اللہ بہترین کر شی دی۔ آیت ۶۹

نوم (نساء): اگر چہ سورۃ کے بیان د زکوة د خلقو لکھ بیہمانا نوادے تو فوہم شہ مگر نوم نساء نے زکوة د چہ معاشرہ کے پہ حصے دور کے زیات تر ظلم زنا نوادہ سرہ کیدو۔ دینی دور نہ نکلے پہ ایران کے دوہ فلسفے تیرے وے۔ (۱) بزک (۲) مانی: دوزک د فلسفے مطابق دنیا کے فساد اتو جزا مال او حصہ دے نو دے فساد اتو زکوة و لو پارہ کیدو مگر طرز حکومت نافذ کرے شو چدھے مطابق پہ مال او حصہ کے ہر سڑے دے نہ مشترکہ فائدہ آہستہ شی۔ حصہ د چا زانی بی بی شوہ گنولے کیدی دے فلسفے سرہ انسانی رشتے ختم شوے۔ تقریباً ۳۰ سال بعد موزک قتل کرے شو۔ او کیوزم ناکام شو۔ بیادویم فلسفی مانی راپا سیدو۔ دھنہ فلسفے مطابق دنیا کے فساد اتو جزا مال او حصہ وے نو دے نہ نجات حاصلو لو پارہ دے دہرہ نیت فلسفہ نافذ کرے شو۔ مگر ۳۰ یا ۴۰ سال بعد انسانی کے محسوس کرے شو۔ او فلسفہ ہم ناکام شو۔

بل خواہیہ ربو کے داحال دو۔ چہ چاہتہ تہ لو زریے و کرے شو۔ نعل ۵۸-۵۹... ظلم و جبر و مشورہ... بائیسیکہ علی بھون ام یزیدہ فی التراب رخ بہ تے تور شو۔ اوسوچ کے پو چہ آیا ہم دھنہ رسوائی تروند تیر کر شی یا کدے چہ لہر زکی کے ناباسی۔ سورۃ تکویر: واذا موءودۃ سحلت پاک ذنب قہلت: ترجمہ: او شو وخت چہ تروندے فن کرے شوے جینی نہ چپوس اکریشی چہ تہ پہ کومہ گناہ قتل کرے شوے۔

حضرت ابو سفیانؓ تہ نبیؐ او فرما سیکل چہ شو واقعہ دجیل د جہالت د دور بیان کرے۔ نو فرمایا چہ شکار پنے ڈیرہ مودہ و کور نہ باہر دوم۔ چہ کورتہ را ظلم نو یوہ نکلے ماشومہ جینی مہ کور کے اولیدہ... یو خواہے چہ لہ واقعہ بیانوی۔ اول بل خواہیہ نبیؐ دستر گو مہار کونہ او کھو دارے و نکلے۔ ہم دے د جہالت د دور خبر دہ چہ یو وارے صحیح ابن ناچہ پہ لار روان دو۔ یوسڑی چہ لور تروندے نکلے۔ دہ ورتہ او دے چہ د جینی بہ پہ ٹو را کرے۔ حصہ ورتہ والی چہ دود او خانوہ دہ ورتہ دوہ او خان ورتہ کرل۔ بیابہ چہ چاہم لور او شوہ۔ نو دہ تہ تلل۔ او دچلے لور پیکشکس بہ لے کو۔ او داو خانو مطالبہ بہ لے تے کولہ۔ چہ شو وخت دا صحیح ابن ناچہ وفات کیدو ۱۳۰ ھینکشی نے پہ کور کے تروندے ساتلے وے۔ یہود چہ عالمان د دین بہ گنولے کیدل حیض والا زنا نہ لے ذچلہ کورہ ویستے... عرض دا چہ معاشرہ کے دزنا ناو پارہ ہٹ زانے نہ وے۔ دوی حقوق مکمل پامال دو۔ نو قرآن کے دزنا ناو پہ سورۃ نساء رائے۔ چہ زنا ناو تہ دے دوی مناسب حقوق ورتہ کرل۔ مگر زنا نہ چہ دقرآن نے خبر دہ نو دینرے رائے دی پہ چوک کے ولاڑے مطالبہ د مساوی حقوق کو۔ دوی جیل حیثیت او مقام او نہ پہنڈو۔ نبیؐ تہ یوحنا را رائے فرمائی چہ پہ مازبات حق دچا دے نبیؐ ورتہ دے وارے د مورخ یاد کر و پہ ظلم نمبرے ورتہ د پلار حق یاد کر و۔ مگر نور و اتو امونہ پیش قدم مسلمان قوم بہ ہمیشہ ذلیلہ او خوار ہی۔

سورة مائدہ مدنی (ترتیباً ۵ بعد از نساء نزولاً ۱۱۲ بعد از الفتح)

رابطہ مابقیہ سورہ

نمبر	نساء	نمبر	مائدہ
۱-	سورة شروع شوے دو پہ خطاب عام (یا ایھا الناس) سرہ	۱-	داسورة شروع شو پہ خطاب خاص (یا ایھا الذین یؤمنوا) سرہ او خاص رو دستو دعام نہدی
۲-	اصول دا اصلاح و معاشرے بیان شو	۲-	دلنہ مسئلہ دحل او حرمت دہ (چٹوک دحرامو حلالو خیال نہ ساقی نو معاشرہ تباہ کیگی)
۳-	چہر کلہ دعوامو او حکامو اصلاح اشوہ	۳-	نودلتہ رد پہ شرک فعلی (نذر غیر اللہ) کوی چہ داسم دا اصلاح دپارہ ڈیر ضروری دے
۴-	رد دشرک فی التصرف او شو پہ بارہ وعیسیٰ کے ایت ۱۷۱	۴-	نودلتہ پہ شروع دسورة کے رد دشرک فعلی (نذر غیر اللہ پہ نوم) کوی
۵-	ایت ۳۳- والذین عقدت ایمانکم (کہ چا چا سرہ وعدہ کڑے وی ہنہ دے برابر کڑی)	۵-	پہ شروع دسورة کے اوٹوا بالعقود
۶-	آخر دسورة کے - بین اللہ لکم ان تصلوا	۶-	نودے سورة کے نورا حکامات بیانوی چہ ہنہ حلال حرام دی
۷-	زدا جریمہ دودتہ و کڑے شو	۷-	ایت ۵۱ او ۵۷ کے دھغوی ددوستی نہ نئے منع او کڑہ
۸-	طعام خبیثہ (مال دیتیم) بیان شو	۸-	نودلتہ بل قسم طعام خبیثہ (نذر غیر اللہ) بیان کیگی
۹-	۱۷۴ او ویل پہ قرآن نور دے	۹-	۱۶-۱۵ کے فرمائی (دیسدی پہ اللہ) صرف رنوا نہ بلکہ۔۔۔
۱۰-	ایت ۱۷۱ لا تقولوا ملامتہ	۱۰-	ایت ۷۳ فتوہ و کفر لکوی پہ ہنہ چہ دوائی چہ بل اللہ شتہ
۱۱-	۱۱۶/۳۸ کے ان اللہ لا یغفر ان یشرب۔۔۔	۱۱-	۷۲ فقہ حرم اللہ علی الجنۃ (ترقی دہ پہ ماسابق)

امتیازات دسورة

۱-	سورة متار دے پہ بیان دسا نکوار بو (حل/حرمت وغیرہ) چہ نور دسورة نو نہ زیات پرتے دے	۲-	پہ ترک دموالاتو داهل کتابو او ذکر و ملتو نو دھغوسرہ ددوستے
۳-	بیان دمائدے پہ نصرناؤ	۳-	بیان دکفارے قسم ایت ۸۹
۵-	حکم دذکاریانو لکہ ذکاری سپے/مارنہ	۶-	بیان دذبو جو دزنانو او نکاح اہل کتابو خزو سرہ
۷-	بیان دھغے واقعے چہ باندے حملہ شوے وہ (ایت ۱۱ کے) او اللہ بچ کڑے دو	۸-	بیان ددو زامنو آدم حاتیل او قاتیل
۹-	بیان حکم دسارق او سارنے ایت ۳۸ چہ لاس ترے کٹ کڑے	۱۰-	ایت ۱۱۶ تفصیلی جواب دعیسیٰ اللہ پہ قیامت کے
۱۱-	نفی دعلم غیب ڈولو انبیا وند ایت ۱۰۹	۱۲-	بیان دکلم پہ بارہ د ڈاکو ایت ۳۳
۱۳-	بیان دتفصیل ددیسلاو پدے رد کوی		

تقسیم دسورة: سورة لس حصے دے

- ۱- ایت ۱-۵ : بیان دھغے مقصدی مسئلو کوی چہ حل حرمت سرہ متعلق دی (تخریجات اللہ/عباد، نذورات اللہ/عباد)
- ۲- ایت ۶-۱۱ : بیان دامورد مصلحاؤ کوی (کلکوالی دپارہ)
- ۳- ایت ۱۲-۱۹ : مثال دھغو چہ اللہ وعدہ کے برابر نہ کڑہ (یعنی ہغوی بیان دحق ندے کڑے)
- ۴- ایت ۲۰-۲۶ : انجام او حالت دمتکاسلیو (سستو) پہ دامرد واللہ کے (یعنی ہغوی کار دحق ندے کڑے)
- ۵- ایت ۲۷-۳۰ : دظالم سزاؤ ککوی چہ ہنہ اللہ درحمت بندو الے دے پدہ باندے
- ۶- ایت ۳۱-۵۰ : تسلی محمدتہ او قباح/خبائثونہ بیانوی داهل کتابو
- ۷- ایت ۵۱-۵۸ : تھدید (زجر) و رکوی مومنانونتہ پہ موالاتو (دوستے) داهل کتابو
- ۸- ایت ۵۹-۶۶ : تھدید (زجر) علمائے سوءتہ چہ چہ ہم مسئلہ نہ بیانوی اود بل مقابلہ ہم کوی
- ۹- ایت ۶۷-۸۶ : ترغیب فی التبلیغ او طریقہ تبلیغ خانی
- ۱۰- ایت ۸۷- آخر : اعادہ و ثلور دمتقصدی سلو (تخریجات اللہ/عباد، نذورات اللہ/عباد)

بیان دھغے تلور و مسکوچہ متعلق دی دھرامو او حلالوسره (تحریمات اللہ/عباد نذور اللہ/عباد)

تحریمات اللہ: ہغہ نیز ونہ چہ اللہ حرام کڑی دی ددے حلالول گناہہ

تحریمات العباد: ہغہ چہ اللہ حلال گرزولی دی مگر انسان پہ زان یا پہ بل حرام گرزولی دی دا گناہہ

نذور اللہ: ہغہ نذرونہ چہ انسان نئے دا اللہ پہ نوم اکڑی دقربت الہی دپارہ یا شکا کولو دپارہ۔ دا جائز دی۔ ددے حرام گنزل گناہہ

نذور العباد: دغیر اللہ پہ نوم نذر/منختے کول۔ دا گناہ او کفر دے دا کول او ددے حلال گنزل گناہہ

نودا دوہ جائز او وہ نا جائز دی

تائیداد پہ دے تلور و مسکوچہ اورہ:

(۱) تحریمات اللہ ۳ بار لکدایت ۱: ..... غیر محل الصید واتم حرم ..... ایت ۹۰..... انما الخمر والیسیر ..... ایت ۹۶..... و حرم علیکم صید الہر ما دمتم وما.....

(۲) رد و تحریمات العباد ۴ بار لکدایت ۱: ..... احلت لکم من بحیرة الانعام ..... ایت ۸۷ لآ حرمو ..... ایت ۹۶ اهل لکم صید الہر ایت ۱۰۳ ما جعل اللہ.....

(۳) نذور اللہ ۳ بار لکدایت ۲: ..... الا الھدیہ ایت ۹۷: ..... والھدیہ ولقلا ندہ ایت ۱۰۰ غیبیث (نذور العباد) طیب (نذور اللہ)

(۴) رد و نذور العباد ۴ بار لکدایت ۳: ..... وما اھل لغیر اللہ بہ ایت ۱۳: ..... وما ذبح علی النصب ایت ۹۰: ..... ولا نصاب ایت ۱۰۰ غیبیث (نذور غیر اللہ)

نوٹ:

(۱) تحریمات العباد کے عقیدہ غلطوی مگر شے نہ حرامیگی او نذور العباد کے عقیدہ ہم غلطوی او شے ہم حرام شو۔

(۲) بعضے شیان ذاتی طور حرام وی لکد ہے، گیدڑ وغیرہ

(۳) بعضے شیان حلال وی مگر دیوصفت دوجے حرام شی۔ لکد چیلے بغیر حلالید و مڑ شو یا دغیر اللہ پہ نوم ذبح کڑے شو۔

(۴) بعض اوقات دوجے دیوکار د تعظیم دواجے حلال حرام شی لکد روڑے پہ وجے حلال خوراک حرام شو۔ یا لکد موزکے وغیرہ

(۵) کلکد دوجے د عزت دانسان نہ پو شے حرام شی لکد انسان اشرف المخلوقات دے نو دے بہ پہ ناستہ خواک کوی پہ ولاڑہ خوراک زنا در کوی

(۶) بعض اوقات یوحلال کار حرام شی د تعظیم دزائے/مقام دوجے لکد بیت اللہ شریف کے شے وژل یا شاخ ماتول

سورة النعام (مکی ۶ بعد از ماندہ ۵۵ بعد از حجر)

رابطہ سابق سرہ

شمار	سورة ماندہ	شمار	سورة النعام
۱-	رد و شرک فعلی	۱-	رد و شرک فعلی اور اعتقادی کیلگی پیدے وجہ سے متصل راژو
۲-	نفی علم غیب اوشو د انبیاء نہ پرایت ۱۰۹ کے	۲-	ایت ۵۰ کے ربی نہ خصوصاً نفی علم غیب کوئی چاہے پیغمبرہ چلہ ورتنا واپہ چہزہ عالم الغیب نہیم
۳-	ایضاً	۳-	ایت ۵۹ کے خلاصہ راہی (وعندہ مفاتیح الغیب)
۴-	آخر سورة کے دعویٰ و تحید (وللہ ملک السموات والارض۔۔۔)	۴-	نو پیدے سورة کے پیدے دعویٰ دلائل عقلیہ او نقلیہ ذکر کوئی
۵-	وللہ ملک السموات والارض ہر شہ واللہ دی بل ٹوک متصرف ختہ	۵-	نودلتہ سر کے الحمد للہ
۶-	د خواہنے ذکر اوشو دنصاراؤ دپارہ	۶-	نودلتہ خلاصہ ذکر کوئی پرایت ۱۴ کے چٹو لوہہ خوراک و رکوی صرف نصاراؤ نہ
۷-	ایت ۱۰۳ کے رد اوشو دانعام محرماؤ چہ خلقو پوزان حرام کڑے و۔	۷-	ایت ۱۴۳ کے بیان کوئی دانعام محلاؤ
۸-	عاجزی بیان شوے وہ دیکھی پراخر سورة کے (ایت ۱۱ کے)	۸-	نودلتہ دنور و مقرر بیوا انبیاء عاجزی بیان کیلگی
۹-	رد و تحریمات العباد اوشو چہ مشرکانو بہ دزانہ پیزان بند کو۔	۹-	۱۴۰ ایت کے دیوبل قسم تحریمات العباد ذکر کیلگی چہ عقد زنا و دخیٹہ دنہ بچے دے
۱۰-	ایت ۱۱۰ کے عیسیٰ تہ جادو گر و جیلے وو	۱۰-	ایت ۷ کے قرآن تہ جادو و آئی نو پیدے وجہ سے متصل راژو

امتیازات دسورة

- ۱- سورة ممتاز وے پہ تفصیلی رد و شرک
- ۲- پہ کثرت د دلائل عقلیہ (تقریباً ۲۵ دلائل دی)
- ۳- پہ بیان دعوات ستہ
- ۴- پہ لثرت داعتر اوشو او جو ابونو (۲۳ اعتراضات پتال قالوا او یقولون سرہ ذکر کوئی او جو ابونہ قل سرہ مطلب دا چہ ربی د نبوت عمر ۲۳ سال و دا وٹول عمر ۶۳ سال دو یعنی ٹول عمر پہ تا اعتراضونہ کیلگی اوتہ بہ جو ابونہ کوے
- ۵- د ثلور و واژو اقسامو مشرکانو رد دے کے (۱- مشرکین بالعباد الصالحین ۲- بالکواکب ۳- بالملک ۴- بالجن)
- ۶- سورة ممتاز دے پہ نزول دٹول سورة پہ یوزلے چہ دومرہ لوے سورة بل پہ یوارے ندے نازل شوے
- ۷- نزول د کثرت د ملکو دے سورة پہ تعظیم کے چہ ۷۰ ہزار فرشتے دے سرہ نازل شوے دے
- ۸- بیان د تقریر داہراہیم چہ ڈیر سخت تقریر یے کڑے د وچیل قوم او خاندان تہ چہ ۷ زلہ یے ہنوی تہ گمراہ و پلے دی ایت نمبر ۷۴ نہ۔۔۔
- ۹- بیان د مثالونو د شرکانو لکہ ایت ۷۱ او گورہ
- ۱۰- زیات زواج مشرکانو تہ

مقصد دسورة رد و شرک مکمل (۱) اعتقادی (۲) فعلی شرک شدے۔ (۱) واللہ صفت مخلوق تہ در کول (۲) یا مخلوق صفت اللہ تہ در کول

تقسیم دسورة پہ اعتبار د مضامینو پیدو حصو کے دے

- (۱) ایت ۱۱۷ پورے ڈوبے حصہ چہ رد و شرک اعتقادہ مکمل کوئی (۱- شرک فی العلم ۲- شرک فی التصرف ۳- شرک فی الدعاء ۴- شرک فی العبادت)
- (۲) ایت ۱۱۸ نہ آخر سورة پورے رد و شرک فعلی (تحریمات اللہ تحریمات العباد نذور اللہ نذور العباد)

نفی و شرک فی العلم او گورے پہ آیت ۳، ۵۰، ۵۹، ۷۳ آخری سر، ۸۰،

نفی و شرک فی التصرف او گورہ پہ آیت ۳ کے (وہو اللہ فی السموات والارض) ۱۳، ۱۴، ۱۷، ۴۶، ۵۸، ۶۲

نفی و شرک فی الدعاء او گورہ پہ آیت ۴۰-۴۱ کے ۶۳، ۷۱

نفی و شرک فی العبادت او گورہ پہ آیت ۵۶، ۱۰۲، ۱۶۲، ۱۶۳

سورة انفال (مدنی نزولاً ۸۸ بعد از بقرہ ترتیباً ۸ بعد از اعراف)

رابطہ مابین سرہ

شمار	سورة اعراف	شمار	سورة انفال
۱-	سورة انعام کے مسئلہ دو حید ثابت شوہ پہلا کیلو عقلیا و سرہ او پہ اعراف کے نقلیا و سرہ	۱-	نودلتہ حکم دقتال دے مطلب داچہ پہلا کیلو سرہ اون شوہ نو اوس و سرہ جہاد او کڑہ توہ ورپے راواخلہ زکہ چہائیرد جہاد نہ کیگی نوپدے وجہے متصل راوڑو۔
۲-	مخکے سورتو نو کے مقابلہ دہجہ وہ	۲-	نودے سورة کے مقابلہ دتورے دہ۔ نوپدے وجہے متصل راوڑو۔
۳-	ایت ۷۲ کے ذکر وچہ دتو انوکفار و منڈم او ویستو	۳-	ایت ۷ کے ددے امت دکفار و منڈم ویستو حکم دے نوپدے وجہے متصل راوڑو۔
۴-	ایت ۹۵ کے دتو انو امتو نو دھلاکت بیان دو و رستو مالبرارے نہ	۴-	نوپدے سورة ایت ۲۸ کے زجر و کوئی مومنو نو تہہ بیند مال باندے
۵-	ایت ۲۰۵ کے ذکر وچہ اللہ پہ عاجزے سرہ یا دکرے۔	۵-	ایت ۲ کے دمو نانو تہہ خانی چکلہ اللہ یا دکرے شی نودہ باندے برہ راشی او عا جزئی کوئی اللہ تہہ
۶-	بیان داند او دوسری سرہ طرف اللہ نہ دخت پہ دخت (پہ ۵ مرحلو کے دھنے ذکر او شو)	۶-	ایت ۹ کے نبی سرہ داند او بیان دے نوپدے وجہے متصل راوڑو۔
۷-	ایت ۱۹۹ کے دو چہ و انڈم بالعرف	۷-	ہغہ دے او امر دلتہ دے سورة کے ایت نمبر کے ذکر دے۔ نوپدے وجہے متصل راوڑو۔
۸-	واقعات دو دتو انو امتو نو او انبیاء	۸-	نوپدے سورة کے دنی واقعات بیان نوی نوپدے وجہے متصل راوڑو۔
۹-	ایت ۱۶۸ کے افتراق دینی اسرا کیلو بیان شو چہ جہاد اشوے دو۔	۹-	نوپدے شروع دے سورة کے واصلو ذات بینکم (یوبل سرہ یوزائے شے)
۱۰-	ایت ۲۰۴ کے حکم پہ اوریدو دقران دو	۱۰-	نودلتہ ایت ۲ کے ایمان والا ذہیان دے چکلہ قران اوری نو ریگی او ایمان یے نکار کیگی

امتیا زات دسورة

۱-	سورة ممتاز دے پہ او امر و نلشا و باندے پہ اول دسورة کے ایت ۱	۲-	سورة ممتاز دے پہ او صاف خمسہ دمو نانو باندے ایت ۲-۳
۳-	سورة ممتاز دے پہ ہنے وعدے چہ اللہ لڑے وہ ایت ۷ کے اخذی المبتدین...	۴-	سورة ممتاز دے پہ بیان دواعد و میدان د جہاد ۶ قاعدے میدان د جہاد او اوومہ قاعدہ و رستو جہاد نہ
۵-	سورة ممتاز دے پہ بیان دفریب/چل دقل دنی ایت ۳۰	۶-	سورة ممتاز دے پہ دوو امنو دنی دزمانے ایت ۳۳ (ذات درسل + استغفار)
۷-	سورة ممتاز دے پہ بیان دمو نانو دشرکانو ایت ۳۵	۸-	سورة ممتاز دے پہ تقسیم دتو نانو ایت ۴۱
۹-	سورة ممتاز دے پہ خوب دنی چہ اللہ دتہ کافران کم نکارہ کزل ایت ۴۳	۱۰-	سورة ممتاز دے پہ بیان دتقریر دنی ایت ۳۰

مقصد دسورة: القتال فی سبیل اللہ تعالیٰ (دے سورة بل نو م سورة القتال ہم دے) یعنی دیکے د جہاد نہ علاوہ بلہ خبرہ تہہ

مختصر خلاصہ دسورة

(۱) پہ اول کے درے او امر ذکر کوئی ایت ۱ کے (۱) اتقوا اللہ جہاد کے پہ صرف اللہ نہ یہ کوئے بل چاند نہ۔ (۲) ذالصلو ذات بینکم یعنی چل ملگری بندہ وجہے۔ (۳) ذالصلو اللہ و الرسول (۲) بیان دینرو او صانو دمو نانو ذکر کوئی ایت ۳+۲ کے انما المؤمنون الذین... (۱) و جلت قلوبهم (۲) زادھم ایمانا (نکارہ کوئی اشراد ایمان) (۳) و علی رھم یتوکلون (۴) یتقون الصلوۃ

(۵) اتفاق فی سبیل اللہ تعالیٰ

(۳) ددے نہ و رستو واقعہ جنگ بدر ذکر کوئی بطور تمہید یعنی جہاد تہہ لی و کوئی چہ کہ لگ ہم یے نو د مقابلہ نہہ ریگی او گورہ جنگ بدر کے لگ وے مانخ در کڑہ ایت ۵ نہ تر ۱۴ پورے دا بیان دے (۴) ایت ۱۵ نہ شپک قاعدے میدان جہاد ذکر کوئی ادھر یوہ قاعدہ پہ یا لھما الذین امنوا سرہ ذکر کوئی لشی۔

قاعدہ نمبر ۱: ایت ۱۵ فلا تو لوہم الا دبار د قاعدہ یے لگو لے دہ دمو نانو ہنے پزرو صفا تو کے نو دھی صفت سرہ چہ اللہ نہ ریگی نو مخلوق نہ بندہ ریگی جہاد کے بہ کافر تہہ شا کوئے نہ۔
 قاعدہ نمبر ۲: ایت ۲۰: میدان د جہاد کے دقران او سنتو تابع ہے۔ دایے تفریح کزلہ پہ دویم صفت دمو نانو چہ ہغہ دو زادھم ایمانا (دفریح مطلب نتیجہ دپوئل یا عقیدے دہ)
 قاعدہ نمبر ۳: ایت ۲۴: اتقوا اللہ و الرسول... داتفریح کیگی پہ دریم صفت دمو نانو۔ دلی رھم یتوکلون۔ چہ امیر دتہ حکم او کڑی چہ ہنے محاذ تہہ ورزہ نو دامہ دایہ چہ مونگ کم پویا اسلحہ تہہ
 قاعدہ نمبر ۴: ایت ۲۷: لا تحو نواللہ و الرسول... داتفریح دہ پہ شلوہ صفت دمو نانو اقیم الصلوۃ چہ مونگ کوئے۔ صحیح نوحیانت بندہ کوئے او صحیح مونگ تہہ قران خالی۔

قاعدہ نمبر ۵: ایت ۲۹: اِن تَتَّقُوا اللّٰهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ... کہ اللہ نہ پرہیز کرے تو اللہ نہ برے درکری پر میدان دہ جہاد کے۔ دے تفریح کڑو پہ پزیم صفت دمو سانو چہ انفاق وود کہ انفاق کوے نو اللہ سنج او غلیمو نہ ڈیر درکری

قاعدہ نمبر ۶: ایت ۲۵: اِذَا لَقِيتُمْ فِئَةً فَاغْلِبْهُمْ تَقَاعُدًا غَلِيظًا... اے پیدنے قاعدو کلک شہ ہرے قاعدے سرہ فائتوا اولگوہ داسے حکمت والا کتاب بہ بل چرتوی۔

قاعدہ نمبر ۷: ایت ۷۰: دَقِیرَیَا نُو تَفْصِیْلَ بَیَانُوۤیۡیَہٗ تَرْغِیْبًا وَّ اِیْمَانًا وَّرٰکِبًا۔ داسے پیدنے ویلے چرعب دباؤ پرے واپوہ او سخت سخت جیلونو کے واپوہ۔ داسے بل دین بہ چرتوی۔ چکا فرد پارہ کے ہم امن دے۔

دشروع نہ ربط

(۱) سورۃ بقرہ کے ہم دہ جہاد بیان وود۔ ایت ۱۷۷ کے دہ جہاد بیٹنگ وود ۵ دہ عقیدے سرہ او ۵ دہ عمل سرہ متعلق۔ بیا دہ جہاد دملک داصلاح دپارہ ۴ قوانین ذکر کرل (۱) قصاص من الظالم (۲) تقسیم الاموال بالقانون شرعی (۳) حکم الصوم لارتجاع انفس (۴) نبی عن الرقی اودعے دہ جہاد دگور دپارہ ۱۸ قوانین ذکر کرل۔

بقرہ ۲۴۷ کے دایمیر شرائط ہم ذکر وود (۱) اَصْطَفٰہُ رَبِّہٖ (غورہ کڑے شوے) (۲) علم زمینان جنگ اولم دقاعدو جنگ (۳) دلیسم: حوصلہ

(۲) نو ال عمران کے تنظیم جوڑ وود پارہ ۵ قوانین ذکر کرل زکہ چہ جہاد ہلہ کیدیشی چہ تنظیم وی دمسلمانانو قاعدہ (۱) ایت ۱۰۲ کے چہ عقیدہ ڈولو بہ پوہ وی (۲) ایت ۱۰۳ قانون بہ موقران و سنت

وی (۳) ایت ۱۰۴ و لکن منکم ائمۃ یدعون الی الخیر (۴) ایت ۱۱۵ خیل مال بہ لگوے (۵) ایت ۱۱۸ غیر از دار سرہ بہ راز نہ ساتے او پدے پزیمے قاعدے باندے دوا

واقعات ذکر کوی دجنگ بدر اود جنگ احد..... دامد وایہ چہ مسئلہ نرمہ کوہ چہ خلق ڈیرشی۔ نہ فتح یہ کثرت دہ اوندہ شکست پہ قلت دے۔

(۳) نو سورۃ نساء کے دمعاشرے داصلاح دپارہ قوانین وود۔ دعوامو نہ ۱۸ قوانین اودامیر او معومور میز کے ۸ یا ۹ قوانین وود۔ اوبیان د در یوڈ وودو مطلب دا چہ دمو موڈوے سرہ ملگرے شہ او زان

أساستہ منا فقوا و کفارو دواژونہ۔

(۴) سورۃ مائدہ کے دل احرمت مسئلہ وود۔ مطلب دا چہ جہاد ہفتہ ٹوک کولے شی چہ یہ مسئلہ دل حرمت یے ایمان او عمل دواژہ وی۔

(۵) سورۃ انعام کے دشرک اقسام وود او د میدان تبلیغ ۶ قاعدے/غٹلے ذکر وود دپارہ دواژہ

(۶) سورۃ اعراف کے پیدنے مسئلہ دتوحید دلائل تھلیہ وود

(۷) سورۃ انفال: اوس میدان جہاد را شہ۔ جہاد او کڑہ ہنوسرہ چہ دنگلے مسئلہ نہ سنج اژوی۔

سورۃ توبہ (مدنی نزولاً ۱۱۳ بعد از مکہ ترتیباً ۹ بعد از انفال)

رابطہ مابین سورہ

شمار	سورۃ انفال	شمار	سورۃ توبہ
۱-	قاعدے ذکر و میدان جہاد	۱-	نودائے اعلان دجہاد دے نو بدے وجہے متصل راوڑو۔
۲-	آیت ۶۰ کے لاء علم و حکم (رسول اور اصحاب بٹول و دشمنان نہ پہنچنی)	۲-	آیت ۱۰۱ کے لاء علم (اے رسول تے نہ پہنچنے) مفروضہ
۳-	قاعدے میدان جہاد ذکر وے	۳-	نودائے ہفتے بیانیوی چہ ہفتوی سرہ بہ جہاد کوے۔
۴-	آیت ۴۱ کے تقسیم و غنیمت و نوو	۴-	نودائے آیت ۶۰ کے تقسیم و فرضی صدقا تو دے یعنی ۸ مصارف خالی
۵-	آیت ۵۸ کے وائی چہ کہ دے کافر و بے لوطو نہ ریگے نہ معاہدہ واپس کڑے۔ او جہاد دسرہ او کڑے۔	۵-	آیت ۷ کے وائی چہ دشترکانو بہ شلو طوی۔ نو بدے وجہے متصل راوڑو۔
۶-	پہر سورۃ کے او دے چہ فاصلحو ذات ہیکم (چلو کے یوزائے شے)	۶-	نو بدے سورۃ کے وائی چہ برآت من اللہ (غیر دوسرہ بائی کاٹ او کڑے)
۷-	آیت ۶۰ کے او دے واعدو لہم ما سخطتم تیارے او کڑے۔	۷-	آیت ۳۶ کے زجر ہفتو چہ تیارے نہ کوئی۔
۸-	اوصاف دمو مانو ذکر وے پشروع دسورۃ کے ہم او پہا خردسورۃ کے ہم	۸-	اوصاف دمنافقانو بیانیوی۔ نو بدے وجہے متصل راوڑو۔
۹-	واقعہ جنگ بدر ذکر وے۔	۹-	نودائے واقعہ جنگ حنین او جنگ تبوک ذکر وے
۱۰-	آیت ۳۵ کے دشترکانو مونز بے فائدے دے۔	۱۰-	آیت ۱۸ کے وائی چہ عبادات بے فائدے دی نو مسجد شہرہ جوڑوی۔
۱۱-	قاعدے میدان جہاد ذکر وے شگ	۱۱-	صفات دمنافقانو چہ دیو چہ ہم پدے بقاعدو عمل نہ کوئی

نومونہ دسورۃ: دسورۃ لکڑو نو بدے دی: لکڑو (۱) سورۃ توبہ: دسورۃ مانو نو بدے دی: وہ نو دھوئی دو بے ذکر وے چکے۔

(۲) سورۃ برآت: چہ اعلان دبائی کاٹ دے دشترکانو سرہ

(۳) سورۃ مہاجرہ: او چہ تو کئے: دشترکانو نو بدے ددوڑے او چہ کڑے دے

(۴) مشرکہ: سرول: منافقان او دشترکانے سرولے دی

(۵) خاثرہ: کستو کئے: دمنافقانو ۶۳ گندونے راکستے دی۔ (داسے نورے ہم ڈیر نومونہ دے سورۃ دی۔)

امتیازات دسورۃ:

۱-	سورۃ ممتاز دے پہ بیان دفرق اربعاو (چہ کو موسرہ بہ جہاد کوے)	۲-	سورۃ ممتاز دے پہ بیان د تقسیم دشترکان چہ کو مہاسرہ جنگ کوئی
۳-	سورۃ ممتاز دے پہ تفصیلی بیان د اوصاف نو دمنافقینو چہ ۶۳ صفات دی	۴-	سورۃ ممتاز دے پہ بیان د حکم دشترکانو د مسجد جوڑو لو چہ نو بدے جوڑوی۔ آیت ۱۸
۵-	سورۃ ممتاز دے پہ بیان دغزوہ حنین او تبوک	۶-	سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۳۱ چہ خیل بجران او مولیان بہ پہ خدائے توبہ سرہ نہ بیسے
۷-	سورۃ ممتاز دے پہ بیان دعارثو آیت ۴۰	۸-	سورۃ ممتاز دے پہ بیان د مصارف و فرضی صدقا تو آیت ۶۰
۹-	سورۃ ممتاز دے پہ بیان مسجد ضرار	۱۰-	سورۃ ممتاز دے پہ دے چہ سر کے بسم اللہ ختہ
۱۱-	سورۃ ممتاز دے پہ بیان دجہاد دشترکانو آیت ۱۹	۱۲-	سورۃ ممتاز دے پہ بیان دجنائے نہ کو لو دمنافقو آیت ۸۴

مقصد دسورۃ: القتال فی سبیل اللہ تعالیٰ او بیان دفرق اربعاو

(۱) مشرکان (دووی بیارے اقسام دی: یو معاہدین: چہ ستاوسرہ معاہدہ شوے دے۔ بل مخالفین: چہ ستاوسرہ جنگ کوئی دریم: مخالفین چہ تاہ اسن خواڑی)

(۲) اہل کتاب (دا دوہ قسمہ دی یو یہودیان بل نصرانی/عیسویان)

(۳) منافقان (دا ٹول یو قسم دی) (۴) مومنان (دووی دے اقسام دی ورتو بہ بیان شے)

تقسیم دسورۃ: سورۃ ثلوث حصوں کے تقسیم دے:

- (۱) ایت ۱-۲۸ پورے: پید کیے بیان دشترکانو دے او ددوی درے واثرہ اقسام ذکر کو لے شی۔ او دوی سرہ دجہاد کو لو و جوہات خانی۔
- (۲) ایت ۲۹-۳۷ پورے: پیدے حصہ کے بیان داہل کتابو دے۔ یعنی یہود او نظری دھغوی پلینے ذکر کو ی او دھغوی سرہ دجہاد و جوہات ذکر کو ی۔
- (۳) ایت ۳۸-۹۰ پورے: پیدے حصہ کے منافقان بیانوی۔ پیدوی کے اقسام نشتہ بلکہ ٹول یو قسم دی۔ نو ددوی ۶۳ صفات دلتہ بیانوی۔ (دنبی محمد ہم ۶۳ سال و۔ اشارہ دہ پکے دیتہ چہ ٹول عمر بہ دے منافقانو بانندے رد کوے۔)
- (۴) ایت ۹۱-آخر سورۃ پورے: پیدے حصہ کے مومنان بیانوی۔ او ددوی درے اقسام: (۱) مجاہدین: چہ روخت جہاد لہ تیار وی
- (۲) مہکاسلین داہم مجاہدین: دی مگر کلہ کلدہ سستے نہ کارا غلی۔ لکدلتہ چیزنی ملگری لیٹ رازی۔
- (۳) مغدورین: کلک دی مگر کلہ کلدہ عذر دوجے عمل اونہ کڑے شی۔

وجہ چہ یہ شروع دسورۃ کے بسم اللہ و لے نشتہ:

- (۱) حضرت عثمانؓ نہ حضرت ابن عباسؓ تپوس اکڑو چتا ددے سورۃ سر کے بسم اللہ و لے ندہ لیکھے۔ جواب و رکوی چہ ویدا وہ چہ نبی بانندے بہ چہ کلہ ایٹونہ نازلیدل۔ نو ماہ دغا ایٹونہ لیکھل۔ او ماتہ بہ نئے ویل چہ دا ایت دے دے سورۃ کے دلتہ دلتہ اولگوہ۔ اودا سورۃ دے سورۃ پے اولگوہ۔ نو کلہ بہ چہ نوے سورۃ راغے نو نبی بہ دھغے سورۃ پید شروع کے بسم اللہ و لیکھے۔ مگر دلتے ندہ ویلے نو ماہم اونہ لیکو۔
- (۲) بلہ وجہ چہ حضرت علیؓ خانی فرمائی چہ بسم اللہ چونکہ امان دے او پیدے سورۃ کے خو امان نشتہ کافر لہ (راذینہہ ویتزہ سٹ ترے اوخہ قتل یے کڑہ)
- (۳) بعض صحابا و ددے وجہ داخولے دہ چہ سورۃ انفال او توبہ یو سورۃ دے۔ پیدے وجہ بسم اللہ نشتہ ددے شروع کے۔
- ☆ آیا بسم اللہ قرآن ایت دے یا ندے۔ نو سورۃ نمل کے بہ راشی چہ دا قرآن ایت دے۔
- ☆ آیا دا بسم اللہ دھر سورۃ جز دے نو امام ابوحنیفہؒ فرمائی چہ ندے نو دلتے تہ و لے راوڑے دے۔ داد پارہ دبرکت۔ اود پارہ دجہا لے دیو سورۃ دہل سورۃ نہ۔

سورة یونس کی (زوالاﷻ بعد از نبی اسرائیل ترمیمیا ۱۰ بعد از توبہ)

رابطہ سابق سرہ:

شمار	سورة توبہ	شمار	سورة یونس
۱-	ہر کلمہ چہ آخردسورة کے ایت ۱۲۸ کے صداقت درسول اوشو۔	۱	نوپدے سورة کے دغا اثبات درسول بار بار (تقریباً وارے) کیگی
۲-	پہ آخردسورة کے مسئلہ دتوحید زکروشہ یہ لالہ الا هو سرہ	۲-	نودلنہ انجام ذکرکوی دسکرینو/مخالفینو ددغے مسئلہ دتوحید۔
۳-	ہر کلمہ چہ نکلے سورة کے بیان اوشو جہاد بالسیف (تورے سرہ جہاد کول)	۳-	نودے سورة کے بیان کیگی دجہاد بالسان چہ ہفہ بیان داصول اربعاودے۔
۴-	مخلے سورة کے مسئلہ دتقال ذکرشہ۔	۴-	نودلنہ ہفہ مسئلہ ذکرکوی چہ کوے لہ بہ جہاد کوے (یعنی توحید)
۵-	ہر کلمہ چہ پہ آخردسورة کے ذکرشہ دتوحید مگر بغیر دلائیلو	۵-	نوپدے سورة کے پیدغے مسئلہ دلائیل پیش کوی نوپدے ہجے متصل راوڑو۔
۶-	دعوہ دتوحید ذکرہ پہ آخردسورة کے	۶-	نوپدے سورة کے پیدغے دعوہ دتوحید شہدہ دشرکانو ذکرکوی بہ ایت ۱۸ کے
۷-	آخری ایت کے (قل جسی اللہ) زما دپارہ اللہ کافی دے	۷-	نودلنہ مثالات ددغے چہ اوگورہ نوح، موسیٰ اونورنول پیغمبر انورہ اللہ کافی دو۔ ۱۰۳
۸-	ایت ۳۲ کے اووے چہ منافقان دروٹن دی۔	۸-	نودلنہ ایت اللہ کے ذکر دتحنو خلقو کوی اودھغوی درچہ ذکرکوی۔
۹-	دلنہ بیان دفرق اربعاو وو چہ درے ڈلے کپے مخالفین دقران وے۔	۹-	نودلنہ ترمیم الی القرآن کوی اوز جرور کوی مسکرینو دقران تہ۔
۱۰-	دلنہ آخری رسول دامت دتوبے بیان وو۔	۱۰-	نودلنہ دیونس دتوبے بیان دے۔
۱۱-	بیان دبرآعت دشرکانو نذاشو	۱۱-	نودلنہ ایت ۱۳+۱۰۴ کے پینوروالفاظو سرہ بیان دہائی کاٹ کوی۔
۱۲-	ایت ۱۹۹ کے اووے کوکومع الصادقین۔	۱۲-	نودلنہ ایت ۲ کے وائی چہ رختوسرہ ملگرے شوے نو (ان لہم قدام صدق) دنیا او آخرت بہ دے داوڑہ خدشی۔

امتیازات دسورة:

۱-	سورة ممتاز دے بہ بیان دھغے مشورے شہبہ دشرکانو چہ دابا باگان اللہ مقرر کرے دی۔ ۱۸	۲-	پہ بیان ددلائیل عقلیاد مع تفریجات (نکلے دلائیل ذکرکوی نوپارے مسئلہ دتوحید تفریح کزی)
۳-	ممتاز دے بہ بیان دتوبے دتوبے دیونس	۳-	پہ بیان دمقاصد اربعاو (نورہ کے ہم شہدہ گردے سورة کے پہیل شان دی)
۵-	ممتاز دے۔ پتوبے دفرعون چہ کولہ نشوہ پوخت دعذاب کے ایت ۹۰	۶-	پہ بیان دبد دعائے چہ موسیٰ فرعون اودھغوی قوم تہ کرے وہ ایت ۸۸
۷-	سورة ممتاز دے بہ بیان داو لیاو دتقریف اودھغوی درجو اوراماتو ایت ۶۲-۶۳	۸-	سورة ممتاز دے پہیل چہ حضرت نوح چہیل قوم تہے درکڑے دو۔ چہ اوڑے میدان تہ۔
۹-	سورة ممتاز دے بہ بیان دھغے خلقو چہ وائی چہ قران پریدے اوبل کتاب راداخلے ایت ۱۵	۱۰-	سورة ممتاز دے پہیل ۵ بانے ہی صحاحدہ دسورہ

دسورہ ۱۰ دسورہ ۱۰

مقصد سورة: اثبات دمقاصد اربعاو مراراً (یعنی بار بار) اوانجام دسکرینو دے مسئلہ نہ

تقسیم سورة: (دو حصے دے: ۱) ایت ۱-۱۰ پورے: اثبات دمقاصد اربعاو کوی بار بار پدلائیلو سرہ اودفع دسہبہ کوی دشرکانو

(۲) ایت ۱-۷- آخردسورة پورے: درے واقعات بیانوی بطور تفریح/نتیجہ پانکار ددغے نکلے مسئلہ نہ چہ کو مدڑوے حصہ کے تیرہ شوہ۔ چہ اوڑے منلہ نوانجام بہے پہ

شان دتوبہ نوح اوتوم فرعون شی اوکہ چاومنلہ نوانجام بہے دیونس شی۔ چہ اللہ ترے عذاب دفع کرے۔

پہ مقاصد اربعاو کے ژوے اگر چہ ژوے مقصد توحید دے مگر دلنہ قران نکلے کرے دے۔ داوے؟ زکہ چہ قران تہ نہ یہ راغلے نو توحید پو بندے شہ نہ رسول نہ قران او نہ آخرت۔

چہ قران تہ ناست نہ لے نو ہیبت بانڈے بہ نہ پوہگے۔

سورة هود کی (ترتیباً ۱۱ بعد از یونس او نزولاً ۵۲ بعد از یونس - دواڑوں کا طوسرہ سورة یونس نہ بعد دے)

رابطہ ماسبق سرہ

شمار	یونس	بشار	هود
۱-	اثبات دوحید اوشو پیدلا کیلو عقلیا دوسرہ	۱-	نودلنہ اثبات دوحید کیگی پیدلا کیلو عقلیا دواڑوں دوسرہ نوپدے وجہے متصل راوڑوں۔
۲-	اثبات دوحید اوشو پیدلا کیلو عقلیا دوسرہ او دفع دشعبے دشکرانواوشو۔	۲-	نودلنہ ترغیب فی التبلیغ و رکوی چہ شاپہ دفعہ مسئلہ اوسوہ۔ نوپدے وجہے متصل راوڑوں۔
۳-	واقعہ دنوح اجمالاً وہ	۳-	نودلنہ تفصیلاً ذکر کو لے شی۔
۴-	آخر کے اذرا مائیل اتبع ما یوحی الیک	۴-	نودلنہ آیت ۱۲ کے تسلی دہ پہ اتباع دما انزل چہ تکالیف بہرازی مگر زڑہ بہ نہ تنگوائے
۵-	آیت ۴ کے الیہ مرجع حکم جیجا	۵-	آیت ۴ کے الی اللہ مرجع حکم
۶-	آیت ۴ کے: افاکت شمع الصم	۶-	آیت ۲۰: ماکان یسطیعون لسمع
۷-	انکار دشکر کی نو ذکر دے۔	۷-	حالت دشکر کی نو ذکر کیگی۔
۸-	آیت ۲ کے نبی تہ ساحرا و جادو گرو بتلے دی۔	۸-	آیت ۷ کے قرآن تہ سحر و بتلے دے۔
۹-	آیت ۳ کے ددنیا پید اکید و بیان شوے دو۔	۹-	آیت ۷ کے زیادت کوئی یعنی دنیا پید اکیش علت خانی لیب لوکم اکیم احسن عملا
۱۰-	شروع پہ ترغیب الی القرآن اوشو۔	۱۰-	نودا سورہ ہم پہ ترغیب الی القرآن سرہ شروع شو۔ (داسے سورہ نو نہ چہ پہ ترغیب الی القرآن سرہ شروع کیگی ہفتے تہ ذوات الراء و بیلے کیگی) نودا دواڑہ سورہ نو نہ ذوات الراء نہ دی)
۱۱-	آیت ۳۸ کے دشکر کی نو نہ مطالبہ دہ دیو سورہ راوڑوں۔	۱۱-	آیت ۱۳ کے دلنہ دی نہ مطالبہ کیگی دسو سورہ نو نو۔ نوپدے وجہے متصل راوڑوں۔

اقتیاز سورہ ۱۰: ممتاز دے پہ بیان دہسا کیو اور بھاؤ ۱- تونید ۲- نفی دشکر فی العلم (دادوہ دمقا سد عالیا و نہ دی) ۳- ترغیب فی التبلیغ ۴- تسلی (دا آخرہ وہہ سدا / خمننا ذکر کو لے شی)

(۲) سورہ ممتاز دے پہ مطالبہ دسو سورہ نو نو آیت ۱۳ (اگر چہ نو سورہ نو نو کے ہم مطالبے شتہ مگر دسو سورہ نو نو مطالبہ صرف دے سورہ کے دہ)

(۳) سورہ ممتاز دے پہ تفصیلی واقعے دنوح باندے اگر چہ سورہ نوح کے صرف دنوح بیان دے مگر ہلہ ہم دومرہ تفصیل دے تختہ۔

(۴) ممتاز دے پہ طلب داستغفار اوتو بے دواڑو آیت ۳

(۶) ممتاز دے پہ آیت کان عرش علی الماء

(۸) نوح تہ بن نوح من قومک

(۱۰) ممتاز دے پہ آخری آیت چہ سورہ تلور واڑہ مسئلے یے پکے راٹو لے کڑے دی۔ کوم چہ سورہ مقصد دے۔ روستو پرے بیان کیگی۔

مقصد سورہ: بیان دشکر و مسکو: (۱) العباد للہ وحدہ (عبادت بہ دیو اللہ کوے) (۲) نفی دشکر فی العلم (۳) ترغیب فی التبلیغ (۴) تسلی مبلغ تہ اوس لگ شان تفصیل ددے تلور و مسکو:

(۱) العباد للہ وحدہ (عبادت بہ دیو اللہ کوے) دامسلہ تقریباً ادوہ زلہ ذکر کو لے شی: آیت ۲ کے: الاتعبدوا الا للہ ذان لا الہ الا هو

آیت ۲۶ کے: (نوح و ابی) الاتعبدوا الا للہ آیت ۵۰ کے (ہوہ فرمائی) یقوم عبد اللہ آیت ۶۱ کے (صلح فرمائی) یقوم عبد اللہ

آیت ۸۴ کے (شعبیہ فرمائی) یقوم عبد اللہ آیت ۱۲۳ کے چہ آخری آیت کے فاعبدوہ

(ادو گورہ ڈوبے دگوہ بیان شوہ ہیا پرے دلایمیل نقلیہ بیان شول اخر کے ثمرہ فیصلہ دے درتہ و ادورلہ چہ فاعبدوہ)

(۲) دومیہ مسئلہ نفی دشرک فی العلم: داہم بیابا ذکر کولشی: ایت ۵ کے یعلم ما یرون..... ایت ۶ کے: ویعلم مستقرہا و مستودعہا کل فی کتاب مبین
ایت ۲۶ کے فلا تسکن ما لیس لک بہ علم ایت ۳۵ ان اعمو ذبک ان الشکک ما لیس بہ علم ایت ۵۷: ان ربی علی کل شیء حفیظ (بل ٹوک داسے نشہ)
ایت ۱۶: ان ربی قریب الحیب (بل ٹوک داسے نشہ)

بیابا رے واقعہ راوی داہم بیابا ذکر کولشی: ایت ۶۹: جاء یحییٰ بن حنیف (وریت کڑے سنے رے راوی) او ایت ۷۷ کے واقعہ دلوٹ چا وگورہ
عالم الغیب نہ دو داہم بیابا ذکر کولشی: ایت ۶۹: جاء یحییٰ بن حنیف (وریت کڑے سنے رے راوی) او ایت ۷۷ کے واقعہ دلوٹ چا وگورہ

ایت ۹۲ کے: ان ربی بما تعملون حیظ (ہرشہ زما رب بہ علم کے دی) او آخر کے یا واللہ غیب السموات والارض (اگورہ نوم واللہ نے مقدم کڑے دے علم غیب باندے
اشارہ دہ کے دیشہ چہ ایٹوک بل ہم شہتہ چہ علم غیب و سرہ وی)

(۳) دومیہ مسئلہ ترغیب فی التلیخ: ہم بار بار: ایت ۱۲ انما انت نذیر ایت ۱۷: ان کان علی پیتہ... شاہد منہ (نوچر ستاداشان دے نواوس بہ قلا رنہ کینے تلیخ او کڑہ)
ایت ۲۸: ما سرہ واللہ کتاب دے چہ دارحمت دے نوددے تلیخ تاسو لے بدگنوںے

ایت ۵۲ (ہوڈ) ویلقوم اعبدوا اللہ (داہراہ راست تلیخ دے مونگ شہ ترغیب تلیخ راوی) ایت ۶۳ کے (صالح) ویلقوم اعبدوا اللہ

ایت ۸۴ کے (شعیب) ویلقوم اعبدوا اللہ..... ایت ۸۵ کے: یلقوم اذوا لکلیل و لیزان بالقسط تہم داسے تلیخ او کڑہ
ایت ۱۱۰ کے ولقد اتینا الکتاب... تہم دکتا بدعسے تلیخ او کڑہ کنہ مکرہ شہ ایت ۱۱۲ کے: محمد تہ او امتی تہ: فاستقم کما امرت ومن تاب معک...

داؤل پہ آخری ایت کے راٹولوی و توکل علی اللہ سرہ چہ تہ بدوائے چہ تلیخ کے زما ملگری نشہ نواللہ فرمائی چہ پہ بازان او سپارہ

(۴) تسلی: ایت ۱۲ کے تسلی محمد تہ - چہ سینہ مننگوہ ایت ۲۷: قالت... ایت ۳۲ کے قالوا... دغسے بہ تاتہ ہم وائی۔

دغسے ہوڈ سرہ رے ہم جگولے کڑی دی ایت ۵۲ اگورہ: ما یشتا بہیتہ... تاتہ بہ ہم وائی چہ تہ خودکلا نہ یہ نولے دزانہ برے کوبے ورتہ او وایہ چہ ستاد مشلا پہ شان دے ماللہ نہ کڑی۔
نو تہ بہ حضرت ہوڈ بٹان مطمئن اوسے او ہمت بہ نہ نیلے۔

ایت ۶۲ حضرت صالح تہ: تانہ خوز مونگ دا امید نہ دو ز مونگ خود اخیال دو چہ تہ بہ مونگ تہ خوگے خوگے خبرے کوبے قسے بہ کوبے۔

ایت ۸۷: شعیب تہ: اصلو تک تا مرک... ایما تانہ ستادین داخولے دی چہ تہ مونگ دخیل زوڈ دین نہ واژوے۔ تاتہ بہ ہم وائی چہ لے ز مونگ دا مشران اولمیان نہ پوہگی
ایت ۱۱۵ کے واصبر (بہراہ راست تسلی دہ) ایت ۱۱۸ کے: (ستازرہ) بہنگ شی چہ دخلق ایمان ولے نہ راوی (نوجواب: ولوشاء ربک... اللہ بہ خلیل زور چلو لے دو

پہ آخری ایت دے داؤل لے تسلی راغڈے کڑے پہ ایہ یرجع الامر کلہ سرہ چہ تہ دوے پہ انجام نہ پوہگی اللہ پرے پوہگی نہ چہ مسئلہ جاری سرات۔

نوسورہ کے خلور مسکلے وی او پہ آخری ایت کے خلور واژہ مسکلے راٹولے کڑے: لکنہ:

ژوبے مسئلہ العباد اللہ وحدہ: نودلتہ آخری ایت کے فاعبدوہ یے اودے۔

دومیہ مسئلہ: ترغیب فی التلیخ (تلیخ کوہ او وبل چا پرواہ مساتہ نو دلتو توکل علی اللہ

دے آخری ایت مثال پہ مثال دھنے جال دے چہ کہا نو دپارہ نے پہ سند کے واچوی یا مژزا نو دپارہ یے پہ غم جوئی کے واچوی او پرو روے راٹولوی آخر کے دغدہ خکار میان

یا مژزان جال کے یوزانے تہ راٹول شی نودلتہ ہم آخری ایت کے خلور واژہ مسکلے یے یوزانے تہ راٹولے کڑے۔

نو مقصد سورہ بیان و خلور مسکو دے او پدے مسکو واقعات دہ پیغمبرانو ہم بیانوی

پہ توحید باندے واقعات د نوح، ہوڈ، شعیب او آخری ایت کے: فاعبدوہ

پہ نفی د علم غیب باندے واقعات د ابراہیم او لوط راوی پہ تفصیل سرہ

پہ ترغیب فی التلیخ او تسلی داژو باندے واقعہ موسیٰ راوی

اودا سورہ ذوات الرء نہ دے اذوات الرء ہغ سورہ تونہ دنی چہ پہ شروع دھنے کے ترغیب الی القرآن بیانوی

یوسف (کی)

(نزدلاً ۵۳ بعد از ہود ترتیباً ۱۲ بعد از ہود - دو اڑوٹا ظورہ سورہ یوسف دسورہ ہو ہود نہ درستو دے)

رابطہ ماسبق سرہ

شمار	سورہ ہود	شمار	سورہ یوسف
۱-	نفی د علم غیب اوشوہ پہ بیان دواقے دابر اہم اودلوٹ چہ پہ ظاہرہ ے فرشتے اوشوہ پندے	۱-	نودلت نفی د علم غیب دہ پہ واقعہ یعقوب چہ اود گورہ پہ حال دچیل زوی خبر نشو تر ۴۰ سال پورے اود نہ یوسف خبر و د حال دچیل پلارہ چہ حیات دے یادفات۔
۲-	دعوہ دتوحید ے ثابتہ کڑہ پہ واقعا تودانیا دسرہ بطور دلیل نقلی	۲-	نودلت ہم دعوہ دتوحید ثابتہ توکی پہ واقعہ یوسف چہ پہ جیل کے فرمائی.... ایت ۳۹-۴۰
۳-	آخر دسورہ کے اوفرماں ' و توکل علیہ	۳-	نوموند توکل چہ اود گورہ یعقوب اویوسف شنگہ زان سپار لے دے اللہ ایت ۸۶: انما اشکو..
۴-	آخر کے ایت ۱۲۰ کے اودے چہ (وکل نفس علیک من انباء الرسل ما نثبت بہ فوادک)	۴-	نودے سورہ کے واقعہ یوسف دپارہ دثابت قدمے راوڑی۔
۵-	ایت ۷۱ کے: فبشرنا بالحقن... من وراء الحق یعقوب	۵-	نودلت واقعہ حضرت یعقوب پہ تفصیل سرہ ذکر کوہ۔
۶-	ایت ۶۹ او ۷۳ کے اودے چہ اللہ سلاتیارستونہ اوبرکتونہ دے وی اے کوروا لود ابراہیم	۶-	نودے سورہ کے نمونہ برکت خانی چہ کڑی ورتید پونوسی نہ اللہ یو درجن و رکڑل۔
۷-	دقوم لوٹ دبد عملے نمونہ بیان شوہ	۷-	نودے سورہ کے دیوے خزے دے جیائے بیان دے۔
۸-	اللہ دشر نہ خبر دار دے - وللمانی السموت والارض	۸-	ایت ۳: (وان کنت من قبلہ لمن الغفلین) اے پیغمبرہ نہ ددے واقے نہ خبر نہ دے۔
۹-	ایت ۱۱۳ لارکنوا الی الذین ظلموا میلان اوندے کڑے سستو اوطالمانوتہ۔	۹-	د یوسف نمونہ چہ اود گورہ گناہ نہ دے میلان ندے کڑے اگر چہ دعوت و رکڑے شوے دے دگناہ
۱۰-	افتتاح دسورہ اوشوہ پہ صداقت دقران	۱۰-	دے سورہ ہم افتتاح کو لے شی پہ صداقت دقران
۱۱-	سورہ پہ نوم دپیغمبر حضرت ہود	۱۱-	نودا سورہ ہم پہ نوم دپیغمبر حضرت یوسف دے۔

ابتیازات دسورہ:

- ۱- سورہ ممتاز دے پہ تفصیلی واقعہ حضرت یوسف
- ۲- سورہ ممتاز دے پہ گنزو خوبونو لکد خوب دیوسف، خوب دجلیانو، خوب دباشاہ دصر (دے خوبونو بیان دے کچے)
- ۳- سورہ ممتاز دے پہ ایت ۲۸: ان کیدکن عظیم
- ۴- سورہ ممتاز دے پہ بیان ددوہ قسمہ محبت باندے۔ یوجاز لکد دپلانچیل زوی سرہ بل ناجاز لکد دپردی کڑے پردی سڑی سرہ وغیرہ۔
- ۵- سورہ ممتاز دے پہ تہ تبر و درو خلاف دچیل یو رور۔
- ۶- سورہ ممتاز دے پہ تقریر دیوسف پہ جیل کے۔
- ۷- سورہ ممتاز دے پہ سیاسی سوچ بوجھ دیوسف باندے لکد جیل ے بہتر اود گنزو لود گناہ نہ۔ بل داچہ جیل کے زان سرہ ملگری جوڑ کڑل۔ بل دخلقو بچاؤ د راروان یواخت نہ۔
- داول کاروند سیاسی بصیرت نو نو نہ دی۔ دینہ اسلامی سیاست وائی۔ لفظ سیاست دسوس ندے معنی ے قوم خیر خواہی دہ۔

مقصد دسورہ: تسلی نبی تہ پہ واقعہ دیوسف (حالی ک کمال یوسف)

واقعہ دیوسف پہ شہو مرحلو کے بیانیگی: مرحلہ ۱: یوسف تہ رو نو چیل جوڑ کڑو زکد چہ دپلا رحمت دسرہ ڈیرو۔ نو کنوی تہ ے درو غور زولو۔

مرحلہ ۲: قائلے والاؤ اوجت کڑو اومصر کے خرث کڑو۔ مرحلہ ۳: جیل تہ اودریدو مرحلہ ۴: وزارت درتہ ملوشو

مرحلہ ۵: چہ روخہ ے راعلل اودپلارے خبر شو۔ مرحلہ ۶: چہ خاندان دیوسف مہر تہ را منتقل شو۔

مماثلت دواقعا تہ پہ مابین ددواڑو پیغمبرانو:

(۱) لکد شنگہ چہ یوسف تہ دچیلور و زودلا سہ چل جوڑ شو۔ نو اے پیغمبرہ تانہ ہم دچیل قوم دلا سہ پہ چل جوڑی اودچیل وطنہ بہ روک کڑے شے۔ سورہ انفال ایت ۳۰ واز میکر

بک الذین کفرو.... اودقتلوک اویجر جوک۔ نو حالی ک کمال یوسف

(۲) لکد شنگہ چہ یوسف پہ کنوی کے درے درے تیرے کڑے دی۔ نو اے پیغمبرہ تہ ہم پہ غار ثور کے درے درے تیرے دیوے۔ نو حالی ک کمال یوسف

- (۳) لکہ شنگہ چہ یوسف پانڈسختو کے مصر تہ روان کڑے شوے دے چہ پتہ نگی چہ مصر کے بہ زماشہ حال دی۔ نو دغسے تہ بہ ہم دغار ٹور نہ پانڈسختو کے روان ے مدینے تہ پتہ بہ در تہ نہ وی چہ ہلینہ بہ ستاشہ حال وی۔ نو حالک کمال یوسف
- (۴) لکہ شنگہ چہ یوسف عزتمند شو پڑو مینے در زہ مصر کے چہ وزیر و اہستو اذ چلے خڑے تہ یہ اوے چہ درہ اسنو گنہ کڑہ فوتہ بہ ہم پڑھے در زہ مدینہ کے عزتمند کیگے۔ دنی استقبال تہ غلق ولاڑو۔ یو ویل چہ زما میلہ بہ وی۔ بل ویل زما میلہ بہ وی آخر دچہ نبی ادر ماہیل چہ زما اوخو دچا کور تہ کیناستہ۔ زہ بہ ہفتہ سرہ پائے لگیم۔ نو حالک کمال یوسف
- (۵) لکہ شنگہ چہ یوسف باندے ہفتے کور والا و بدنامہ اوگولہ نوتا باندے اوستابی بی باندے بہ ہم دم دینے تہ غلق بدنامہ لگوی۔ نو حالک کمال یوسف
- (۶) لکہ شنگہ چہ یوسف تہ اللہ چیل روزہ پتہ چو کے او فور زول دغہ شان ستا قوم بہ ہم اللہ ستا پتہ چو کے نور زوی۔ نو حالک کمال یوسف
- (۷) لکہ شنگہ چہ یوسف چیلور دتہ و تہ اوے چہ لاتسریب علیکم ایوم نو تہ بہ ہم دغ کے پور ز او اے چہ لاتسریب علیکم ایوم

سورة رعد (ترتیباً ۱۳ بعد از یوسف نزولاً ۹۶ بعد از محمد)

رابطہ مابین سورہ

شمار	سورة یوسف	شمار	سورة رعد
۱-	مسئلے ثابتہ کڑلہ پہ دلا کیلوسرہ	۱-	نودائے وضاحت دمسئلے کوی پہ مثالوں سورہ
۲-	آیت ۱۰۵ کے اوے آیادوی برہ اوعلتہ نہ گوری چہ اللہ وحدانیت پرے اوگوری	۲-	نودے سورة کے داللہ دکائینا تو، هغه چہ کوم برہ دی اوکوم حکمت، دھنے تفصیلی ذکر کولے شی۔
۳-	دسورة یوسف اختتام او شوپہ ترغیب الی القرآن سرہ	۳-	نودے سورة افتتاح کیگی پترغیب الی القرآن سرہ
۴-	نفی دشرک فی العلم دانیا نہ ادشو۔	۴-	نودائے نفی دشرک فی الدعاء کیگی (چہ عالم الغیب نہ دی نوہلم تدعوہم) ولے راند کوے
۵-	آیت ۴۰ کے اوے چہ انے مشرکانو تاسوسرہ پہ دے شرک شد دلیل شتہ	۵-	نودے سورة کے پتوحید گنزدلائیل ذکر کوی۔
۶-	دصبر دنیاوی مثال ووچہ یعقوب او یوسف صبر او کڑونو انجام بے بہتر شو۔	۶-	آیت ۲۰ کے دصبر دا آخرت بیان کوی۔
۷-	آیت ۴۰ کے بیان دمسئلے پہ چیل کے ووچہ یوسف کڑے وو۔	۷-	آیت ۳۶ کے اعلان دمسئلے کیگی پہ میدان کے دطرف دی نہ۔
۸-	آیت ۱۰۳ کے اوے (واما اکثر الناس بموءینین)	۸-	آیت ۱ کے (ولکن اکثر الناس لا یؤمنون)
۹-	آیت ۳۹ کے مسئلہ توحید ذکر شوہ۔	۹-	نویات ۱۶ کے تشریح او وضاحت کوی۔ پہ من رب السموات والارض سرہ
۱۰-	آیت ۱۰۹ کے (واما رسلنا من قبلك من الرسول الا رجلا....)	۱۰-	آیت ۳۸ کے فرمائی چہ دے غے پیغمبرانو خزے او بچی صم وو۔

اشیاء و سورہ

- ۱- سورة ممتاز دے بہ کثرت دتبیہا تو باندے۔
- ۲- سورة ممتاز دے پہ مثال دشرکانو چہ شنگہ مشرکان بابائے اواز کوی لکہ چہ یوسرے او بوتہ اواز کوی آیت ۱۴۔
- ۳- ممتاز دے پہ بیان دمثال دمسئلے چہ کلتہ مسئلہ بیان کڑے نو لکہ چہ باران او شی۔ او دھنے باران سرہ خوڑونڈ کوشی۔ گندونہ رابا ہر شی۔ آیت ۱۶
- ۴- ممتاز دے پہ علاج داطمینان قلب پہ آیت ۲۸ کے
- ۵- ممتاز دے پہ بیان دتبیح درعدنوے فرشتے۔
- ۶- ممتاز دے پہ بیان دمثالبے دشرکان نہ چہ دچلو الہانو نوموندوا غلے۔

دعوہ دسورة: لدعوة الحق (آیت ۱۴)

مقصد دسورة: نفی دشرک فی الدعاء بالادلیۃ المتکوفا

تقسیم دسورة: سورة ۴ بایوندے۔

- باب ۱: آیت ۱-۱۴ پورے: پہ دے باب کے ۵ قسم دلائیل ذکر کوی۔ او آخر کے پرے مسئلہ توحید تفریح کوی۔ شروع کے ترغیب الی القرآن دے بیا آیت ۲ کے ڈوبے قسم دلیل ذکر کوی۔
- (۱) ڈوبے قسم دلیل پہ توحید: (الخالق لکل شیء هو اللہ) ڈوبے دلیل پہ تخلیق آیت ۲ کے آسمانونہ چادی پیدا کڑے۔ مادی پیدا کڑے۔
- دویم دلیل پہ تخلیق آیت ۳ کے زمکہ چادہ غوڑولے او چادہ پیدا کڑے۔ مادہ پیدا کڑے۔
- دریم دلیل پہ تخلیق آیت ۴ کے چادائولے دی جتنے جتنے او چادی پیدا کڑے۔ او دایوسے دانے غلے چادی پیدا کڑے۔ مادی پیدا کڑے۔
- نوپتہ اولکیدیہ چہ الخالق لکل شیء هو اللہ ہر شہ اللہ دی پیدا کڑے۔
- (۲) دویم قسم دلیل ذکر دے آیت ۸ کے (العالم لکل شیء هو اللہ) دریم قسم دلیل ذکر دے آیت ۱۱ کے (الخالق لکل شیء هو اللہ)
- (۳) ثلورم قسم دلیل ذکر دے آیت ۱۲ (متصرف فی کل شیء هو اللہ) (۵) پنزم قسم دلیل ذکر دے آیت ۱۳ کے تسبیح درعدنوے فرشتے نوپتہ اولکیدیہ چہ ٹول مابندی محتاج۔
- نویات ۱۴ کے دعوہ پرے تفریح کوی (لدعوة الحق) خاص دے اللہرہ چہ دہ لایق۔
- نو اوگورہ دا قرآن چہ دے رالیگے۔ اللہ دے رالیگے نو لدعوة الحق۔ آسمانونہ چادی پیدا کڑے۔ اللہ فرمائی مادی پیدا کڑے نو لدعوة الحق زمکہ چادہ غوڑولے۔ خاص اللہ دہ غوڑولے۔ نو لدعوة الحق (دعے یویو نعمت داللہ ذکر کڑے او دعوہ (لدعوة الحق) پرے تفریح کڑے چہ ملگرتوضاحت او شی۔)
- نو لکہ چہ دعوہ پرے تفریح کڑی نو بیا مثال پیش کوی۔ چہ اوس ہم ٹوک داللہ نہ بغیر بل چاہتا اواز کوی نو دھنے مثال آیت ۱۴ کے: والذین یدعون من دونہ... جتنگہ چہ اوبہ ددہ پہ اواز دے غلے نہ شی رارسیدے دغسے غیر اللہ دہ تہ اءاد پارہ نہ شی رارسیدے۔ جتنگہ چہ اوبہ غوگورہ ستر گے چہ آسمانونہ دغسے دھنے مڑدی ہم ہنہ۔ اعراف ۱۹۵... اوگورہ۔

باب ۲: ایت ۱۵ - ۲۵ پورے : دیکھے فرمائی چٹول اللہ دی ساجد۔ اور صرف اللہ دے سجود نو لدعوة الحق (مخفیو ۵ دلا کیلوسرہ دا دلیل شپکم شو پیدوہ و توحید)

نوایت ۱۶ کے پرے بل قسم دلیل دے چہ زہ یمہ رب اوٹول ماتہ دی سر بوب نو لدعوة الحق

ایت ۱۷ کے پو مثال بیان کوی چہ کلمہ مسئلہ لدعوة الحق یہ صحیح طریقہ سرہ بیان کڑے نو ڈوڑے نہ اوخیوی دھنے زائے نہ لکہ چہ باران اوٹی نوہرہ کندہ کے دھنے کندے مناسب سیلاب راشی
وڑو کے ملا بہ ڈچیل وس مطابق ستا خلاف کوی اوغٹ ملا بہ ڈچیل وس مطابق ستا خلاف کوی۔ دے بیان سرہ بہ گندونہ ٹول رابا ہرشی لکہ دغوڑ پشان مگردا بگ وخت پورے دی بیابہ

سپنے پاکے او بہ اوویے یعنی ستا حق بیان بہ پاتے شے او ددے باطل پرستو پرڈ پیگنڈے بہ ختم شی۔

ایت ۱۸: کے مستحیین ددے مسئلے او غیر مستحیین ددے مسئلے او دواڑوا نجا خائی۔ ایت ۱۹ کے فرمائی چہ دواڑوہ براہر نہ دی۔

ایت ۲۳ پورے ددے مستحیینو ۸ صفات بیانوی او دوی بدلہ خائی۔

باب ۳ ایت ۲۶ - ۳۲ بل قسم دلیل ایت ۲۶ کے فرمائی چہ زہ یمہ رب اوٹول ماتہ دی سر بوب نو لدعوة الحق - ایت ۲۷ کے غیر مستحیین او ۲۹ کے مستحیین او دھنوی بدلہ ذکر کیگی۔

ایت ۳۰ کے ترغیب الی القرآن ایت ۳۱ کے حال دضدیا نوعنادیا نو او انجام دھنوی ایت ۳۲ کے تسلی مبلغ تہ چہ زڑوہ متنگوہ۔

باب ۴ ایت ۳۳ آخر دسورہ پورے ایت ۳۳ کے زجر مشرکینو تہ ۳۵ کے بشارت مؤمنینو تہ ۳۶ او ۳۷ کے ترغیب الی القرآن ایت ۴۰ کے تخویف ۱۴ - ۳۴ کے بیاتلی۔

سورة ابراهيم (کی نزولاً ۷۲ بعد از لوح ترتیباً ۱۴)

رابط ماسبق سرہ

شمار	سورة رعد	شمار	سورة ابراهيم
۱-	اہم مسئلہ بیان شوہ (ردعۃ الحق - لا الہ الا هو)	۱-	نودلتہ ترغیب فی التبلیغ و رکوی چہ شاہدہ مسئلہ بہ اوس رسوے خلقوتہ نوپدے وجہے متصل راوڑو
۲-	ردد شرک فی الدعاء شوہ۔	۲-	ایت ۱۸ کے مثال پیش کوی دشکر دمل چکلکہ ہواراشی ادایرے الوزوی۔
۳-	مثال دسبلے بیان شواہت ۷۱ کچہ کلمہ مسئلہ بیان کڑے نوکلکہ چہ باران ادشی اوخوڑراشی...	۳-	مثال بیانونوی دکلے دتو حید پہ ایت ۲۳-۲۵ کے نوپدے وجہے متصل راوڑو
۴-	ایت ۱۱ کے ان اللہ لا یغیر بالقوم حتی یغیر ما بانفسہم	۴-	ایت ۲۸ کے دھنے مثال ذکر کوی چہ اوگورہ اللہ نعمت کڑے دوپہ فرعون مگر انکار یے اڈکڑو...
۵-	ایت ۳۸ کے اعتراض دشکر کانو چہ دانتگہ پیغمبر دے چہ خزہ اوپچی دے دی	۵-	ایت ۳۵ کے مثال داہراہیم پیش کوی چہ اولاد او بی بی یے وہ۔ نوپدے وجہے متصل راوڑو
۶-	مسئلہ ذکر شوہ دتو حید	۶-	ایت ۶ او نورو ایتونو کے تذکیر بایم اللہ دے (یعنی دمنوکلکو انجام اونہ منوکلکو انجام شوہ۔)
۷-	ایت ۲۳ کے فرشتے بہ داغلیگی پدے جنیا نو بانڈے او سلامونہ بہ وائی۔	۷-	ترقی دہ۔ چہ داسے بٹول عمرگیگی۔ نوپدے وجہے متصل راوڑو
۸-	ایت ۳۲ کے حالات ذکر شول دینغیر انو چہ ہغو پورے ٹوٹے کڑے شوہ دے	۸-	نودے سورة کے دھنے تفصیل دو چہ چاٹوٹے کڑے دے دھغوی انجام شوہ۔
۹-	ایت ۳ کے اودے چہ ہرشہ زہ پیدا کوم	۹-	ایت ۳۲ کے تفصیل ددغے خلقت چہ باران راوڑوم دھنے سرہ شہ راوڑو باہم۔
۱۰-	ایت ۲ کے فرمائی چہ ہرشہ چیلے نینے نہ روان دی۔	۱۰-	ایت ۳۳ کے فرمائی چہ ہمیشہ بہ داہرہ روان وی ترٹو چہ نیا ابادہ وی۔
۱۱-	ایت ۱۴ کے دشکر چھنے تے گراہی اوویلہ	۱۱-	ایت ۳ کے فرمائی چہ دوی گراہان دی۔ نوپدے وجہے متصل راوڑو

اقتیازات دسورة:

- ۱- سورة ممتاز دے پے بیان دمثال ۱۰ کلمہ توحید ایت ۲۳۔
- ۲- سورة ممتاز دے پے بیان ددے چہ اہر قوم بہ دھغوی پڑہ پیغمبر لگے دے۔ ایت ۴
- ۳- سورة ممتاز دے پے ایت ۳۵-۳۶ چہ ابراہیم خیل بچے او بی بی پے بیابان کے پریدی۔
- ۴- سورة ممتاز دے پے بیان دشکر داہراہیم پے اولاد بانڈے آخر سورة کے۔
- ۵- سورة ممتاز دے ایت ۴۰ بانڈے چہ اللہ فرمائی چہ پھر پیغمبر تکلیف رائے دے داسے چہ سرہ غروندہ او جزقوے شوگر دایتیہر ان در سرہ اونہ جز قیدل۔
- ۶- سورة ممتاز دے پے تقریر دشیطان پے جہنم کے ایت ۲۳
- ۷- سورة ممتاز دے پے ترغیب فی التبلیغ اود منکرینو او بلغیو حالاً تو بیانو لو بانڈے۔

مقصد دسورة: ترغیب فی التبلیغ اوتذکیر پاتام اللہ (فند و رکول پے نعمتو نود اللہ او عذابو نود اللہ)

خلاصہ مختصر: اڈوہے ترغیب و رکوی تران نہ اویا ترغیب فی التبلیغ

- (۲) بیاییت ۹ نہ لفظ اَلْمُسرہ دا بیانونوی چہ چہ مسئلہ بیان کڑہ نوہفہ سرہ بہ خلق جگہ کوی۔ ایت ۱۸ پورے دا بیان جاری دے۔
- (۳) ایت ۱۹ نہ لفظ اَلْمُسرہ دا ذکر کوی چہ دشکرین بہ قیامت کے چہو کے بچگو وی۔ ایت ۲۳ پورے دا بیان جاری دے۔
- (۴) ایت ۲۴ نہ لفظ اَلْمُسرہ مثالوں ددو فرود دشکر کانو دشکر مثال اود موحدینو دکلے دتو حید مثال پیش کوی۔ ترایت ۲۷ پورے
- (۵) ایت ۲۸ کے لفظ اَلْمُسرہ زجر، تخویف اودلائیل او واقعہ ذکر کوی داہراہیم دپارہ د ترغیب فی التبلیغ

سورة الحجر

(کی ترتیباً ۱۵ بعد اسی ابراہیم نزولاً ۵۴ بعد از یوسف)

رابط ماسبق سرہ

سورة الحجر	شمار	سورة ابراہیم	شمار
نودلت انجادھغو خلقو خانی چوررتہ تبلیغ اوشوگر مسئلے اونہ منلہ۔ نوپدے وجہیے متصل راوڑو۔	۱۔	سورة ابراہیم کے ترغیب فی التبلیغ دقران وو۔	۱۔
انسوسوند شکرکانو چہ ہائے چہ مونگ قران نہ ناست وے۔ نوپدے وجہیے متصل راوڑو۔	۲۔	حالت دشکرکانو پیرانو اودھغوی دمردانو چہ قیامت کے بہ جگلوے کوئی ایت ۲۱-۲۲	۲۔
ایت ۹۶ چہ پدے قران یہ درکڑے شوہ مگر ہدایت نے چیل نہ کڑو نو انجام ے شوشو۔	۳۔	دسورة خاتمہ پدے اوشوہ چہ یہ درکڑہ پتر آں سرہ	۳۔
نودلت انجام ددواڑو ڈلو خانی۔ نوپدے وجہیے متصل راوڑو۔	۴۔	بیان ددو فر تو اوشو۔ منوگی او منکرین	۴۔
نمونے دھغے مکرو نو اوانجام دھغے مکارو خانی چہ شہ رنگ سزا درکڑے شوہ۔	۵۔	ایت ۴۶ وقد کر و کرہم	۵۔
نودا سورة ہم شروع لگی پھ صداقت دقران سرہ۔ نوپدے وجہیے متصل راوڑو۔	۶۔	دسورة افتتاح اوشوہ چہ حکمت دزول دقران سرہ	۶۔

امتیازات دسورة

- ۱۔ سورة ممتاز دے پے آرزوگانو دمجربانو پے مختلفو اوقاتو کے ایت ۲ لوکانو مسلمین (دمرگ پے وخت کے، پے قبر کے اویہ قیامت کے)
- ۲۔ سورة ممتاز دے پے بیان دحفاظت دقران کریم ایت ۹
- ۳۔ سورة ممتاز دے پے بیان دالوالجن او الوالانس دیدا کیدو چہ شہنہ میدا کڑے شوے دی۔
- ۴۔ سورة ممتاز دے پے بالونو دجنہم ایت ۴۴ لھاسبہ ابواب
- ۵۔ سورة ممتاز دے پے امر/ حکم داللہ نبی تہ چہ ترمرگ پورے عبادت کوہ آخری ایت
- ۶۔ سورة ممتاز دے پے بیان دھغے فتوے چہ ٹوک داللہ درحمت نہ نامیدشی۔ ایت ۵۶

مقصد دسورة: بیان دا حوالو دمنکرینو او انجام دمنکرینو

تقسیم دسورة: درے حصے دے: (۱) ایت ۱-۱۵ پورے: اول ترغیب الی القرآن، زجر دمنکرینو دقران، تخویف او صداقت دقران کریم

(۲) ایت ۱۶-۲۵ پورے: عقلی دلائل دی

(۳) ایت ۲۶-آخر دسورة پورے: حالات دا توام مھلکاؤ

خلاصہ دسورة: داسورة بطور تہذیبی سورہ ابراہیم دہ۔ ہغے کے دودہ ڈلے ذکر شوے وے نو دے سورہ کے دھغوی انجام ذکر کوئی۔

سورة النحل (مکی ترتیباً ۱۶ بعد از الحجر نزولاً ۷۰ بعد از کھف)

رابطہ با سبق سرہ

شمار	سورة الحجر	شمار	سورة النحل
۱-	ھر کله چه سورة الحجر کے عذاب د سابقینو ذکر شو۔	۱-	نودع سورة النحل کے عذاب د موجوده خلقو (مکے والو) بیانگی پہ شروع ددع سورة کے
۲-	سورة ابراهیم کے ترغیب فی التبلیغ وو نو حجر کے نمونے د عذاب و۔	۲-	نودع سورة کے هغه اصل مسئله د توحید بیانوی چه د هغه نه په انکار عذاب رازی۔
۳-	ایت ۲۸ کے د انسانانو د نیکنه د پیدائش ذکر او شو چه د ختے نه پیدا وو۔	۳-	ایت ۴ کے د عامو انسانانو د پیدائش ذکر کیگی چه د نطفے نه پیدا دی۔
۴-	الله بیان او کزو چه ٹول ما دی پیدا کړ۔	۴-	ایت ۲۱ کے د مخلوقاتو د عجز ذکر کوی چه ٹول ماته دی محتاج
۵-	ایت ۴۶ کے بشارت وو د جنت جنتیانو ته	۵-	ایت ۳۲ کے ترقی ده په ما سبق باند۔
۶-	حالات بیانیدو د مفسدینو او مٹوحدینو	۶-	نو ایت ۳۶ کے د هغه خلاصه راو باسی۔ چه د چا نه انجام شو۔
۷-	د انسان پیدائش ذکر وو۔	۷-	ایت ۷۰ کے انقلاب د انسان ذکر کوی۔ چه ددته په ژوند کے ټنگه انقلاب رازی۔ بُدْأَ شَى...
۸-	ایت ۴۹-۵۰ کے (يَا عِبَادِ اِنِ اِنَّا الْغُفُورُ الْكِيْمُ وَاِنَّا عَذَابِي الْعَزِيزُ الْاَلِيْمُ)	۸-	۱۱۲ کے ددعے عذاب مثال بیانوی چه الله پرے قحط مسلط کزو په مکے والو باند۔
۹-	آخر کے اووے چه تته تر مرگه پورے عبادت کوه	۹-	خپل احسانات ذکر کوی چه تر مرگه پورے زما احسانات دی نوز که تر مرگه پورے به عبادت کوه۔

امتیازات د سورة

- (۱) سورة ممتاز دے په بیان درانگارنگ دلائلو عقلياً تو په توحید باند۔
- (۲) سورة ممتاز دے په تفصیلی فائدو د چارپایانو باند۔
- (۳) سورة ممتاز دے په بیان د بعضو قواعدو د دریاب باند۔
- (۴) سورة ممتاز دے په بیان د هغه کلمے د کفر چه په وخت د اکراه کے ویلے کیگی ایت ۱۰۶
- (۵) سورة ممتاز دے په حکم د مچے د طرفه د الله نه ایت ۶۸
- (۶) سورة ممتاز دے په فائدو د شاتو باندے فی شفاء للناس
- (۷) په بیان د هغه خزع چه خپل طاقت به ئے خپله تباہ کوه۔
- (۸) په بیان د اجماع ایت باندے ایت ۹۰ چه ٹول او امر و نواهی پکے راجمع دی۔
- (۹) په بیان د هغه قحط چه په مکه باندے راغله وو چه دے کافرو به خپل بول خوژل ایت ۱۱۲

مقصد د سورة: اثبات د توحید بالادلة المتکثره (رنگارنگ عقلی دلائلو سره)

تقسیم د سورة: شپگ بابونه دی : (۱) ایت ۱-۲۳: دیکے توحید باندے دلائیل دی متنوعه (رنگارنگ)

- (۲) ایت ۲۴-۳۵: زجر هغو ته چه اوزی د توحید نه نو هغوی ته د هغوی په قول او فعل دواژو زجر ورکوی۔
- (۳) ایت ۳۶-۴۷: دلیل نقلی او نفی د تصرف د غیر الله نه
- (۴) ایت ۴۸-۶۴: دلائیل عقلیه په دے باندے چه ٹول مخلوق الله ته دی محتاج او تابعدار۔
- (۵) ایت ۶۵-۸۱: دیکے دلائیل عقلیه به دے چه نعمتونه ٹول ما دی پیدا کړ۔
- (۶) ایت ۸۲-آخر: تسلی محمد ته او هر مبلغ ته، تخویف منکرینو ته او احوال د مشرکانو په قیامت کے او ترغیب ورکوی
قران ته او واقعه د ابراهیم۔

سورۃ بنی اسرائیل (ترتیباً ۱۷ بعد از سورۃ النحل - نزولاً ۵۰ بعد از سورۃ القصص)

رابطہ ماسبق سرہ

شمار	سورۃ النحل	شمار	سورۃ بنی اسرائیل
۱-	ایت ۱۲۵ کے (ادع الی سبیل ربک....) نوچکلہ تیرا بلے۔ نو تکلیف بہ ضرور در کر لے شی	۱-	اچہ تکلیف و برداشت کڑو۔ نوراشہ چہ اوں در باندے دے پانعام کے سبیل داسمانو نو او کرم نو پدے وجے متصل راوڑو۔
۲-	ھر کلہ چدے سورۃ النحل کے اعلان د عذاب دو (ای امر اللہ۔۔۔۔)	۲-	نودے سورۃ کے وجوہات د عذاب ذکر کوی تلور۔ نو پدے وجے متصل راوڑو۔
۳-	ترغیب الی الھجرت دو۔ کہ مسکلے تے نہ پریدی نو ملک پریدہ۔	۳-	حالات دانیاؤ ذکر کوی چہ مسکلے پارہ نے ہجرت کڑے دو۔
۴-	ایت ۹۹ کے اوے چہ دشیطان زور بہ ہغو چلیگی چہ ہغو ددہ دوستان وی یا مشرکان وی۔	۴-	ایت ۶۴ کے دشیطان ہتکلہ نے اطریقے دگراہ کولو ذکر کوی۔ نو پدے وجے متصل راوڑو۔
۵-	ایت ۱۲۴ کے اوے چہ یوم السبت پہ چا مقرر شوے دو۔	۵-	نودے سورۃ کے تفصیلی بیان دا اصل السبت کوی۔ نو پدے وجے متصل راوڑو۔
۶-	ایت ۱۲۷ کے اوے چہ زورہ مرنگوہ۔ صبرا جہ ضرور در کوم۔	۶-	ایت ۱۰۳ کے ددے صبر مثال ذکر کوی۔
۷-	مسئلہ توحید نے ثابتہ کڑلہ پدلائیو عقلمیاد سرہ۔	۷-	نودے سورۃ کے حالات د ہغو ذکر کوی چہ مسئلہ نے اونہ منلہ او شرک پے کڑے دے۔
۸-	حالت دھا جرو بیان شول پہ ایت ۴۰ کے او ۱۱۰ کے۔	۸-	ایت ۷۶ کے انجام د ہغو بیانوی چہ مہاجر نے پے ہجرت مجبور کڑے دو۔
۹-	ایت ۸۸ کے اوے چہ زیات برکڑو ددی دا عذاب	۹-	ایت ۹۷ کے دا خانگی چہ شنگہ بہ درلہ دا عذاب زیاتو۔
۱۰-	ایت ۳۲ کے اوے چہ مسئلہ بیان کڑہ نوفرشتے بہ درتہ زیری در کوی۔	۱۰-	چہ چاقق پرستو پورے توتے او کڑے نود ہغو انجام بہ شوی۔

امتیازات د سورۃ:

- ۱- سورۃ ممتاز دے پہ بیان د علت د عذابو باندے یعنی وجوہات د عذاب بیانوی۔
- ۲- سورۃ ممتاز دے پہ بیان د اضرأ باندے۔ چہ نئی نے بیت المقدس تہ د شے شے بوتلے دو۔ او بیان نے برہ آسمانو نو تہ او حجت کڑے دو۔
- ۳- سورۃ ممتاز دے پہ بیان د ۲۵ اوامرو او نواہی باندے۔
- ۴- سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۷۰ باندے چہ کرامت د بنی آدم بیانوی۔ ولقد کرمانی آدم...
- ۵- سورۃ ممتاز دے پہ بیان د تہجد باندے۔
- ۶- سورۃ ممتاز دے پہ ہغے ایت ۸۸ باندے چہ اللہ فرمائی چہ آسمانو نو او جنا تو، چہ تاسو منکر قرآن نے۔ راجع شے او دے قرآن بہ شان یو قرآن راوڑے۔
- ۷- سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۹۵ چہ علت خانگی چہ انسانان ولے پیغمبران را ایگے دی او فرشتے م ولے ندی را ایگے دے انسانانو بہ بطور پیغمبر۔

مقصود سورۃ: بیان د ہغے تلور و اعمالو چہ دھنے پے کولوسرہ عامل د عذاب مستحق کیگی۔

- ۱- شرک مُشترکہ (چہ پے شرک باندے ہمیشہ گری او کڑی او تو بہ او نہ باسی نو اللہ نے معذب کوی۔)
- ۲- ہنک د شعائر اللہ سبب لُذول عذاب (بے عزتی د شعائر اللہ سبب د عذاب گری)
- ۳- اخراج الرسل سبب لُذول عذاب (دانیاؤ اذحق پرستو و سبب د عذاب سبب گری)
- ۴- استھزاء الرسل سبب لُذول عذاب (در سولانو پورے توتے سبب د عذاب گری۔)

تقسیم د سورۃ: سورۃ تقسیم دے پے تلور و حصو باندے۔

- (۱) ایت ۱-۵۸ پورے: پدے کڑے سبب د عذاب (شرک مُشترکہ) تفصیل سرہ ذکر کوی۔ او پدے واقعہ د بنی اسرائیلو ذکر کوی چہ ہمیشہ یے شرک کو نو اللہ پرے دے وارے عذابو نہ راویگے یو وارے د بخت نصر او بل وارے در در میا نو طرف نہ۔ او دریمہ و رے دہنی معنی لغت کڑے سرہ متر حیا مہ پورے۔
- (۲) ایت ۵۹-۷۵ پورے: ہنک د شعائر اللہ او پدے واقعہ د قوم صالح ذکر کوی۔ چہ اونے بے عزتی یے او کڑہ نو د عذاب مستحق شول۔
- (۳) ایت ۷۶-۱۰۰ پورے: اخراج الرسل سبب لُذول عذاب پدے واقعہ د بنی ذکر کوی چہ کلہ کے د الو رسول گہ د کے نہ او ویستونو دا کے والا معذب شول۔ اللہ پرے عذاب راوستو۔
- (۴) ایت ۱۰۱-۱۰۳ پورے: استھزاء الرسل سبب لُذول عذاب پدے واقعہ د فرعون او دھنے د قوم پر کلہ یے سبب پورے توتے او کڑے نو اللہ دوی لہ بہاہ لُزل۔

واقعہ د معراج مختصر

ایت ۱: پہ دے ایت کے اشارہ دے د نیی ہعراج تہ۔ معراج سرہ دوہ سفرونہ د نیی متعلق دی یو د بیت اللہ شریف نہ تر بیت المقدس پورے داہ ژومے سفر ددے سورۃ ایت نمبر ۱ نہ ثابت دے۔ ددے سفر منکر د قران منکر دے۔ دا سفر تے کئے دے پہ براق۔ براق د خر نہ لوے او اس نہ رکوئے وی۔ بعضو کمبختو دے براق لہ تصویر کے سر د خرے جوڑ کئے وی۔ دا د نیی بے عزتی دے۔

ددے بیت المقدس نہ برہ بیا اللہ خپل رسول لہ پہ خپل خاص لفٹ ذریعے سرہ خپڑولے دے۔ چہ د دے سفر ذکر بیا احادیثو کے دے۔ او سورۃ نجم کے ورتہ ہم اشارہ شوے دے۔

آیا دا سفر پہ یوہ شبہ کے بدنی وو۔ یا روحانی نو د قران ددے ایت نہ دا ثابتگی چہ بدنی وو۔ زکہ چہ عبدہ تے ویلے دی او روح عبدہ تے نہ دے ویلے۔

جبرائیل ورسرہ پہ براق وو۔ تر بیت المقدس پورے۔ بیا اسمانونو کے ہم ورسرہ وو۔ چہ ژومی آسمان تہ اوختلو نو د نیی ملاقات آدم سرہ اوشو۔ فرمائی چہ آدم برہ اوکتل نو خوش تالہ شواز کہ چہ د خپل اولاد روحونہ تے پہ علیین کے اولیدل۔ او کلہ چہ تے لاندے اوکتل نو خپہ شو۔ او پہ ژڑہ شو۔ زکہ چہ د خپل تہ اولاد روحونہ بے پہ سجن کے الیدل۔

پہ دویم آسمان کے ملاقات د یوسف سرہ اوشو۔ پہ سلام اچولو سرہ او پہ جواب د سلام۔

پہ دریم آسمان کے ملاقات د یحییٰ او عیسیٰ سرہ اوشو۔ پہ ثلورم آسمان کے ادیس سرہ پنزم آسمان کے ہارون سرہ شیگم آسمان کے ملاقات د موسیٰ سرہ اوشو۔ او اووم آسمان کے ملاقات د ابراہیم سرہ اوشو بیت المعمور سرہ۔ او خپل امت بے ہم اولیدل چہ تہ بہترین درجے والا وو۔ او تہ کمے درجے والا وو۔

دے پیغمبرانوسرہ د نیی ملاقات تنگہ اوشو زکہ چہ ددوی بدنونہ خوزمکہ کے قبرونو کے پراتہ دے؟ جواب اللہ ورتہ ددوی ہغہ روحونہ متشکل کڑی وو۔

دا واقعہ معراج کلہ شوے وہ۔ ددے د تاریخ بتہ نشتہ۔ دومرہ دے چہ د ہجرت نہ مخکے وہ۔ او ددے واقعہ تصدیق د زڑہ نہ کول نخہ د ایمان دے۔ پہ دے اتفاق دے چہ اللہ نیی سرہ اسمانونو کے خپے کئے دی۔ مگر ددے تصدیق نشتہ چہ آیا نیی اللہ تے لیدلے دے یا نہ۔ دیکے اختلاف دے۔

نیی ہم دے شبہ کے واپس راغلے دے خپلے بسترے تہ۔ نو پہ صبا چہ نیی دا واقعہ د معراج خلقت بیانولہ نو تہ کافران پکے ہم ناست وو۔ مگر ابو بکر نہ وو۔ یو کافر منڈہ کئے دی او ابو بکر تہ وائی چہ ستا ہغہ یار خون بل بل تہ وائی۔ ہغہ تے تپوس کوی چہ آیا تہ خپلہ د ہغہ د خلے نہ اوریدلی دی۔ ہغہ وائی چہ او۔ نو دا کافر ابو بکر تہ وائی چہ آیا تہ دا خیرہ منے۔ ہغہ ورتہ وائی چہ بالکل زخم پہ دے خیرہ ایمان دے۔ گلہ تنگہ چہ زما ایمان د ہغہ پہ دے خبرو دے چہ وائی چہ جبرائیل راغے او دا دا وحی تے رلوڑلہ۔ ددے واقعہ د تصدیق نہ پس د ابو بکر لقب صدیق شو۔

سورة الكهف (کئی نزولاً ۶۹ بعد از غاشیہ ترتیباً ۱۸ بعد از بنی اسرائیل)

رابطہ مابین سورہ

شمار	سورة بنی اسرائیل	شمار	سورة الكهف
۱-	افتتاح سورة شوعہ پہ سبحان الذی سرہ	۱-	نودا سورة شروع کیگی پہ الحمد للہ سرہ (چہ زوہ و پاک شونوا اس حمدونہ واپہ اللہ)
۲-	سورة شوعہ الحمد للہ سرہ (حمدونہ زک واپہ چہ اللہ بغير ناما نودے)	۲-	شروع شوعہ الحمد للہ سرہ (حمدونہ زک واپہ چہ قران کے رائیگلے دے)
۳-	ایت ۷۶ اودے چہ کلہ صفایان دین کووے نوظلق بہ ۷۶ ہجرت مجبور اکوی۔	۳-	نودے سورة کے دھنے جمانا نوذکر دے چہ چلہ نے دین دپارہ ہجرت کڑے دو۔ زک چہ درد منکرے نشو کو لے۔ نوپدے وجہے متصل راؤ ژو۔
۴-	ایت ۱۴ کے اودے چہ عمل و خیلہ اولولہ۔ اقراء کتبک	۴-	ایت ۴۹ کے وائی چہ اسوسونہ بہ کوی۔ ی ویلنتا مال ہذا کتب لا یغادر صغیرۃ ولا کبیرۃ۔۔۔
۵-	ایت ۴۶ کے اودے چہ قران او توحید نہ منکر بہ یہ شا اوڑی پہ نفرت سرہ۔	۵-	ایت ۵۷ کے ترقی دہ پہ مابین باندے چہ داغٹ ظالمان دی۔
۶-	عجزہ دمعراج ذکر وہ۔	۶-	نودے سورة کے نور شہادت دشترکانو ذکر کوی۔ نوپدے وجہے متصل راؤ ژو۔
۷-	آخر سورة کے کم متخذ و ولد راؤ ژو یعنی رد دشترکے اوکڑو۔	۷-	ایت ۴ کے یہ در کوی ہفتو نہ چہ اللہ سرہ نامان گرزوی۔
۸-	بیان دھنے ثلور و امور و اخبارتو نو اوشو چہ دھنے یہ کولوسرہ کونکے دھنے مستحق دعباب گرزوی۔	۸-	دغنے ثلور و ندر و می عمل یوشاخ / اخبارت ذکر کوی چہ ہفتہ شرک فی العلم دے۔ یعنی ٹوک چہ بل لرہ علم غیب ثابوتی نو معذب کیگی۔ نوپدے وجہے متصل راؤ ژو۔
۹-	قران پہ اعتبار نہم ثلور حصے دے۔ (۱) فاتحہ نہ ماندے آخر پورے۔ الخالق لکل شیء ہوا اللہ (۲) انعام نہ بنی اسرائیل پورے۔ الربی لکل شیء ہوا اللہ	۹-	نودے سورة ندر یمہ حصہ شروع دہ ترسورة احزاب پورے ادر یمہ مسکدہ بیانوی۔ المبارک فی کل شیء ہوا اللہ۔ نوپدے وجہے متصل راؤ ژو۔
۱۰-	مالدار ہمیشہ آتھراے کوی دحق پرستو پورے۔	۱۰-	خاشاقت یعنی سپک والے ددنیابیانوی بالوجوہ الثلاشہ پدیراوسا بوسرہ۔

اقتیازات سورة

۲- سورة ممتاز دے پہ بیان دھنے دو روز و چہ یہ پہ مال فخر کو دابل پہ ایمان

۳- سورة ممتاز دے پہ تفصیلی واقعے دحضرت حضرت آدموی

۱- سورة ممتاز دے پہ تفصیلی واقعے داصحاب کھف

۳- سورة ممتاز دے پہ بیان دخاشاقت یعنی سپک والی ددنیا بالوجوہ الثلاشہ

۵- سورة ممتاز دے پہ تفصیلی واقعے ذوقترین

مقصد سورة: (۱) نفی دعلم غیب بالواقعة اربعہ۔

(۲) خاشاقت ددنیا بالوجوہ الثلاشہ (اشارہ دہ کپے دینتہ چہ ٹوک علم غیب بل لرہ ثابوتی نودہ کے دنیاوی محبت راغلے دے۔ نودے پہ

وجہ ددنیا سپک والے بیانوی پدیرے اسبابوسرہ۔

خلاصہ سورة: سورة کے ثلور واقعات بیانوی پہ مسکدہ علم غیب باندے۔

(۱) اول واقعہ داصحاب کھف بیانوی چہ اوگورہ دے اولیاء دی مگر ذہل زانہ خبرندی۔ ۳۰۹ کالہ تے تیر کڑل پہ غار کے ایت ۱۹ کے فرمائی چہ قال قائل منہم کم لہستم قالوا لبئس ما یومنا بعض یوم

اوگورہ اودہ دی۔ مڑہ نہ دی مگر یہاں خبرندی بقرہ ۲۵۹ کے دحضرت عزیز واقعہ چہ پیغمبرو۔ سل کالہ مڑہ پروت دو۔ ثلور سوہ موسونہ پرے راغلل لاؤل مگردان دحالہ خبرندی۔ حلتہ

ہم دو۔ قال کم لہست قال لہست یومنا بعض یوم حاصل داشو چہ نہ پیغمبر خردے نہ اولیا کرام خردی۔ صرف یوا اللہ خردے۔

(۲) دویمہ واقعہ نبی پنی دعلم غیب چہ ڈولوانیاء سردار دے مگر پندہ ورتتختہ چہ صابہ کیگی۔ ایت ۲۳ اوگورہ: ولا تقولن لشیء انی فاعل ذالک غدا نوچہ پیغمبرتہ پینتختہ نوبل بہ ٹوک وی چہ

عالم الغیب ہئی۔

(۳) در یمہ واقعہ آدموی دحضرت حضرت چہ اوگورہ دواڑہ پوزائے روان دی مگر موسیٰ نہ دحضرت حضرت اودھند در یوکار و نود حقیقت پینتختہ یو کشتی ماتول بل ہلک وذل بل دیوال جوڑول۔ او

سرہ دے چہ حضرت حضرت آدموی نہ وعدہ ہم آختے وہ۔ چہ اعتراض بہ نکوے۔ مگر چلہ وعدہ تے حیرگی ادا کر کے ورتتختہ حقیقت خالی چہ ایت ۸۲ و ما فعلتہ عن امری (داکاروندہ مادازانہ

نودو کڑے بلکہ اللہ ماتہ حکم کڑے دو۔ نودواڑہ دیوبل حقیقت نہ خبرندی۔

(۴) خلورمہ واقعہ پئی علم غیب ذکر کوئی حضرت ذوالقرنین۔ دیکے اختلاف دے چہ ایادے پیغمبر و۔ یاولی مگر ولی خوضر ورو۔ نو او گورہ دیو تو م پیہ نہ پوھیگی۔ نو چہ یہ ظاہر و خیر و یویل نہ پوھیگی
نو عالم الغیب بہشتی۔ عالم الغیب خوہندوی چہ یہ زڑہ دانسان خیروی۔ او داصفت صرف داللد دے۔

نودا خلور واقعے دے دپارہ ذکر کوئی۔ چہ عالم الغیب صرف یواللد دے اولیاء نہ دہ پیغمبران نہ دی نو دعا ہم صرف دیواللد نہ غواڑہ۔

کلہ چڑوسیہ دودہ واقعے ذکر شی۔ نو یواختا شت د دنیا ذکر کوئی۔ د دو روز و واقعے سرہ پیہ در یو د جو ہوسرہ:

(۱) کہتہ علم غیب زان لہ یا پیر لہ تا بتوے نو شہ مقصد لہ داسے کوے دنیا لہ نو دے واقعے کے فرمائی دنیا بہ در نہ و احسنے شی لکہ شنگہ چہ ہفے باغ والاند و احسنے شوہ۔ ایت ۴۲ او گورہ

(۲) دریمد وجہ (وَقَمَّكَ قَلِيلٍ) وخت دے لگ دے لکہ فصل چہ برابری ناگہانہ پر ہے آفت راشی او فصل تباہ شی ایت ۴۵-۴۶ او گورہ۔

(۳) دریمد وجہ (لَدُنْ نَارِ تَكْوِنٍ وَبِالْغَيْبِ عَلِيمٌ) دادنیابہ پتا و بال شی ایت ۴۹ آخر کے بہ یاد آئے چہ یو یلتما مال اطلال کتب۔۔۔

نودا دسورہ حاصل دو۔

سورۃ مریم کی (نزولاً ۴۴ بعد از فاطر ترمیناً ۱۹ بعد از کھف)

رابط ماسبق سرہ

شمار	سورۃ کھف	شمار	سورۃ مریم
۱-	نفی علم غیب اوشہ پیداقعا تو اربعاء سرہ۔ (اصحاب کھف، نبی، موسیٰ + حضر او ذوالقرنین)	۱-	نفی وتصرف گنگی دینیمبر انوا اولما نیکونہ۔
۲-	ایت ۴ کے اوے چہ دی اویوہ دے نہ چہ وائی چہ اللہ تائبان دی۔	۲-	ایت ۸۸-۸۹ کے وائی چہ اڈیرہ سخہ خبرہ کوی۔
۳-	ایت ۱۳ کے اوے چہ اصحاب کھف چکوش اوکڑو نو توفیق م درتہ درکڑو۔	۳-	ایت ۷۶ کے وائی چہ صرف اصحاب کھف نہ ہر چہ چکوش اوکڑو دسکے دیانولو نو توفیق درکوم
۴-	ایت ۳۳ کے بیان دھنے باغ والا او چہ دھنے مالک وکیل چہ زہ ستانہ پہ مال او اولاد سرہ زیات یم	۴-	ایت ۷۷ کے دہل ظالم خبرہ بیانوی چہ ماتہ بہ اللہ قیامت کے ڈیر مال او اولاد را کڑی۔
۵-	آخر سورۃ کے اوے چہ انما الہکم اللہ واحد	۵-	نودے سورۃ کے رد بہ ہنودے چہ ہنوی وائی چہ عیسیٰ اوبی بی مریم حاجت روا دی۔
۶-	عجز اولیاء او انبیاء ذکر شو چہ انسانانو کے دا اوچت مخلوق وو۔	۶-	ایت ۶۳ کے عجز دلائیکو ہم ذکر کوی۔ چہ جبرائیل ہم عاجز دے۔ نپل اختیار شی چلو لے۔
۷-	عجز موسیٰ او حضر بیان شو۔	۷-	نودتہ نور و انبیاء عجز بیانگی لکہ ذکر کیا سخی وغیرہ۔
۸-	ایت ۱۵ کے اصحاب کھف رو وو پہ نپل قوم باندے	۸-	ایت ۴۲ کے ترقی دہ۔ چہ ابراہیم پہ نپل پلار رد کوی۔
۹-	ایت ۱۶ کے بانی کاٹ اصحاب کھف وو نپل قوم نہ	۹-	ایت ۴۸ کے دابراہیم دہائی کاٹ اعلان دے۔
۱۰-	ایت ۴۸ کے اوے (لقد جئتمونا کما خلقکم اول مرة - برہنڈ او ناسنتہ بہ ماتہ راشے)	۱۰-	ایت ۸۰ کے ترقی پہ ماسبق باندے چہ ہر شہ بہ ترے داظم او راشی موگ تیش تور۔

مقصد سورۃ: عجز المصطفین (عاجزی و چنوکڑے شوے مخلوقا تو چہ اول اول عاجزہ دی او متصرف نہ دی)

تقسیم سورۃ: دہ حصے دے: (۱) ایت ۱-۶۳ پورے: پدیکے عجز د انبیاء او اولیاء بیانوی چہ اول اول زینی مخلوق دے عاجزہ دی اللہ تہ
(۲) ایت ۶۳- آخر پورے: پدیکے عجز دلائیکو بیانوی چہ اول اسمالی مخلوق دے او خاص طور دہر بانیل چہ دلائیکو سر دار دے۔
او خلاصہ راو باسی پہ ایت ۶۵ کے چہ: رب السموات والارض وما ینھما فاعبدوہ واصطبر لعبادتہ۔۔۔۔۔

امتیازات سورۃ

- (۱) سورۃ ممتاز دے پہ راتلو حضرت جبرائیل پہ شکل دسری بی بی مریم تہ ایت ۱۷
- (۲) سورۃ ممتاز دے پہ فکر د انبیاء چہ زان نہ دستوے فکر کڑے دے دسکے، بیانولو چہ خلقوا اصلاح اوشی ہر دور کے ایت ۵
- (۳) سورۃ ممتاز دے پہ کرامت دبی بی مریم چہ کھورے ورتہ را نور زیدے اوچینہ ورتہ جاری شوہ۔ ایت ۲۵
- (۴) سورۃ ممتاز دے پہ خبر د عیسیٰ بہ ماشوم والی کے ایت ۳۰
- (۵) سورۃ ممتاز دے پہ حالت دینگی ایت ۱۲
- (۶) سورۃ ممتاز دے پہ بیان دادر لیس چہ پدہر جو سرہ اللہ اوچت کڑو۔ ایت ۵۷ (ورفعہ مکانا علیا)

سورة طہ (کی)

(نزل ۴۵ بعد از مریم ترتیباً ۲۰ بعد از مریم دو آڑو لجا طور سرہ مریم نہ روستو دے)

رابطہ ماسبق سرہ

شمار	سورة مریم	شمار	سورة طہ
۱-	سورة الکہف کے نفی علم غیب او شوہ۔ پیمبریم کے پواقعات اور بعاو سرہ عجز المصطفین بیان شو دزمینی او آسمانی دواژو مخلوقاتو۔	۱-	نودے سورة کے ترقی دہ چہ عالم الغیب او تصرف یے شکوے چہ ابتلو ابالمصاب دو۔ یعنی تکلیفونہ پرے راغلے دو۔ او زان نہ تکلیفونہ نشو لے کو لے۔ نوپدے وجہ متصل راوژو
۲-	- ایضاً -	۲-	نودے سورة کے تشبیح فی التلیخ چہ شاہدہ دامسلہ بیان کڑہ چہ بہادرے سرہ۔
۳-	حالات دموئی بیان دو اجمالاً	۳-	نودے سورة کے تفصیل دے۔ نوپدے وجہ متصل راوژو۔
۴-	ایت ۴۳ کے دابر اہیم بیان کے رد دالہان باطلہ نفی دصفا تو دالوہیت سرہ او شو۔	۴-	نودے ایت ۸۹ کے یومثال ددغے الہان باطلہ پیش کوی چہ ہفتہ دسامری جوڑ کڑے شوے یو شے دے چہ نہ ادوری اونہ دینی۔ نوپدے وجہ متصل راوژو۔
۵-	ایت ۵۱ کے دموئی صفت بیان شوے دو مخلصاً	۵-	ایت ۱۳ کے انا انحر تک مائے غورہ کڑے۔ مطلب ست داصفت (مخلصاً) زامہربانی دہ۔
۶-	ایت ۵۳ کے اوے چہ رور ہارون م درلہ پیغمبر کڑو۔	۶-	ایت ۳۱ کے دا ذکر کوی چہ موئی ذہیل رور پیغمبرے دپارہ دعاغوتے دہ۔
۷-	آخر سورة کے اوے چہ کوکم خلق ہلاک شول دھغوی شکش نہ اورے۔ اونہ دے دینے	۷-	نودے سورة کے ددغے ہلاک شوو یومثال ذکر کوی چہ یوترے فرعونیان دو۔
۸-	ایت ۹۷ کے ترغیب و کڑو قران نہ	۸-	ایت ۱۲۴ کے زجر او تخویف دنیاوی / اخروی و روکی دھغوتہ چہ قران سرہ تعلق نہ ساتی۔
۹-	ایت ۹۷ کے ترغیب الی القران دو چہ قران م اسان کڑے دے۔	۹-	ایت ۲ کے تسلی دہ چہ بیان کڑہ داتقران مگر کہ ٹوک نہ منی نو نہ زڑہ متنگوہ۔
۱۰-	ایت ۲ کے ترغیب الی القران دو۔	۱۰-	ایت ۱۱۴ کے اداب دقران دی۔ چہ بیانیگی نو خاموش ورتہ کینا دوتہ ورسرہ سدوایہ۔
۱۱-	ایت ۹۷ کے اوے چہ قران م اسان کڑے دے۔	۱۱-	ایت ۱۱۴ کے فرمائی چہ اللہ نہ ورسرہ ورسرہ سوال ہم کوہ وقل رب زدنی علما
۱۲-	ایت ۶۵ کے اوے چہ اللہ پعبادت کلک شہ	۱۲-	ایت ۱۳۲ کے وائی چہ چیل اہل و عیال تہ ہم دے حکم و کڑہ۔
۱۳-	ایت ۸۷ کے اوے چہ دموحد بیونہ بغیر بہ دچا شفاعت نہ کی دے۔	۱۳-	ایت ۱۰۹ کے فرمائی چہ چاہنہ اللہ راضی شو۔ نو دھغہ شفاعت بہ کیگی۔

مقصد سورة (۱) ابتلاء علی الانبیاء بالمصاب (دیکھے سور تو نو نہ پتر قے دے چہ علم غیب او تصرف یے شکوے چہ مشکلات پرے راغلے دو۔)

پدے حقلہ واقعہ دموئی پہ تفصیل سرہ ذکر کوی۔

(۲) تشبیح فی التلیخ چہ شاہدہ دامسلہ بیان کڑہ خاموش مہ کینہ۔

امتیازات سورة:

(۱) سورة ممتاز دے پواقعات دموئی چہ اللہ ورتہ او فرمائیل چہ انی انا اللہ لا الہ الا انفا عبدنی ایت ۱۳

(۲) سورة ممتاز دے پدے دعا دموئی رب اشرح لی صدی... ایت ۲۵-۲۹

(۳) سورة ممتاز دے پدے ہفتہ وعدے دمنظرے دموئی چہ کڑے دہ د یوم الزیہ متعلق۔ ایت ۵۹

(۴) سورة ممتاز دے پدے بیان د سوز و دھغی تہی چہ جوڑ کڑے دو سامری ایت ۹۷

(۵) سورة ممتاز دے پدے چہ اللہ ویلے وادتمتہ چہ تہ بہ بہ جنت کے نہ او گے کیگے او نہ برہنڈیگی۔ ایت ۱۱۸

(۶) سورة ممتاز دے پدے بیان دسامری چہ وکیل بہئے لاساس لاساس بکن شوے دو۔ ایت ۹۷

(۷) سورة ممتاز دے پدے لفظ طہ سرہ۔

سورة الانبياء کی (ترتیباً ۲۱ بعد از طہ نزولاً ۳ بعد از ابراہیم)

رابطہ مابین سورہ

شمار	سورة طہ	شمار	سورة الانبياء
۱-	آیت ۱۳۵ کے اوے چہ کل متر بصر ہر یوانظار کوکے دے ذہیل انجام۔	۱-	نوپہ شروع ددے سورة کے اقتراب للناس حساسیم یعنی دغا انتظار ڈیر لوے ندے۔
۲-	آیت ۱۲۴ کے اوے چہ ٹوک قران نہ رخ داڑوی نوژوند بدردلہ تک کرم	۲-	آیت ۲ کے اوے چہ رخ شگہ اڑوی الا استمعوہ وہم یلعون اوری مگر عمل نہ کوی۔
۳-	رد دشرک اعتقادی فی العلم اونی التصرف ادشو۔	۳-	آیت ۹۰ کے ددغے خلاصہ راد باسی چہ ۱۷ پیغمبران ذکر کزی انہم یلعون فی الخیرات ویدعوننا رغبا ورہبا چادوگورہ ٹول انبیاء ہم عاجزہ دو اللہنتہ۔
۴-	عجز موسیٰ بیان شو۔	۴-	نودلنتہ عجز دؤورہ ۱۷ انبیاء بیانگی۔ نوپدے وجے متصل راوڑو۔
۵-	آیت ۱۳۲ کے اوے سخن نزہم	۵-	نودلنتہ پرے یومثال بیانگی چادوگورہ یونس دمی پیضیہ کے ژوندے ساتلے وو۔
۶-	آیت ۱۲۸ کے اوے چہ یادوی نہ گوری چہ ٹومرہ ڈیر اتوام متاہ کڑے دی۔	۶-	آیت ۱۱ کے علت ددغے تباہے خانی چہ زکرم تباہ کزل چہ ظالمان وو۔
۷-	کھف کے نفی دشرک فی العلم، مریم کے تصرف طہ کے عجز او ابتلاء علی الانبیاء بیان شو۔	۷-	نودے سورة کے نفی دشرک فی الدعادہ چہ کلہ عالم الغیب نہ دی۔ متصرف ندی اوچیل زانہ مصیبت ہم نشی لرے کولے نوتہ درتہ ولے اواز کولے۔
۸-	ابتلاء دانبیاء بیان شو	۸-	نودلنتہ اکرام دانبیاء بعد البتلاء بیانگی۔ چہ دا انبیاء عزت مند کزل۔
۹-	آیت ۱۳۳ کے حکمت و ارسال الرسل بیان شو۔	۹-	نودلنتہ آیت ۲۵ کے دانی چہ ہمیشہ بدے مسئلہ و توحیدیم پیغمبران رایگلے دی۔
۱۰-	آیت ۹۷ کے اوے چہ موسیٰ سچے اوسوزو اودشرک اڈہ پیہ ختم کزل۔	۱۰-	آیت ۵۸ کے فرمائی چہ ابراہیم ذہیل قوم بتان مات کزل اودشرک اڈہ پیہ ختم کزل۔
۱۱-	آیت ۱۲۳ کے اوے چہ ومن اعرض عن ذکری.....	۱۱-	ذکرشہ دے۔ آیت ۵۰ کے فرمائی ہذا ذکر مبرک انزلہ

منتقصد سورة انبی دشرک فی الدعاء باحوال الانبیاء (انبی دشرک فی الدعاء دسورة رعد ہم مقصد وو۔ گرھلنتہ پیدلایا کیتو متوعا باندے وو۔ نودلنتہ چہ حالو دانبیاء سرہ نفی دشرک فی الدعاء کوی۔ چہ اوگورہ پیہ غوی باندے تکالیف راغلی دی نو صرف یواللہنتہ اواز کڑے دے بل چانتہ۔)

انتیازات دسورة:

- (۱) سورة ممتاز دے پیہ ہفہ واقعہ دابراہیم چہ بتان یے مات کڑے وو۔ (۲) سورة ممتاز دے پیہ آیت ۱۰۷ ومارسلک الارحمت للعلمین
- (۳) سورة ممتاز دے پیہ ہفہ آیت چہ قلنا یانا کونی بردا و سلاما علی ابراہیم (۴) سورة ممتاز دے پیہ دعاد ایوب باندے آیت ۸۳
- (۵) سورة ممتاز دے پیہ عجز پیغمبران نو پیہ یو زل آیت ۹۰ (۶) سورة ممتاز دے پیہ دعاد یونس باندے آیت ۸۷
- (۷) سورة ممتاز دے پیہ ہفہ آیت چہ وما جعلنا من قبلك الخلد آیت ۳۳ (۸) سورة ممتاز دے پیہ ہفہ آیت چہ زکرمہ ادا سامان تحت وو۔ نو جدا جدا کزل۔ آیت ۳۰
- (۹) سورة ممتاز دے پیہ واقعہ فیصلے دحضرت داوود او سلیمان چہ متعلق وہ دیوگڈہ او یوزمیندار سرہ آیت ۷۸

تقسیم دسورة: سورة شکیک بابونہ دے:

- ۱- آیت ۱-۱۵: اثبات دقیامت، رسالت کوی او زبرد کوی منکرینو دقیامت تہ اورسالت اقران تہ
- ۲- ۱۶-۲۹: دلائل عقلیہ، نقلیہ پدعوہ و توحید باندے۔
- ۳- ۳۰-۴۷: دلائل عقلیہ او مقاصد اربعہ عابہ، تسلی او تخویف
- ۴- ۴۸-۹۵: تنویر پیہ سابق پیہ واقعہ تو دانبیاء سرہ (دسورة مقصد باندے رزا اچوی پیہ ذریعہ دواقعاتو ددے ۱۷ انبیاء۔)
- ۵- ۹۶-۱۰۴: زبرد و تخویف دشرک کونوتہ او بشارت مومنانوتہ۔
- ۶- ۱۰۵-آخر: بشارت دنیاوی او اصل مقصد سورة بیانگی۔

سورة الحج مدنی (ترتیباً ۲۲ بعد از انبیاء - نزولاً ۱۰۳ بعد از سورة النور)

رابطہ مابین سہ

شمار	سورة الانبیاء	شمار	سورة الحج
۱-	پہ شروع کے اوے چہ اقتراب للناس حسام (قیامت راز دے شو)	۱-	پہ شروع ددے سورة کے نشانی ددے قیامت خانی ان نزلتہ الساعۃ شیء عظیم
۲-	رد د شرک اعتقادی ادشو۔	۲-	نودے سورة کے رد د شرک فعلی کیگی۔ نوپدے وجہیے متصل راوڑو۔
۳-	ایت ۲ کے اوے ذوی سخ اڑوی دقران نہ۔	۳-	ایت ۲ کے ترقی دہ۔ چہ صرف سخ نہ بلکہ تندے تے تریوشی یہ بیان دقران سرہ۔
۴-	ایت ۲۳ کے اوے چہ ددی دا مددگار ان امدادی کو لے ددی۔	۴-	ایت ۱۳ کے وائی چہ امداد شوکے چہ ددی دا اواز د نقصان باعث دے
۵-	ایت ۳۵ کے اوے عباد کرمون	۵-	ایت ۳ کے وائی چہ دومرہ عاجزہ دی چہ یوچ ہم نشی جوڑولے
۶-	ایت ۲۹ کے دقرینو تا بعداری تے ذکر کڑے وہ۔	۶-	ایت ۱۸ کے دا ذکر کوئی چٹول م تا بعداری کہ مقرب دی او کہ غیر مقرب پزبان حال سرہ۔
۷-	ایت ۳۰ کے اوے اسان او زلمہ بندو۔ ماکو کو کڑل۔	۷-	ایت ۵ کے دا خانی چہ شنگہ م کو کو کڑل۔
۸-	نفی د شرک اعتقادی ادشو	۸-	اعلان د جہاد دے چہ دے مسئلے د پارہ بہ جہاد ہم کول خواڑی۔
۹-	ایت ۲۵ کے اوے چہ بیخبر تو حید بیان کڑے دے	۹-	ایت ۵۲ کے وائی چہ بیخبر سرہ مقابلہ ہم شو دے د شیطان طرف نہ۔ او خلق تے کسولے دی
۱۰-	ایت ۱۱۰ کے اوے چہ اللہ ستا سو پھر حال باندے پوھدے۔	۱۰-	نو شروع ددے سورة کے وائی چہ ددے اللہ نہ اور یگہ خلاف تے مکوہ۔
۱۱-	ایت ۵۱ ولقد اتینا ابراهیم رشده	۱۱-	ایت ۲۶ ولقد یوآ نالا ابراهیم مکان البیت
۱۲-	ایت ۲۲ کم قصصنا من قرینہ ٹومرہ ذیرکلی م تباہ کڑل	۱۲-	ذکر ددے تباہ شوو خلقو قوم نورج، هوو، ہاد، مدین
۱۳-	دقیامت نہ انکار باندے د شرک انو جگواہ ایت ۱ کے	۱۳-	دقو حید نہ پانکار باندے د شرک انو جگوا

مقتصد سورة: رد د شرک فعلی او وضاحت ددے ثنور و مسکو چہ دے شرک فعلی سرہ متباق دی۔ (۱) تخریمات اللہ (۲) تخریمات العباد (۳) نذور اللہ (۴) نذور العباد۔

امتیازات د سورة: (۱) سورة ممتاز دے پہ اعلان د حج د طرف ابراہیم ایت ۲۷

(۲) سورة ممتاز دے پہ ہنے او امر و چہ حاجیا نو نہ ور کڑے شوے دی۔ ایت ۲۹

(۳) سورة ممتاز دے پہ مثال د شرک چہ کدہ دم دارے او غور زگی ایت ۳۱

(۴) سورة ممتاز دے پہ ہنے ایت چہ شیطان دا نبیاد بیان کے دوسوے نور زولے خلقوتہ ایت ۵۲

(۵) سورة ممتاز دے پہ ہنے ایت چہ قران بیانولے شی نو ددے منکرینو تندے تریوشی۔ ایت ۷۲

(۶) سورة ممتاز دے پہ ہنے ایت چہ قران بیانولے شی نو ددے منکرینو تندے تریوشی۔ ایت ۷۲

(۷) سورة ممتاز دے پہ ہنے ایت چہ قران بیانولے شی نو ددے منکرینو تندے تریوشی۔ ایت ۷۲

(۸) سورة ممتاز دے پہ ہنے ایت چہ قران بیانولے شی نو ددے منکرینو تندے تریوشی۔ ایت ۷۲

(۹) سورة ممتاز دے پہ ہنے ایت چہ قران بیانولے شی نو ددے منکرینو تندے تریوشی۔ ایت ۷۲

(۱۰) سورة ممتاز دے پہ ہنے ایت چہ قران بیانولے شی نو ددے منکرینو تندے تریوشی۔ ایت ۷۲

تقسیم د سورة: سورة ۵ بابوندے: (۱) ایت ۱-۱۰ تخویف اخروی، زجر شرک انوتہ، اباد قیامت

(۲) ۱۱-۲۵ بیان د شرک، تخویف اخروی، دلائل عقلیہ او ذکر د دو ڈلو لھذان خصمان او بشارت

(۳) ۲۶-۳۸ بیان د شرک کیا تو اربعا

(۴) ۳۹-۶۶ حکم القتال، او امور مصلحہ او بیان د دربو ڈلو

(۵) ۶۷-آخر دیکے دعوہ د سورة، زجر بالشرک، ترغیب فی التبلیغ او مثال د شرک انو ذکر کولے شی۔

سورة المؤمنون کی (ترتیباً ۲۳ بعد از حج نزولاً ۷۴ بعد از الانبیاء)

رابطہ مابین سرہ

شمار	سورة الحج	شمار	سورة المؤمنون
۱-	تخلی ذکرشہ یعنی زان نہ بد صفات لرے کول / زان خالی کول دبدو صفاتونہ	۱-	نودے سورة کے تخلی ذکر کیگی چیزان متخلل / حلال کرہ پدے خصفا تو سرہ۔
۲-	رد د شرک فعلی اوشو۔	۲-	بیان دتوحید پالاولہ (دلیل عقلی، نقلی، وحی) کیگی۔ نوپدے وجہئے متصل راوڑو۔
۳-	ایت ۷۲ کے اووے۔ چد اللہ کتاب سرہ ددہ نخ روا نیگی۔	۳-	ایت ۱۰۴ کے وائی چآخرت کے بد درلہ پد اورہ جنم کے داخ روان کرم۔
۴-	ایت ۲۸ کے دہخو انوتاہ شوے کلو بیان اکڑو۔	۴-	ایت ۵۵ کے ددے امت بیان دے چہ کہ مہلت مدور کڑے دے نودا مہلت شد خیر باعث ندے۔ دوی بہ ہم تباہ کرم۔ نوپدے وجہئے متصل راوڑو۔
۵-	ایت ۵ انسان دپیدائش تفصیل بیان کڑو۔	۵-	نودلتا ایت ۱۲-۱۳ کے پرے ترقی دہ۔ نوپدے وجہئے متصل راوڑو۔
۶-	آخر سورة کے دیکار نو ترتیب در کڑو۔ چتا سوا کامیاب شے۔	۶-	نوپدے سورة کے دیکئی نور کار نہ بیانوی۔
۷-	ایت ۷۲ کے بیان دھنے سڑی اوشو چہ قران سرہ دھنے رخ روانیدو۔	۷-	پدے سورة کے اوصاف دھنے خلتو چہ قران پرے نہ گی۔
۸-	تخلی سورتو نو کے بیان دعقائیدو اوشو۔	۸-	نودے سورة کے بیان داعمالو کیگی۔ نوپدے وجہئے متصل راوڑو۔
۹-	ایت ۱۹ کے بیان دمثالونو دجنگونو اوشو۔ طہان خصمان	۹-	نودلتا ایت ۲۳ نہ روستو نور مثالونو دجنگونو بیانگی۔ دو مونو چلو پیغمبر انوسرہ۔
۱۰-	ایت ۷۳ کے اووے چوٹوک غیر اللہ ادا زکوی نو دوی خوچ مٹم نشی پیداکولے۔	۱۰-	ایت ۱۱ دغیر اللہ نہ پوغوستو باندے دوی سرہ دلیل ہم نشے۔
۱۱-	تخلی فی التبلیغ چہ شایرد د شرک او کرہ چہ کامیاب شے۔	۱۱-	قد افع المؤمنون دغے سڑے کامیاب شو۔ نوپدے وجہئے متصل راوڑو۔
۱۲-	چاچد توحید نہ رخ واڑو اوپہ توحید سرہ غصہ شو۔	۱۲-	ایت ۱۱ اندلاخ الکافرون دغہ کافرشی کامیابیدے۔

مقصد و سوزو: اثبات دتوحید پالاولہ (عقلی، نقلی، وحی) او رد دشرک اعتقادی و فعلی دواڑو۔

- انتیازات و سورة: (۱) سورة ممتاز دے پہ اول کے پداوصافو دمو منانو باندے پہ کثرت کے۔ (۲) سورة ممتاز دے پہ بیان دجنت فردوس ایت ۱۱
- (۳) سورة ممتاز دے پہ بیان دفاکدو دزیتون باندے ایت ۲۰
- (۴) سورة ممتاز دے پہ ہفت ایت چہ کلہ مشرک تباہشی نو اللہ اداو ایت ۲۸
- (۵) سورة ممتاز دے پہ تخلیق انسان باندے مفصل ایت ۱۲-۱۳
- (۶) سورة ممتاز دے پہ بیان دھنے زائے چکوم زائے کے عیسیٰ پیدادو۔ ایت ۵۰
- (۷) سورة ممتاز دے پہ تلخ الوجوہ باندے چہ تونہ بد درہ او پر سوم ایت ۱۰۴
- (۸) سورة ممتاز دے پہ بیان دھنے اوے چہ دطور سینا پغر کیگی۔
- (۹) سورة ممتاز دے پہ ہفت ایت باندے چہ کہ حق پرست تابع دباطل پرستوشہ یعنی رد دمنکر پریدی نو اللہ بدنیان تباہ کڑی۔ ایت ۱۱
- (۱۰) سورة ممتاز دے پہ اٹھو فیہا چہ جنم کے کورے شے سپو۔

خلاصہ و سورة: سورة ۵ حصے: (۱) ۱-۱۱ اوصاف دمو منانو

(۲) ۱۲-۲۲ دلائل عقلیہ پتوحید باندے

(۳) ۲۳-۲۹ اول نقلیہ دطر فدی پیغمبر انونہ پہ مسکد و توحید او دسرہ تخویفات ذکر کولے شی

(۴) ۵۰-۷۷ زواجر او تخویفات او ترغیب الی القران

(۵) ۷۸- آخر دلائل عقلیہ، اثبات دقیامت او زجر منکر نیوتہ۔

سورة النور کی (ترتیباً ۲۳) بعد از نمونوں - نزولاً ۱۰۲ بعد از حشر

رابطہ مابقی سرہ:

شمار	سورة نمونوں	شمار	سورة النور
۱-	دلنہ صفات بیان شول چہنے سرہ انسان خائستہ کیگی۔ (تخلی وہ)	۱-	نودے سورة کے دھنے اعمالوڈ کر دے چہ انسان سرہ بدگی۔ چہ کلہ زان دے مزین کڑو پینو صفا تو نودا بدو صفا تو نہ زان آساتہ۔ نو پدے وجہے متصل راوڑو۔ (تخلی وہ)
۲-	مسئلہ دو حید ثابت شوہ بالادہ تلاشہ (عقلی نظمی وحی)	۲-	نودے سورة کے پدہ مسئلہ وضاحت کوئی پینو مثال سرہ (اللہ نور السموات والارض۔۔۔)
۳-	پہر سولانو اعتراضونہ دو چدے خوز موگ نو ندے بندہ دے۔۔۔۔	۳-	نودے سورة کے دنی پینو بی بدنامہ او دھنے صفائی کیگی۔
۴-	ایت ۱۱۰ کے دباطل پرستو خدا گانے دحق پرستو پورے۔	۴-	نودے سورة کے الزامونہ ادبنا مے دی۔ ددے امت وخلقو پورے وخلقو۔
۵-	دوئوح بی بی دتا ہے بیان اوئو۔ (چہ ہفتہ نافرمانہ دچیل خاندوہ)	۵-	نودے سورة کے دنی دبی بی دھنے بیان دے (چہ ہفتہ تابعدارہ دچیل خاندوہ)
۶-	ایت ۵ کے دو موناو صفات لفر و ہجم پینا فظون	۶-	ایت ۲۷ او نورو ایتونو کے دحفاظت طریقے خانی۔
۷-	ایت ۱۱۵ کے فرمائی چیتہ مبعث نہ پیداکرے۔	۷-	پہر دے سورة کے فرمائی چہ پینا م شاکامات فرض کڑے دی۔ سورة انزلہ و فرضہ۔۔۔
۸-	ایت ۵۱ کے فرمائی چہ حلال خورے اے تابعدارو د رسولانو	۸-	ایت ۶۱ کے اداب د طعام خانی۔
۹-	مومن ہفتہ دے چہ زنا نوزان نچا کوئی۔	۹-	ظالم زنا کوئی۔
۱۰-	مشرک سرہ پشترک ہٹ دلیل نہ دی۔ ایت ۱۱۷ لابرہان لہ	۱۰-	مثالونہ دشرکانو لکہ ایت ۳۹ ۴۰

(۲) سورة ممتاز دے پینا دمرتبے اوصافے دحضرت عائشہ ام المومنین

انتیازات دسورة: (۱) سورة ممتاز دے پینا د دفع فحشاؤ/بے حیائے

(۳) سورة ممتاز دے پینا دتہمت پینا دگدائو باندے۔ چہ ۸۰ کوڑے دی۔

(۵) سورة ممتاز دے پینا دسزا گانے نودے بدلو باندے

(۷) سورة ممتاز دے پینا ددرے اوقا تو پردے۔

(۹) سورة ممتاز دے پینا دتعلیم دسلام دیند کیدو کرتے۔

(۱۰) سورة ممتاز دے پینا د ۲۵ قسمہ ہفتہ چلو انو چد زنا نہ ترے پردہ ہختہ۔

مقصد دسورة: دفع فحشاؤ/بے حیائے اودے مقصد دپارہ ۴ اصول اوے آداب

فلورا اصول دادی: (۱) ایت ۲ لانا خذکم بھمارانہ چہ پینا دجرم ثابت شی نو پینا پرے رسم مکہ پینا دجرم رسم کول پینا دمازوم رسم کول دی۔ اگر کدو یروے خاندانہ لے نہ دی۔

(۲) ایت ۳ الزانی لایکح الا زانیہ دبدکارو دمحلس نہ لے شے۔ درندا خوئو دھنوںے صفائی کوے۔ درندا معاشرے لہ ناصور پشی۔

(۳) ایت ۴ ولذین یرمون الحصنت چا چہ نیک خلق بدنام کڑل نو ۸۰ دے اودے۔ زکے چدحق پرستو بدنامی دحق بدنامی دہ۔

(۴) ایت ۶-۹ الذین یرمون ازواجہم۔۔۔ دلغان مسئلہ چہ سڑے اوخزہ دیوہل نہ جدا کڑے۔ مطلب داکہ یوغلط جماعت کے شامل پینا دسواں ترے چہ دشاہ۔

اوہ اداب دپارہ رد د فحشاؤ دادی:

(۱) ایت ۲۷ پردی کورتہ بغیر اجازت نہ مڑہ۔

(۳) ایت ۳۱ خزہ د پردی سڑی نہ نہ گوری۔

(۵) ایت ۳۲ چلوئو انو (ھلکانو/جینکو) نہ دوادہ اوکڑے۔

(۷) جینکی پینا دے حیائے مہ مجبورے۔ ایت ۳۳

واقعہ داکہ پینا دبی عائشہ اودھنے صفائی دنی طریقہ داہ۔ چہ کلہ پینا دپوہم تلو نوہس/قرعہ بے دا جو یوہ بی بی بے ضرور زان سرہ بوتلہ۔ چہ کلہ غزوہ بنومضرب تلو نو بی بی عائشہ کے زان سرہ

بوتلہ پینا دپے کے پینا دپوہم تلو نوہس/قرعہ بے دا جو یوہ بی بی بے ضرور زان سرہ بوتلہ۔ چہ کلہ غزوہ بنومضرب تلو نو بی بی عائشہ کے زان سرہ

بوتلہ پینا دپے کے پینا دپوہم تلو نوہس/قرعہ بے دا جو یوہ بی بی بے ضرور زان سرہ بوتلہ۔ چہ کلہ غزوہ بنومضرب تلو نو بی بی عائشہ کے زان سرہ

بوتلہ پینا دپے کے پینا دپوہم تلو نوہس/قرعہ بے دا جو یوہ بی بی بے ضرور زان سرہ بوتلہ۔ چہ کلہ غزوہ بنومضرب تلو نو بی بی عائشہ کے زان سرہ

لکھنے کے لیے بی بی عائشہ موجود تھیں۔ اوگورہ نہ نبی عالم الغیب دے نہ صحابہ چھوڑنا غٹ اولیاء دی۔ چہ نبی پہل پڑا اور ارام تہ قافلہ کیوں نہ لے چاہے کتل نو کجاوہ کے بی بی عائشہ تختہ پریشان خوشو مگر مطمئن ہم دو بہ زک کہ چہ نبی طریقہ بہ داوہ چہ قافلہ پسے بہے روستو یوحی رارادان کڑے دو۔ اوھغہ نہ دقا۔ قافلہ پاتے شوے ساما نو نہ راوڑل۔ پیدھے موقع یہ حضرت صفوان ابن مہطلؓ پوے ہم گلو لے دو۔ نو نبی مطمئن زک وچ حضرت صفوان صحابی ادا امتی دے رسول دے ادا امتی در رسول روحانی زوے در رسول ہم وی نو نبی خبر بی بی دے امتی مورہم وی نو مورہم چیل زوی سرہ کہ یہ سفر زی نوذ کی نہ حرج دے۔ نو چہ بی بی عائشہ چیل مقام دارام تہ را غلے وہ نو گوری چہ قافلہ تلے دہ۔ مگر ڈیرہ ہوشیارہ وہ ورتہ پتہ وہ چہ زمونگ دقا قافلہ یوتن روستو رارادان دے ہغہ سرہ بہ لاڑہ شہہ مخکے قافلہ پسے ہم اور سوی۔ خادر نے اونستے دے اولماستہ دہ چہ حضرت صفوان ابن مہطلؓ رادرسیدو نو چہ شگہ کے پہ بی بی عائشہ نظر پر یوتن وانا اللہ وانا الیہ راجعون نے او ویل۔ اونچل اوخے بی بی عائشہ سرہ نزدے کیناؤ داسورہ شوہ او دہ داوخ رسے مخکے نیو لے دہ اوقا۔ قافلہ پسے روان شو۔

دلہ منافقا نو چہمی گویا نے شروع کڑے۔ چاہے کتل چہ بی بی عائشہ حضرت صفوانؓ پہ اوخ سورہ راغلہ نو دوی اووے چہ اوگورہ دا خبرہ دہ۔ زک کہ چہ منافق خود موقع تلاش کے وی۔ منافق ہمیشہ پہ چلہ مورہم بدنامہ لگوی۔ نو دے منافق نو دا اووے چہ اوگورہ کہہ دابی بی عائشہ دے صحابی تہ لارہ کے لیٹ وہ کہہ۔
بعضے نہ خد صحابہ ہم پدے معاملہ کے دمنافق خبرتے تسلیم کڑے۔ زک کہ چہ پر دیکھتہ چیل یواہ لری۔ لکہ حضرت مسدح او حضرت حذہ۔ نبی یومیاشت پریشانہ و وہیاد دے سورۃ دا اتونہ ۱۱، ۱۲،
وغیرہ چہ راغلل نو حقیقت در ربہ اللہ کو کو کڑو۔ صفائی اللہ دام المؤمنین چیل کتاب کے اوکڑہ۔

سورة الفرقان

کئی (ترتیباً ۲۵ بعد از نور - نزولاً ۴۲ بعد از یس)

رابطہ مابین سرہ:

شمار	سورة النور	شمار	سورة الفرقان
۱-	چہر کلہ سورة النور کے اصلاح و عمل اوشوہ	۱-	نو سورة الفرقان کے اصلاح و عقیدے کیگی یہ ایت ۵/۲ وغیرہ کے (یعنی عمل بدے صلہ پہ کار شہی چہ عقیدہ دے درست وی۔ نو پیدے وجہ نے متصل راوڑو۔
۲-	احوال دما فقہیو بیان شول۔ چہ دعوہ کوی دقران اوستو مگر عمل نہ کوی۔	۲-	نودے سورة کے احوال دمشر کیو بیانیگی۔ نو پیدے وجہ نے متصل راوڑو۔
۳-	آخر سورة کے اودے الا ان لہ ما فی السموات ولارض... (بیان د توحیدو)	۳-	نودلہ ایت ۲ کے ترقی دہ پہ ماسبق۔ (رد دشرک دے) نو پیدے وجہ نے متصل راوڑو۔
۴-	فشاء دعمل بیان شول۔	۴-	فشاء دعقیدے بیانیگی۔ چہ ہخہ یہ قران اوستو بانندے اعتراضون د مگر بیوڈی۔
۵-	اول کے اودے مادا سورة راہیگے دے اوفرض کڑے م دے۔	۵-	ایت ۳۰ کے دہی شکایت چہ مادے امت دا فرض قران پر تخی دو۔
۶-	دمومنا نو صفات نے بیان کڑل پہ ایت ۶۲ وغیرہ کے۔	۶-	ایت ۶۳ کے نور او صاف دمومنا نو بیانیگی۔
۷-	اول او میزد سورة کے ترغیب الی القران در کڑو۔ بار بار	۷-	ایت ۵۲ کے فرمائی و جاہد ہم بہ جہاد کبیرا (یعنی دقران بیانولوتنے لوعے جہاد و بیلے دے۔
۸-	اودہ آداب بیان شول۔	۸-	اودہ وارے لفظ ضلال نے راوڑو چہ دے یو یوسکے نہ نوک رخ اڑوی نو گراہ دے۔
۹-	ایت ۴۰/۳۹ کے اودے چہ کفار اوستو ناقصین تباہ دی۔	۹-	نوایت ۲۷ کے فرمائی چہ پہ لاسونو بہ چکو نہ لگوی۔
۱۰-	ایت ۵۴ کے اودے الطیو اللہ و الطیو العوا الرسول۔۔۔	۱۰-	نوایت ۲۷ کے فرمائی چہ چاد رسول اطاعت اونہ کڑو نو قیامت کے بہ پہ لاسونو چکو نہ لگوی۔
۱۱-	ایت ۳۹ کے اودے چہ دے مشرک اعمال کسر اپ (پہ شان د نظر دھو کے دی)	۱۱-	نودلہ ایت ۲۳ کے فرمائی چہ اعمال بہ نے گرد و غبار کڑو۔ فجعلہ ہباء منشورا
۱۲-	لشی د علم غیب اوشوہ مخلوق نہ چہ نبی دخیلے بی بی یہ حال خبر نہ دو۔	۱۲-	نئی دشرک فی البرکات کیگی۔ یہ ایت ۱ کے یہ تبارک الذی نزل الفرقان علی عبدہ سرہ۔
۱۳-	ایت ۱ (سورة انزلہما...) ایت ۳۶ (لقد انزلنا ایت مہذب...) مطلب دا چہ قران ما دے نازل کڑے	۱۳-	ایت ۳۰ و قال الرسول یرب...

مقصد و سورة: اثبات د مقاصدے اربعو او دفع د شبہا تو د مشرکینو۔

امتیازات د سورة:

- ۱) سورة ممتاز دے پہ اعتراضو د مشرکانو او جو ابونو پہ نوے انداز کے۔
- ۲) سورة ممتاز دے پہ بیان دا و صا نو د عباد الرحمن بانندے ایت ۶۳ نہ روستو۔
- ۳) سورة ممتاز دے پہ بیان دترخو او خوگو او بو او پدیکے پردہ راوستو بانندے ایت ۵۳
- ۴) سورة ممتاز دے پہ ایت ۵۲ چہ دقران بیان تے جہاد کبیر و بیلے دے۔
- ۵) سورة ممتاز دے پہ ایت ۳۰ بانندے چہ دشرکانو اعمال تے (ہباء منشورا) و بیلے دی۔
- ۶) سورة ممتاز دے پہ شکایت دہی پہ مگر بیو دقران بانندے ایت ۳۰
- ۷) سورة ممتاز دے پہ بیان دترخو او خوگو او بو او پدیکے پردہ راوستو بانندے ایت ۵۳
- ۸) سورة ممتاز دے پہ لفظ تبارک سرہ چہ دے زلہ و بیلے دے۔
- ۹) سورة ممتاز دے پہ ایت ۲۷ (یوم یغضض الظالم علی یربہ)

سورة الشعراء کی (ترتیباً) ۲۶ بعد از فرقان - نزولاً ۴۷ بعد از واقفہ

رابطہ مابین سرہ

شمار	سورة الفرقان	شمار	سورة الشعراء
۱-	شروع کے ترغیب الی القرآن دو۔	۱-	نودائیسم شروع کے ترغیب الی القرآن دے۔ نوپدے وجہ سے متصل راوڑو۔
۲-	آیت ۸ الزام پہ نبیؐ چہ جاوگر دے۔	۲-	آیت ۳۳ الزام پہ موسیٰؑ چہ جاوگر دے۔ نوپدے وجہ سے متصل راوڑو۔
۳-	آیت ۵۷ نبیؐ تکم دو۔ چہ قل لا اسئکم علیہ من اجر	۳-	نودے سورة کے ۵ بار نور رسولان فرمائی چہ نہ خواڑو پدے مسئلہ شکیس/مزدوری
۴-	آیت ۷۷ مشرکینو کے تہ: فقد کذتم	۴-	اودہ واقعات دہخو انوا قوامو پہ فقد کذتم باندے بیانیگی۔ نوپدے وجہ سے متصل راوڑو۔
۴-	آیت ۶۸ مسئلہ ذکر شوہ چہ فلان دعومع اللہ اللہ اخر (یعنی شرک مکوے۔)	۵-	نودے سورة کے دھنے خلقو حال ذکر کوئی چہ شرک نے کڑے دو۔
۶-	لفی دشرک فی البرکات اشوہ درے وارے۔	۶-	آیت ۲۱۳ کے لفی دشرک فی الدعا کیگی۔ نوپدے وجہ سے متصل راوڑو۔
۷-	آیت ۱۷ کے خطاب ذکر دے حق پرستو اولیاؤ/بیرانو تہ اتم اذلتتم عبادی	۷-	آیت ۹۷: نچلہ بہ بحرمان پہ چیل زان دکنر فتوہ اولگوی۔
۸-	اودہ وارے نے لفظ ضلال راوڑو۔	۸-	اودہ واقعات دہخو ہرانو او دھنوی دشمنانو ذکر کو لے شی۔
۹-	آیت ۴: اعتراض دو۔ چہ اقران د نچلہ زانہ جوڑوی دا رسول۔	۹-	آیت ۱۹۳ کے فرمائی چہ اقران روح الامین راوڑی۔
۱۰-	آخرا د مشرکانو نبیؐ پوزے	۱۰-	نودائیسم تسلی دے۔ نوپدے وجہ سے متصل راوڑو۔
۱۱-	آخرا دسورة کے: فسوف یملونو لزاما (دعذاب بدوی پورے پیوستہ شی۔	۱۱-	اودہ مثالون ددھے عذاب ذکر کوئی۔ چہ منکرینو پورے پیوستہ شو۔
۱۲-	آیت ۷۰ کے اوے چہ چا توبہ او دینتہ او ایمان نے راوڑو۔ نو تو یق بہ دیکو کولو برکرم۔	۱۲-	آیت ۴۶ مثال چہ سارو توبہ او دینتہ نو او گورہ شگہ پہ نیکو کلک شو۔ چہ مرگ نہ ہم نہ یرگی۔
۱۳-	آیت ۷۱ کے مکالمہ دیکو نو پیرانو او مشرکانو ذکر دے	۱۳-	آیت ۹۶-۹۷ کے مکالمہ دشرکانو پیرانو او مشرکانو مریدا نو ذکر دے۔
۱۴-	آیت ۳ کے رد دو۔ دے امت پہ مشرکانو باندے۔	۱۴-	آیت ۶۹ کے یرد دے دابر اہیم پہ چیل پلار او قوم باندے
۱۵-	آیت ۱ کے اوے چہ شی داقران/رسول مخلوقا تولزہ یرہ وروکے۔	۱۵-	آیت ۲۱۳ کے درتہ چل خانی چہ دایرہ درکودل ژوبے ڈیل کورنہ شروع اکڑہ۔

مقصد دسورة: تسلی نبیؐ تہ اوھربلغ تہ پہ واقعات او قواموسہ یقینو او دھنوی دانبیاؤ

خلاصہ دسورة: وضاحت دوو مسئلو (۱) نجات لموئین (۲) ہلاکت الظالمین او پدے اودہ واقعات ذکر کوئی۔ او گورہ چہ چا دا مسئلہ منلے دہ دھنوی تہ نجات ملو شو لکہ ملگری دنوٹ، دھوڑا دشعبیت دصالح وغیرہ۔ او مخالفین نے تباہ شول۔

پدے سورة کے یو دوه الفاظ بار بار راوڑی وان ربک لھو العزیز الرحیم چہ کلہ یو واقعہ خلاصہ کڑی نو دا دوه الفاظ آخر کے بیانوی۔ مطلب دا چہ او گورہ ستارب پہ دشمنانو غالب دے اوبل خواپہ مومنانو رحم کونکے دے۔

امتیازات دسورة: (۱) سورة متازدے پہ بیان او اقسام دشعراؤ چہ شہودی او شہد۔ خدھدی چہ دین خدمت کوئی۔ بدھنوی چہ دروغ دانی۔

(۲) سورة متازدے پہ مناظرے دفرعون او موسیٰ باندے چہ جداشان سرہ یعنی فرعون اعتراضونہ کوئی او موسیٰ جوابونہ در کوئی۔

(۳) سورة متازدے پہ دعا دابر اہیم واذ امرضت فھو یثقیلین

(۴) سورة متازدے پہ بیان دشعراؤ باندے۔ او پہ بیان ددے چہ شعراء ہرہ کندہ کے پرانتہ وی۔ آیت ۲۲۵

(۵) سورة متازدے پہ بیان ددے چہ بیان شروع کڑہ د نچلہ کورہ۔ آیت ۲۱۳

سورۃ النمل کی (ترتیباً ۲ بعد از شعراء - نزولاً ۳۸ بعد از شعراء - دواؤ لجا طوسرہ شعراء نہ روستو دے)

رابطہ سابق سرہ

شمار	سورۃ اشعراء	شمار	سورۃ النمل
۱-	افتتاح پر ترغیب الی القرآن سرہ اوشوہ۔	۱-	نود ہے سورۃ افتتاح ہم پر ترغیب الی القرآن سرہ کیگی۔
۲-	ایت ۲۱۴ وانذر عشیرتک القرین	۲-	نوپدے دوہ مثالونہ دجوانا تو میگے او ہدہد چہ ذیل قوم خیرے غوستے دو۔
۳-	آخر دسورۃ کے ایت ۲۱۳ نفی ذکرک فی الدعا اوشوہ۔	۳-	نفی دلم غیب او نفی دتصرف کیگی (یعنی پدے لحاظ سرہ داسورۃ پر ترقے دے)
۴-	آخر کے او دے چہ ظالمان بہ پوہشی پینیل انجام۔	۴-	انجام دظالمانو ذکرکوی پدے سورۃ کے۔
۵-	د او د پیغمبر انواقعات نے ذکرکول پدے سورۃ کے	۵-	نودلندوہ نور پیغمبران ذکرکوی۔ داؤد او سلیمان
۶-	تسلی وہ دے سورۃ کے نبی تہ اوہر ملنہ۔	۶-	زہ عالم الغیب یم او منصرم ہم (زہ نہ تنگوہ زہ پدے بیخ کوم)
۷-	زہ نجات و رکوم او زہ ہلاک کوم۔	۷-	زکہ چہ زہ خبر یم پھر جا او پھر نہ۔
۸-	فرعون ساحران مقابلے موسیٰ تہ راجع کزل	۸-	ملکہ بلقیس خیل وزیران خط سلیمان تہ راجع کزل۔
۹-	داللہ حکم موسیٰ او ہارون تہ ایت ۱۵ کے فاؤہمالی فرعون لاؤشی دواؤہ فرعون تہ	۹-	دسلیمان حکم ہدہد تہ ایت ۲۸ کے اذہب بکتابی
۱۰-	ایت ۱۹۳ دقرآن جبرائیل راؤرے دی	۱۰-	ایت ۹۲ کے ان اتلو القرآن
۱۱-	کفار م تہ کزل او مومنان م بیخ کزل۔	۱۱-	ایت ۵۹ قل الحمد للہ وسلم علی عباده الذین اصطفی

اختیارات دسورۃ: (۱) سورۃ ممتاز دے پہ بیان دیگی چہ ذیل قوم خیر خوازی ایت ۱۸ وغیرہ کے۔ (۲) سورۃ ممتاز دے پہ واقعہ ہدہد باندے ایت ۲۲ وغیرہ کے۔

(۳) سورۃ ممتاز دے پہ تفصیلی واقعہ دملکہ بلقیس باندے۔ (۴) سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۳۰ باندے چہ پدے سورۃ کے دنہ تسمیہ بسم اللہ وہ۔

(۵) سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۱۱۳ باندے چہ انقلاب راشی نہ عزت مند شمس بے عزت شدی او بے عزت عزت مند شدی۔

(۶) سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۳۶ باندے چہ کفار و سیاست مونگ تہ خانی چہ ہمیشہ مسلمانان پہ مال دھوکہ کوی۔

(۷) سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۲۸-۳۹ باندے چہ دصالح دمرگ بندوبست نے کڑے دو نہو کسانو۔

(۸) سورۃ ممتاز دے پہ یونے طریقہ تبلیغ باندے چہ کور کے تبلیغ شکستہ کورے ایت ۶۰ نہ راخلة تر ۶۳ پورے۔

(۹) سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۸۲ باندے چہ کچے ذکر کیگی د آیت الارض چہ ذکے نہ برادزی۔ (۱۰) سورۃ ممتاز دے پہ تسمیہ او خدا دحضرت سلیمان باندے۔

(۱۱) سورۃ ممتاز دے پہ بیان دیگی او ہدہد باندے (۱۲) سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۹۲ ان اتلو القرآن (۱۳) سورۃ ممتاز دے پہ ہ بار ع اللہ مع اللہ سرہ

مقصد دسورۃ: (۱) نفی دلم غیب د مخلوق نہ (۲) نفی دتصرف د مخلوق نہ

مختصر خلاصہ: (۱) ایت ۱-۶ بطور تمہید دے۔ چہ ترغیب الی القرآن، بشارت مومنانو، او تخویف نہ منوگوئے او تسلی منوگوئے وغیرہ بیان کیگی۔

(۲) ایت ۷-۱۴ نفی دلم غیب باندے واقعہ موسیٰ ذکرکوی چہ او گورہ موسیٰ دخیلے لائے پہ حال خبر نشو نوبل ٹوک بہ یہ علم غیب نہ خبر شی۔

(۳) ایت ۱۵-۲۳ واقعہ سلیمان چہ بادشاہ ہم دے او پیغمبر ہم دے مگر او گورہ عالم الغیب نہ دے۔ دملکہ بلقیس نہ خبر نہ دے بلکہ ہدہد ورتہ پہ ڈاگہ وائی۔ ایت ۲۲: قتال اعلت بہا لم تحط بہ

دے دواؤ واقعات خلاصہ راوا باسی: ایت ۶۵ کے چہ قل لا اعلم من فی السلوٰت والارض الغیب الا اللہ.....

اوس پہ دویم مسئلہ چہ متصرف زہ بیدر او بچاؤ زہ و رکوم او مخلوق کے ٹوک متصرف خستہ پدے دوہ واقعات ہم بیانوی۔

(۴) ایت ۴۵-۵۳ چہ صالح مانج کڑو ذیل قوم دظالمانو نہ

(۵) ایت ۵۴-۵۸ واقعہ داؤد راؤری چہ او گورہ ذیل قوم ظالمانو بے عزتہ کونو مانج کڑو۔

دے دواؤ واقعات خلاصہ راوا باسی۔ پہ ایت ۵۹ کے قل الحمد للہ وسلم علی عباده الذین اصطفی اللہ خیرا لشرکون

دے دواؤ واقعات او دوو مسکنو نہ روستو لائیل شرع کوی پہ الوہیت د اللہ باندے۔

سورة القصص (کسی)

(ترتیباً ۲۸ بعد از نمل - نزولاً ۴۹ بعد از نمل، پیداوار اولیٰ طور سے نازل نہیں دے)

رابطہ مابقی سورہ

شمار	سورة النمل	شمار	سورة القصص
۱-	خاتمہ سورة اوشہ پہ امرث ان اتلوا القرآن	۱-	شروع پہ ترغیب الی القرآن تک آیت القرآن الیمین پہ دے وجہ سے متصل راڈو۔
۲-	- ایضاً -	۲-	نودے سورة کے تسلی دہ چہر کلہ قرآن بیانوں نے نوح خلق بہ درتہ بدے رے دانی زڑہ بہ نہ تنگوے۔
۳-	انبیاء سے سلا تیا در کڑے وہ لکہ موسیٰ ہارون لوط وغیرہ۔	۳-	دودی امتونورہ ہم ماجاؤ او سلا تیا در کڑے وو۔ لکہ بنی اسرائیل۔
۴-	نفی د علم غیب مخلوق نہ پہ واقعاتو دو پیغمبرانو	۴-	آیت ۴۴ کے دئیٰ نفی د علم غیب کوی۔ پہ دے وجہ سے متصل راڈو۔
۵-	خاتمہ پہ الحمد للہ باندے اوشہ۔	۵-	علت د الحمد للہ خانی چہ ہفتہ تباہی دظالمانو دہ۔
۶-	آیت ۶ کے اووے چہ قرآن تاتہ در کوشی د اللہ طرف نہ۔	۶-	آیت ۸۶ اووے چہ کلہ تہ د قرآن بیانوں نے نوح خلق بہ دشوری۔ خو چہ دشکر کانوملگر تیا او نہ کڑے۔
۷-	آیت ۶۰-۶۳ کے ۵ دلائل و د پارہ اثبات د الوہیت د اللہ او رد شرک	۷-	آیت ۷۱-۷۲ کے اثبات د الوہیت او رد شرک کوی۔ پہ دے وجہ سے متصل راڈو۔
۸-	آیت ۸۳ کے اووے چہ ٹول پہ جمع کرم صف در صف	۸-	آیت ۷۵ کے دانی چہ دشکران بہ ترے ٹکے راو باہم
۹-	عالم الغیب اونچ کولو والا زہ یم	۹-	بلہ نمونہ د بیچ کولو چہ موسیٰ او بنی اسرائیل مانچ کزل د فرعون نہ۔
۱۰-	دلائل عقلیہ نہ بعد آیت ۶۳ کے مشرکینو تہ چیلچ چہ ہاتو برہاکم	۱۰-	نودانہ بیا آیت ۷۵ کے چیلچ مشرکینو تہ ہاتو برہاکم پہ دے وجہ سے متصل راڈو۔
۱۱-	نفی دشکر فی العلم پہ واقعاتو موسیٰ اولیماث او خلاصہ پہ آیت ۶۵ / ۷۴ کے دہ چہ صرف یو اللہ پوہ دے پہ ہر شہ۔	۱۱-	آیت ۸۸ کے نفی دشکر فی الدعا کوی۔ پہ دے وجہ سے متصل راڈو۔
۱۲-	خاتمہ سورة پہ توحید کوی	۱۲-	نودا سورة ہم پہ توحید سرہ تمگی۔ پہ دے وجہ سے متصل راڈو۔

امتیازات د سورة

- ۱- سورة ممتاز دے پہ آیت ۱۲ باندے چہ دہر منا علیہ مخرج (پہ موسیٰ) مونگ د نورو خزو نبی بند کڑے وو۔
- ۲- سورة ممتاز دے پہ واقعہ قتل قبطی چہ موسیٰ یوے موکے اٹوک سرہ مزشو۔
- ۳- سورة ممتاز دے پہ آیت ۹ باندے چہ د فرعون خزے اووے چہ قرت عین لی وک لاقتلوہ
- ۴- سورة ممتاز دے پہ صفحہ واقعہ چہ موسیٰ د حضرت شعیب د لوٹو گڈو تہ او بہ درنگو لے دے۔ فسق لہما
- ۵- سورة ممتاز دے پہ واقعہ د تباہے د قارون آیت ۷۶ وغیرہ۔
- ۶- سورة ممتاز دے پہ آیت ۸۵ چہ قرآن مے در باندے فرض کڑے دے۔
- ۷- سورة ممتاز دے پہ تفصیلی واقعہ موسیٰ د پیدائش، پہ دریاب کے د غور زو لو، د فرعون کور کے پہ دینو او لوے دو امدین تہ پہ لو باندے۔
- ۸- سورة ممتاز دے پہ مزدورے کولو موسیٰ حضرت شعیب سرہ لس کالا
- ۹- سورة ممتاز دے پہ بیان د خزو د قارون
- ۱۰- سورة ممتاز دے دنا پوہ خلقو پہ ارمان باندے د پارہ د خزو اوائٹ باٹ د قارون

مقصد د سورة: تسلی محمدؐ تہ پہ واقعہ موسیٰؑ حالک کمال موسیٰؑ

تقسیم د سورة: سورة دوہ حصے دے: (۱) آیت ۱-۴۳: دیکے اول ۶ آیتوں بطور براءت استحال دی۔ براءت استحال د مطلب چہ سپوگئی نکارہ کیدل۔ شکہ چہ سپوگئی د اولے روزے ڈیرو کو قتلو تہ پہ نظر رازی۔ د غدرنگ براءت استحال کے پو مفصل واقعہ / خبرہ پہ مختصر الفاظو کے موجودی مگر ڈیرو خلق پرے پوہگی۔ سپوگئی بیارو روٹگی نودرے / اٹلو روزے پس ہر چاتہ پہ نظر رازی۔ د غدرنگ آیت ۷ کے بیا کمل تفصیل شروع کوی نو پہ دے تفصیلی واقعہ موسیٰ کے تسلی دہ محمدؐ پارہ۔

(۲) آیت ۴۳ - آخر د سورة پورے پہ دیکے بیان د مفاہم د براءت، زبرنگرینو تہ او ترہید من ادنیا ذکر کیگی۔

سورة العنكبوت (مکی) (ترتیباً ۲۹ بعد از قصص - نزولاً ۸۵ بعد از روم)

رابطہ مابقی سہ

شمار	سورة القصص	شمار	سورة العنكبوت
۱-	ابتلاء علی موسیٰ ذکر شوہ۔	۱-	نودلتہ ابتلاء و عامو مومنانو ذکر کو لے شی۔ نوپدے وجہے متصل راوڑو۔
۲-	تسلی وہ محمدؐ	۲-	تسلی وہ عامو مومنانو۔ نوپدے وجہے متصل راوڑو۔
۳-	نفی دشکر فی الدعاء وہ دے سورة کے پآخری آیت ۸۸ کے۔	۳-	نودلتہ ترغیب فی التسلیح ذکر کو لے شے چہ شاید مسئلہ بیان کڑہ خلقوت۔
۴-	ذفرعون او قارون و حالاً تو ذکر او شو۔	۴-	نودے سورة کے دورو اتوا موہلکا و حالات بیانگی۔ نوپدے وجہے متصل راوڑو۔
۵-	شبہات دشکرینو ذکر شول۔	۵-	تباہی دشکرینو ذکر کو لے شی۔ نوپدے وجہے متصل راوڑو۔
۶-	آیت ۱۵ کے قبطی عمل تے ڈیٹین عمل او دے۔	۶-	آیت ۳۸ کے دورو دشکرینو اعمالو تے اعمال ڈیٹین و پیلے دی۔
۷-	بیان دو پسر سورة کے مستضعفین اکرزو دے او چتومہ آیت ۵	۷-	نودے سورة کے سبب داوچتو لو خائی۔
۸-	آیت ۸۵ کے (ان الذی فرض علیک القرآن لراؤک الی معاد) کے ترغیب الی ہجرت دو۔	۸-	آیت ۵۶ کے ہم ترغیب الی ہجرت دے۔ (ان ارضی واسعہ فایای فاعبدون)
۹-	پہ بنی اسرائیلو امتحان ذفرعون طرف نہ	۹-	پہ مومنانو امتحان نفس طرف نہ / دوالدینو طرف نہ / دنا کارہ ملیا نواد پیرا نو طرف نہ۔
۱۰-	آیت ۷ کے اللہ موسیٰ۔ موربی بی تے او دے لاشخانی ولا تخزنی	۱۰-	فرشتے لو طے تے آیت ۳۳ کے فرمائی لا تخف ولا تخزن

امتیازات دوسرے

- ۱- سورة ممتاز دے پہ بیان دمدت تبلیغ ذفرعون باندے (آیت ۱۴) چہ ۹۵۰ سال تے تبلیغ کڑے دو۔
- ۲- سورة ممتاز دے پہ بیان دھنے مثال چہ دشکر کا نو دشکر مثال یے دشکر اودھنے جا لے سرہ لگو لے دے۔
- ۳- سورة ممتاز دے پہ آیت ۴۵ باندے (ان الصلوة تشیی من خفاء و اتمک ر)
- ۴- سورة ممتاز دے پہ آیت ۴۸ باندے چہ اے پیغمبرہ ندے لیکل کو لے شول او نہ پڑھا وول بلکہ امی دے۔ شوری ۵۲ کے ہم دغے شہہ مگر پہ نبل شان۔
- ۵- سورة ممتاز دے پہ ہنے نہو دوسو ڈیٹین چہ ہنے سرہ سستی پیدا کو ی پانسان کے۔ آیت ۵۶ او ر دستو نورو ایتونو کے۔
- ۶- سورة ممتاز دے پہ آیت ۶۹ باندے (والذین جاہدو فینا لنھدھنھم سلما)۔
- ۷- سورة ممتاز دے پہ بیان دا ابتلاء او دھنے پہ متازلو او مراتبو۔
- ۸- سورة ممتاز دے پہ بیان دتلو قسمہ عذابونو پہ پوا آیت کے آیت ۴۰
- ۹- سورة ممتاز دے پہ بیان دشکر اودھنے دکر آیت ۴۱ (ان اوھن البیوت لیلیت العنکبوت)
- ۱۰- سورة ممتاز دے پہ آیت ۵۶ (لجادی الذین امنوا ان ارضی واسعہ فایای فاعبدون) چہ وطن پریدہ مگر چہ مسئلہ پرے ندے۔

مقصد دوسرے : الا ابتلاء علی المؤمنین و تسلیہ لھم (امتحان پہ مومنانو او تسلی مومنانو تے)

خلاصہ دوسرے سورة کے دا ابتلاء / دا امتحان منازل او مراتب ذکر دی۔ یعنی امتحان بد چا طرف ندرازی، ثمرہ زمانہ بدوی۔ او پہ کوم کیفیت بدوی۔

- منازل دا امتحان درے دی: (۱) ڈوبے امتحان نفس طرف نہ بدوی آیت ۶۔ مگر زان بہ کلکہ دے۔ ڈوبے پہ دے قرآن نہ منج کو ی دا ڈیر گران کتاب دے۔ دا خواص شروع شو پہ پختہ چکلہ پہ ختمگی۔ او کہ زده کڑے دا قرآن نو بیابہ و بیان تے نفس نہ پریدی چہ زان لڑہ جلاوے مگر وہ۔ خیل قبر کے بہ سہلی او خیل قبر کے بہ مسلم۔ نو ڈوبے آزمائش نفس طرف نہ بدوی۔
- (۲) دویمہ ابتلاء دوالدینو طرف نہ آیت ۸۔ ہنوی بدے بیان تے نہ پریدی۔ والی بہ چو لے مونگ خولیاں نہ یو۔ فی الحال دا ستا دکا ج او نو کرے دخت دے۔ مگر درین مقابلہ کے بہ دور او پلا رہنے۔

(۳) چرمور پلار دین مقابلہ کے اونہ نے نووی بہ لاشی ملا عنکبوت بدرپے مناظرے دپارہ راوی۔ دغے ملاتہ بہ ستاپہ نکلے والی چداھلک راتہ چاروان کڑے دے۔ نووے بہ درتہ والی چااختلافی مسئلے مد چیزہ۔ کہتہ درتہ اووے چہ مولوی ضاحب کہ چرے زہ بیان اونہ کڑم نو اللہ بہے اوئسی۔ گناہگار بہ شم۔ نووے بہ درتہ والی چہ گناہ دے زما بہ غاڑہ۔ اسے زما اونہ ولے زہ درتہ نا پوہہ حکارم شہ۔ ولے ماو کدوانو پانڑے ویلے دی شہ۔ ایت ۱۲ درتہ ددے سورہ پڑھاو کڑہ۔ دے سرہ بہ دالملا اوختی بیابہ بہ شانہ گوری۔ اوتہ بہ دا مقابلہ اوگئے۔

نورے منازل شود امتحان: (۱) نفس طغ نہ (۲) دنا پوہہ والدین طرف نہ (۳) دنا کارہ ملیا نو/ پیرا نو طرف نہ

اوس ددے نہ پئس مراتب امتحان نوو۔ (۱) چہ ٹومرہ زمانہ بہ دا امتحان وی۔ کال دوہ درے۔۔۔۔۔ نووے دپارہ واقعہ نووے راوڑلہ۔ چہ کہ عمرو د نووے حومرہ ولے نشی نو امتحانات بہ خلاص نشی۔ ٹول عمرو دے مقابلہ دہ۔ داتر دے او بڑے پورے نہ دہ بلکہ داتر دے اوتر میرے پورے دہ۔ (ہفہ واقعہ در زمیندار/ گیڈی/ اودھفہ دغزے)

(۲) دا امتحان بہ وی ٹومرہ سخت۔ نو واقعہ دابر اہمیم۔ راوڑلہ۔ ایت ۱۵ نہ بعد چہ اور کے بہ اوغوز ولے شے ایت ۲۳: قالوا حقوہ او اقلوہ

نورہ مراتب شو۔ (۱) ٹومرہ مدہ بہ وی۔ ٹول عمر (۲) ٹومرہ سخت بہ وی۔ لکہ چہ اور کے اوغوز ولے شے۔

ایت ۵۶ نہ روستوہفہ نہہ/ ۹ دوسے دفع کوی۔ (۱) شیطان بہ درتہ والی۔ چہ ملک یا جماعت نہ بہ دے او شوی۔ نو جواب ان الرضی واسعہ

(۲) ٹوک بہ دے مڑکڑی۔ جواب ایت ۵۷ کے دکل نفس ذائقۃ الموت

(۳) دلندے کور دے دا بہ در نہ پاتے شے۔ جواب ایت ۵۸ کے جنت کے مے درتہ مانڑے یارے کڑے دی۔

(۴) دلندے کارو بار دے تجارت/ نوکری دہ۔ جواب ایت ۶۰ کے ہیث جانداران باندے چہل رزق نہ دے بار کڑے۔

(۵) دلندے خلق تا بعد روری ستا مسئلے بیانو لوسرہ بہ داخلق ستا مخالف شے۔ جواب ایت ۶۱ کے چہ اللہ بہ درتہ دغزے او سپوگے پشان غٹ

غٹ خلق تا بعد روری۔

(۶) او بہ بہ در باندے بند کڑی فصل بہ دے ادج شے۔ جواب ایت ۶۳ کے باران بہ در باندے او کڑم پٹے بہ درتہ ابا کڑم۔

(۷) دلندے دغزے دے مزے دی۔ خلق درتہ تنھے راوڑی۔ جواب ایت ۶۴ کے اصل ژوند آخرت دے۔

(۸) یہ ٹیک نہ لاڑ بہ شہم ددے زائے نہ مگر وارل نشہ۔ جواب ۶۵ کے کشت/ گاڑی مے ڈیر پیرا کڑے دی۔

(۹) یہ ہفہ بل زائے بہ شنگہ وی۔ ہسے نہ چہ ہفہ خلق مایا زما پچی مڑہ کڑی۔ جواب ایت ۶۷ شنگہ چہ اللہ حرم تہ امن در کڑے دے دغے

بہ تاتہ ہم امن در کڑم

آخر کے یا ترغیب فی التبلیغ دے۔ والذین جاهدو فینا لنھدھم سبلنا ایت ۶۹ دے سرہ سورہ ختم شو۔

سورة البروم (کسی)

(ترتیباً ۳۰ بعد از عنکبوت - نزولاً ۸۴ بعد از انشقاق)

رابطہ مابین سرہ

شمار	سورة العنكبوت	شمار	سورة البروم
۱-	مصائب و مومنانو بیان شول۔ اولی نبی تہ پہ بیان دیکھے پیغمبرانو۔	۱-	نوبشارت دے مومنانو تہ (مصائب برداشت کرہ نو اللہ بہ در باندے خوشحالی راوی) لکھ شگہ چہ اللہ پارہ ۳۰ کے فرمائی۔ ان مع لعمر ایسرا
۲-	مصائب او امتحان پہ مومنانو بیان شو۔	۲-	نودان ہفتہ اصل مسئلہ میانوی چہ دھنے پہ ہجہ امتحان رازی۔ اوہل تشیح بالتلیخ۔ فاصبران وعد اللہ حق پہ ایت ۶۰ کے
۳-	آخر کے اووے ان اللہ الحسین	۳-	ایت ۴ کے دے غے خصوصی امداد مثال چہ بدرینوسرہ اللہ کرے وو۔ نو دے نو مومنانو سرہ ہم کوی۔
۴-	مسئلہ دو حیدر ذکر شوہ۔	۴-	نودے سورة کے عقلی دلائل پہ کثرت سرہ ذکر کو لے شی
۵-	ایت ۱۴-۱۵ کے او فرماں چہ نوح ملگری مے خلاص کزل۔	۵-	ایت ۴ کے قانون ذکر کوی۔ چہ پیغمبرانو مومنانو بچاوا زما قانون دے ہمیشہ ہفتوی پنج کوم۔
۶-	ایت ۹ کے اووے چہ چا مسئلہ او ملہ او بیان لے او کڑو نو زیکا نو خلقو کے بے شمار کڑم۔	۶-	ایت ۱۵ کے پہ ہنے زیادت کوی چہ دنیا خوشہ چہ آخرت کے بے پہ ہانچو کے دندہ کڑم۔
۷-	ایت ۶۵ کے اووے چہ کشتی کے چہ تکلیف راشی۔ نو صرف اللہ تہ او از کوی۔	۷-	ایت ۳۳ کے پرے ترقی دہ۔ چہ صرف کشتی کے نہ بلکہ ہر تکلیف کے یا اللہ یا اللہ فریاد کوی۔
۸-	دے سورة کے دا قوام سابقہ دھلا کتو نو بیان او شو۔	۸-	نخ دے سورة گیا ایت ۴۱ فرمائی چہ عذاب چہ ٹومرہ رازی۔ کہ پپاو چہ وی یا پپا لونہ۔ دا زچلو اعمالو دوجے رازی۔
۹-	شروع او خاتمہ دواڑہ پہ ترغیب الی الجہاد سرہ او شوہ۔	۹-	خوشخبری دفتے مومنانو تہ
۱۰-	دجولاگی مثال پہ دفع دشکر ذکر شوہ۔	۱۰-	نودے سورة کے دمالک او غلام مثال پہ دفع دشکر ذکر کو لے شی پہ ایت ۲۸ کے۔
۱۱-	چہ یہ مصائب برداشت دے او کڑو۔	۱۱-	ایت ۱۵ کے فہم فی روضۃ صحبرون

امتیازات دوسورة: ۱۔ سورة متازدے پہ واقعہ درو میا نو دیکشت وقتی طور او روستو پہا پتے دھنوی۔

۲۔ سورة متازدے پہ ایت ۷۔ چہ بے دینہ پہ دنیا چہ پوہگی لیکن پہ آخرت/دین نہ پوہگی۔

۳۔ سورة متازدے پہ ایت ۳۰ باندے چہ لولہ دنیا اللہ تعالیٰ پہ توحید/دین فطرت پیدا کڑے دہ۔

۴۔ سورة متازدے پہ ایت ۱۴ باندے چہ کہ فساد پپاو چہ رازی او کہ پہ لونہ۔ دا پہ سبب د اعمالو رازی۔

۵۔ سورة متازدے پہ بیان دفرق دصحیح خیرات او غلط خیرات ایت ۳۹

۶۔ سورة متازدے پہ دو دھو الفاظو چہ ایت ۲۱ کے فرمایلی دی۔ مودہ و رحمتہ چہ دمیماں بیوی پہ میز کے مے مینہ اچولے دہ۔

۷۔ سورة متازدے پہ ایت ۵۴ خلقکم من ضعف چہ انسان دکر دے شی نہ پیدا دے۔

۸۔ سورة متازدے پہ ایت ۲۸ چہ انسان چیل زان سرہ شرک نہ خوشوی نو اللہ بہ زان سرہ شکر خوش کڑی۔

۹۔ سورة متازدے پہ یوے دوزے دو دو خسروہ قیصر (روم) پہ کسری (ایران) باندے او جنگ بدر

۱۰۔ سورة متازدے پہ ایت ۲۷ چہ بعث بعد الموت اللہ تہ ڈیراسان دے وَهُوَ أَهْوَنُ عَلَیْهِ

مقصد دوسورة: بیان ددو خبرو (۱) البشارة للموءمنین (نبی او مومنانو تہ بشارت)

(۲) ادلۃ العقلیہ بالتوحید وبعث بعد الموت (پہ توحید او دوبارہ ژوند باندے عقلی دلائل)

(خلاصہ سورة بلخ تا اوگورہ)

خلاصہ دوسرہ:

در سالت نبیؐ یا ہیکم کال دے پدغہ زمانہ کے دقصر (بادشاہ دروم) او کسری (باشاہ ایران) جنگ شوے دے کسری دایران بادشاہ تہ بے ویل۔ او قیصر بے دیورپ بادشاہ تہ ویل لکہ شکہ چہ الیزبتھون نو دا انگلیڈ بادشاہانو تہ بے ویل۔ اگر چہ دروی خیل نو نمونہ بہ نور۔ نو دے جنگ کے رومیانو/قیصر بادشاہ شکست اوخوڑو۔ چونکہ رومیان اہل کتاب یعنی عیسیان وو۔ او کسری/ایرانیان آتش پرست وو۔ مشرکان وو۔ نو دے مشرکانو پدے فتحہ باندے کے مشرکان خوشحال شول۔ جشنے مناو کڑو۔ اونہی او صحاباوتہ بے اشارہ کولہ چہ مونگ بہ ہم دوی تہ شکست درکوڈ۔ یعنی دے کے والد ایرانیانو فتحے قیاس پخیل زان اوکڑو۔ او رومیانو مغلوب کیدو قیاس بے پومونا نو اوکڑو۔ نوبل طرف تہ نبیؐ او صحابانہ وو۔ اگر چہ رومیان ہم مشرکان وو۔ مگر بیا ہم اہل کتاب وو۔ او مسلماناوسرہ لگ شان مشترک وو۔ چہ آسمانی کتاب ورسرہ کم از کم خودو۔ نو دغیرتی سڑی کا دے۔

نو دیکے دا ژوسی ایٹون نارغلل۔ نو چہ شکہ ابوبکر ڈایتونہ وادریدل نو نوروی دنی دجیوں کولونہ بغیر منڈہ کڑے دی۔ او کافر ویتہ وائی چہمہ خوشحالیکے درے کالہ کے ستاسو ملگری بہ شکست خوری۔ اگورہ داسے کلک یقین پتران وصحابا وو۔ نو ابی ابن خلف (چہ رسول پہ جنگ کے روستونیا قیل کڑے) دو ہفتہ اووے چدا دروغ دی۔ ہفتے ورزو کے شرط للاحرام نہ وو۔ یادساتے چہ شرط جواری دہ۔ مگر ہفتے ورزو کے لادحرمت حکم نہ وورائے۔ نو کہ درے کالہ بعد رومیان غالب شی نولس اوخان بہ ابی ابن خلف ابوبکر تہ ورکوی اوکے غالب نشی نو ابوبکر بہ ابی بن خلف تہ ورکوی۔ ابوبکر رضی اللہ عنہ تہ رائے چہ داداسے اکڑل۔ نبیؐ ورتہ اووے چہ لفظ بضع اطلاق صرف پہ در یونہ بلکہ در یونہ تر نہ پورے کیگی نو دوبارہ در شاہ او داوخت در یونہ نہ کالہ کڑہ او شرط ورسرہ دسو او خانو نہ سل اوخان کڑہ۔ ابی ابن خلف پدے شرط نور ہم خوشحال شو۔ پدے دوران کے دوی خیل زامن یویل تہ پہ ضمانت کے مخارج کڑل کہ چہ مرگ راشی یا ہجرت اوشی نو ددے مردہ یا مہاجر جو دے پدغہ شرط ادا کوی۔

پہ کومہ ورز چہ جنگ بدر لڑا شو۔ او مسلمانان فاتح شول نو ہم بہ دغہ درز رومیان ہم غالب شول پہ ایرانیانو باندے۔ دے رومیانو فتحے اسباب شو وو۔ شیخ القرآن ویل چہ رومیانو نہ ایرانیانو فوج چاہیرہ پروت وو۔ رومیان ڈیرنگ شول۔ آخر کے ایرانیانو تہ صلے درخواست اوکڑو۔ ایرانیانو اووے چہ ٹیک دہ صلحہ بہ اکڑو مگر تاسو بہ مونگ تہ ۴۰۰ اوخان ڈک دسونے را کوی۔ رومیانو اووے چہ ٹیک دہ۔ در بہ کڑو۔ مگر دلہ مونگ سرہ ختہ بلکہ ز مونگ دملک پہ مختلفوزائینو کے دن کڑے دہ۔ ہفتہ بہ راو باسو۔ ادا تاسو تہ بہ ۴۰۰ اوخان ڈک دسونے برابر کڑو۔ ایرانیان راضی شول۔

رومیانو ۸۰۰ صندوقہ جو کڑل او پہ ہراوخنے دہ دہ صندوقہ بار کڑل اوہ صندوق کے دہ دہ فوجیان سرہ د صلحہ بند کڑل۔ او یو پوسڑے/فوجی ادخ سرہ روان شو۔ نو دغے یو یو ادخ سرہ ۵، ۵ سڑی شول ٹول ۲۰۰۰ فوجیان شول۔ او پہ طرف دایران روان شول چہ ہر کلا دجا صرے نہ او دتل۔ نو فوجیان د صندوقہ نو نہ راو دتل۔ اولائیل د کسری بہ دار الخلافہ نے حملہ اوکڑل۔ اوہ شہ نے لوٹ کڑل۔ زک چہ دغوی ٹول فوج خود لہ پہ روم کے مصروف وو۔ نو دلہ کسری او دھتے فوج تہ نے خبر ورکڑو۔ چہ راشہ دملک د حال خیر دے داخلہ۔ پہ روم د ایرانیانو محاصرہ ختم شوہ۔ رومیان غالب شول۔ او چہ ہر کلا د ایرانیان دروم نہ واپس پہ طرف خیل وطن زئی۔ نو دایران طرف نہ دور تہ ہفتہ ۲۰۰۰ فوج راتخا کیگی او دے روم طرف نہ دور تہ نور رومیان دشا طرف نہ کیگی او ختہ سم یے دل دول کوی۔ چہ بیائے چہ ہم پہ روم د حملے ہمت نہ دے کڑے شوے۔

نو اشارہ دہ پکے دے تہ چہ کون تاسو لگے او کمزورے نے نو سبابہ اللہ تاسو غالب کڑی نو سورہ کے تسلی دہ۔

سورة القمان کی (ترتیباً ۳۱ بعد از روم - نزولاً ۵ بعد از سورة القف)

رابطہ سابق سرہ

شمار	سورة الروم	شمار	سورة القمان
۱-	اثبات توحید بالادلۃ عقلیہ اوشو۔	۱-	نودلۃ اثبات توحید بالادلۃ ثلاثہ (یعنی عقلی نقی او وحی درے واژدہ سرہ کیگی)
۲-	آخر کے نئے اور فرمائیل فاصران وعد اللہ حق	۲-	ایت ۱۷ کے فرمائی واصبر علی ماصابک انزالک من عزم الامور (یعنی داہن تکلیف کے کلکیدل دزوانا نو خلقو کار دے) نو پیدے وجہے متصل راوڑو۔
۳-	ایت ۳۵ کے اووے آیادے مشرکانو سرہ پشک شد دلیل شتہ۔ یعنی شتہ	۳-	ایت ۱۱ کے فرمائی چه فارونی ما ذاخلق الذین من دونہ نو پیدے وجہے متصل راوڑو۔
۴-	ایت ۳۱ کے اووے چه لاکون من المشرکین (یعنی رد دشرک نہ کول مشرک سرہ پشک کے امداد دے)	۴-	ایت ۱۳ کے فرمائی چه ان الشکر لظلم عظیم نو پیدے وجہے متصل راوڑو۔
۵-	ایت ۲۷ کے اووے ولد المثل الاعلی (اللہ درہ صفات دی ادچت ادچت پاسا نو نو کے ہم ادچہ زلمہ ہم)	۵-	ایت ۲۷ فرمائی چه اللہ درہ صفات دی چه کہ داؤل سندونہ سیا حی شی۔ او دسرہ اووہ نور شی اوداؤلے اونے قلمونہ شی نو اللہ صفات بہ خلاص نشی۔
۶-	دلۃ بشارت دو مومنانو تہ فتنے	۶-	نودے سورة کے بیان دھنے مسکے (توحید) چه فتنے سبب جوڑیگی۔
۷-	شروع کے بشارت مومنانو تہ	۷-	نودلۃ اوصاف د مومنانو ذکر کولے شی۔ نو پیدے وجہے متصل راوڑو۔
۸-	ایت ۵۸ کے اووے ولین جہنم بایتہ (کہ چرے تہ درتہ مجزہ راوڑے ہم نو نہ منی)	۸-	ایت ۷ کے فرمائی واذا تمائل علیہ ایبتنا ولی مستکمرأ نو پیدے وجہے متصل راوڑو۔
۹-	ایت ۲۷ کے اووے چه دوبارہ پیدا بکیش ددے خلقو ماتہ اسان دے وھواھون علیہ	۹-	ایت ۲۸ فرمائی چه دوبارہ پیدا بکیش ددے خلقو ددہ اسان دے لکہ دیو انسان پیدا بکیش
۱۰-	ایت ۳۳ کے اووے چه تکلیف کے ماتہ ادا کوئی (واذا مس الناس ضرر عواربھم منین الیہ۔۔۔)	۱۰-	ایت ۳۳ دانی کله چهے موجودہ سند دی لہ راگیر کزی نو ماتہ چنے دخی

مقصد دسورة: اثبات توحید بالادلۃ ثلاثہ (عقلہ نقلیہ وحیہ)

امتیازات دسورة:

- ۱) سورة ممتاز دے پہ تفصیل واقعہ حضرت لقمن چه ۱۲ نصیحتونہ (وامر و نواہی) نے بیان کڑے دی۔
- ۲) سورة ممتاز دے۔ پرورد آلا تو د موسیقے بانڈے صریحہ۔ ہے خسورة بنی اسرائیل کے ہم شتہ مگر حلتہ اشارہ نو۔ اودلۃ صریحہ
- ۳) سورة ممتاز دے۔ پابیت ۲۷ چه کہ داؤل سندونہ اوددے سومرہ نور اووہ سندونہ سیا حی شی اودونے قلمونہ شی نو اللہ صفات بہ خلاص نشی۔
- ۴) سورة ممتاز دے۔ پہ آخری ایت چه ۵ مغیبات ذکر کوی۔ چه ددے ہنز و خبر دیا کار و علم غیب صرف اللہ تہ دے۔
- ۵) سورة ممتاز دے پہ ایت ۳۳ بانڈے چه پلار زوی تہ پہ و زرد قیامت بانڈے شہ فاکدہ نشی رسولے۔
- ۶) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۹ بانڈے چه فرمائی چه آواز نو کے بد آواز دخر دے۔

سورة السجده (سکی) (ترتیباً ۳۲ بعد از لقمن - نزولاً ۷۵ بعد از مومنون)

رابطہ ماسبق سرہ

شمار	سورة لقمن	شمار	سورة السجده
۱-	دعوہ دو حیدر پیدلا کیونلا تاؤ سرہ بیان کڑے شوہ۔	۱-	نودلنرد د شرک کیگی ایت ۴ کے مالکم من دونن من ولی ولا شفیع نو پیدے وجہے متصل راوڑو
۲-	ایت ۳۰ کے ادوے چہ اللہ راہل حق او مخلوق راہل ناحق او باطل دی۔	۲-	ایت ۵ کے فرمائی: یذرا لامر (یعنی زک اللہ راہد کڑہ چہ تدبیر کارو نو کوی۔)
۳-	آخر سورة کے ادوے یلعلم ما فی الارحام	۳-	ایت ۷ کے فرمائی الذی احسن کل شیء خلقہ وابدأ خلق الانسان من طین
۴-	ایت ۲-۳ کے صداقت دقران اوشو۔	۴-	ایت ۲ ترقی دہ چہ دا کتاب رب اللطین طرف ندے۔ نو پیدے وجہے متصل راوڑو
۵-	ایت ۷ کے ادوے چہ قران داوری نو داوڑی لکہ چہ پوگوگو کو کے پردے دی۔	۵-	ایت ۹ کے فرمائی چہ پوورو اندامو نومو دمقران نداوڑی۔ لکہ پوسترگو، پوگوگو نو پو زڑہ سرہ۔ وجعل لکم السمع والابصار والافئدة قليلا ما تشکرون
۶-	آخری سورة کے نفی علم غیب اوشو۔	۶-	ایت ۶ کے فرمائی چہ ذالک عالم الغیب والشهادة نو پیدے وجہے متصل راوڑو
۷-	ایت ۳۲ کے دشمنانو صفتے بیان کڑو۔ چہ کجی راشی نو صرف پو اللہ تداوڑو کی اوپہ راحت کے بیابل نت۔	۷-	ایت ۱۶ کے دمومنا نو صفت فرمائی چہ ہر دخت کے صرف پو اللہ تداوڑو دشتے دانی۔ نو پیدے وجہے متصل راوڑو۔
۸-	ایت ۷ کے ادوے چہ خلق قران داوری مگر بیادقران خلاف کوی۔	۸-	ایت ۲۲ کے دانی چہ دہ خلق غمٹ طالمان دی۔ انتقام بہ ترے اخلو۔
۹-	ایت ۱۰ کے او فرمائیل خلق المسلمات بغیر عمدتروضا	۹-	ایت ۴ کے فرمائی چہ داہر شے ۶ دن کے پیدا کڑل
۱۰-	ایت ۲۱ کے فرمائی چہ دقران پیزائے دچو مشرانو دین تابع دی۔	۱۰-	ایت ۳۰ کے فرمائی چہ ٹوک دقران تابع ندی نو تعلق ورسرہ کٹ کڑے۔
۱۱-	مسئلہ دو حیدر ثابت کڑے شوہ پو دلیل نفی سرہ دطرفہ حضرت لقمن نہ	۱۱-	مسئلہ دو حیدر تاہیگی دلندہ دطرفہ حضرت موسیٰ نہ۔ نو پیدے وجہے متصل راوڑو

انتیازات دسورة:

- (۱) سورة ممتاز دے پہ ایت ۵ بانڈے چہ اللہ فرمائی چہ زہ تدبیر کوم ذکار نو دبرہ نہر حکمت پورے
- (۲) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۰ بانڈے چہ قول دشمنانو وقالوا اءاذا ضللتنا فی الارض اءانالی خلق جدید
- (۳) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۵-۱۶ بانڈے چہ اوصاف دمومنا نو بیانوی چہ قران داوری نو گل پرے کوی اوشے پو اوگدو چو خوب نہ کوی۔
- (۴) سورة ممتاز دے پہ ایت ۲۱ بانڈے چہ عذاب دقبر بیانوی ولند یقضم من العذاب الادی دون العذاب الاکبر
- (۵) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۷ چہ اللہ فرمائی فلا تعلم نفس ما تخفی لہم من قرۃ اصین چہ ما داسے نعتونہ پیدا کڑے دی۔ چہ انسان دھنہ دتد کرے نہ ہم خبر ندے۔

مقصد دسورة: رد و شہے دشمنانو چہ باباگان/ اولیاء بہ مونگ خلاصوی۔

- (۱) داشہے دسر نہ رارواندہ - اولہ شہے داوہ چہ دوی سرہ اختیار دے۔ وغیرہ وغیرہ نو سورة انعام کے ہفتہ شہے ختم کڑے شوہ۔
- (۲) نو چہ دے شہے نہ را کوز شول نو بلہ شہے دے دشمنانو شروع کڑلہ چہ زمونگ سوال اللہ تہ پیش کوی۔ نو سورة یونس کے دغہ شہے ہم ختم کڑلہ۔
- (۳) نودلتہ ہما ہم دغہ شہے چہ مونگ درتہ خدا بان خونہ وایو مگر دا چہ زمونگ شفاعت بہ کوی۔ ادد اللہ نہ بہ موخلاصوی۔ نو ایت ۴ کے دغہ شہے رد کوی۔ چہ مالکم من دونن من ولی ولا شفیع
- (۴) مطلب دا چہ داسورة تفریح دے پو نخلو دوو سورونو (سورة روم او لقمن) چہ ہر کتا سوغے دوو سورونو کے دلائل عقلی، نقلیہ، وجہے درے واڑہ داوڑیل نو اوس داعقیدہ خیلہ کڑہ۔ چہ مالکم من دونن من ولی ولا شفیع
- (۵) یوحیدیت کے رازی چہ نبی ﷺ بہ کلاوڑہ کیدو نو سورة السجده اسورة ملک بہے ادوے مطلب دا چہ (و شیا بک فطر) زہ او دکیگم پیدے عقیدے سرہ چہ بل ٹوک خلاصونکے
نختہ او بل ٹوک برکت اچو کئے تختہ۔
- (۶) اشارہ دینہ دہ چہ قران نہ ناست نہے نو شہات نشی خمیدے۔ نہ شرک فعلی نہ اعتقادی۔ کتب انزالناہ الیک لشرح الناس من الظلمت النور دلفظ ظلمت نہ مراد ہم دغہ شہے او
شکوگ و شہات تو تہ اشارہ دہ۔

سورة الاحزاب (مدنی) ترتیباً ۳۱ بعد از الم اسجدہ - نزولاً ۹۰ بعد از ال عمران

رابطہ سابق سرہ:

شمار	سورة الم اسجدہ	شمار	سورة الاحزاب
۱-	رد و شیعہ دشمنوں کا نواوشو۔ اودا ثابت شوہ چہ حاجت روا صرف یو اللہ دے۔	۱-	نودلتہ درے مسکے وضاحت و پارہ درے مثالونہ ذکر کوی پہ ایت ۴ کے
۲-	آخر کے اوے چہ ترے واڑوہ چٹوگ قرآن نہ منی۔	۲-	ایت ۱ کے فرمائی چہ صرف مخ نہ بلکہ جبرہ نے ہم مہ منہ لا تطلع الکفرین ولنا فقیین
۳-	رد و شرک وو۔	۳-	نودلتہ رد و رسم باطل (مطلب دا چہ صرف رد و شرک نہ بلکہ رد و رسم باطل بہ ہم کوے۔
۴-	ایت ۱۵-۱۶ کے اوصاف دمو منانو بیان شول۔	۴-	ایت ۳۵-۳۶ کے نور اوصاف دمو منانو بیانگی۔
۵-	رد دشمنوں کا نواوشو۔	۵-	نودلتہ ایت ۹-۱۱ کے دشمنوں کی بیانیگی چہ ہونی پہ مدینہ حملہ کرے وہ یعنی جنگ احزاب
۶-	ایت ۴ کے اوے چہ باز مکہ ادا سان ۶ لہو کے پیدا کرے دی۔	۶-	ایت ۷ کے دایا نوی چہ دے زکے ادا سان نو تے چہل کارونہ حوالہ کڑی دی یا نکلے سورة کے ویلے دو چہ پیدر الامر نودلتہ ہفتہ تدبیر دکارونہ حوالہ کڑے شوے دی مخلوقا تو تے۔
۷-	نفی دشمنی قہری اوشو پہ ایت ۲۹ کے ادا اثبات تو حیدم اوشو۔	۷-	ایت ۴ کے درے مثالونہ پہ توحید بیانگی۔
۸-	ایت ۲ کے فرمائی چہ قرآن اللہ رانا زل کرے دے۔	۸-	ایت ۳۳ کے فرمائی چہ یاد کرے دا قرآن۔
۹-	ایت ۲۲ کے اوے چہ مجرمونہ بہ انتقام اہل	۹-	مثال دا انتقام بیانگی۔ چہ لکھ شنگہ دے دہنو قریظے نہ و اہستو۔
۱۰-	بیان اوشو۔ دہلاکت د اقوام سابقا	۱۰-	نودے سورة کے بیان کیگی دہلاکت د موجودہ امت۔

امتیازات د سورة

- (۱) سورة ممتاز دے پہ واقعہ دغزوہ احزاب / خندق باندے۔
  - (۲) سورة ممتاز دے پہ ۲۳ خطبات باندے نبی او امت تہ پارہ د تخصیص (تیز و لود امت) ۱۲ خطبات نبی تہ او ۱۲ امت تہ دی۔
  - (۳) سورة ممتاز دے پہ ایت ۴ باندے چہ بیان دھنے در یومثا لو کو کوی چہ تو حید وضاحت او رد و شرک پرے کوی۔ او رسم باطل پرے ہم دفع کوی۔
  - (۴) سورة ممتاز دے پہ ہذا ایت باندے چہ گناہ د پار قصد شرط دے ایت ۵ و لیس علیکم جناح فیما اخطاتم بہ و لکن ما تمعدت قلوبکم
  - (۵) سورة ممتاز دے پہ ایت ۶ باندے چہ نبی تہ تا سوتہ دھر چاند او ہر شہ نہ خوگ دی۔ البنی اولی بالموء منن من انفسہم و ازواجہم
  - (۶) سورة ممتاز دے پہ ایت ۲۱ باندے چہ ایمان والود پارہ د نبی سنو کے نموند جو نہ تیر و اوہ۔ لقد کان لکم فی رسول اللہ اسوۃ حسیہ
  - (۷) سورة ممتاز دے پہ بیان دغزوہ ہنو قریظہ ایت ۲۶
  - (۸) سورة ممتاز دے پہ واقعہ حضرت زید و حضرت زینب پہ میمز کے د طلاق باندے ایت ۳۷
  - (۹) سورة ممتاز دے پہ ایت ۴۰ باندے چہ نبی تہ تا سوسر و کے دچا ہم حقیقی پلار نہ دے اگر چہ روحانی دے۔
  - (۱۰) سورة ممتاز دے پہ ایت ۶۹ باندے چہ دموکی صفائی اللہ کرے دے۔
  - (۱۱) سورة ممتاز دے پہ ایت ۷۲ باندے چہ اسمانوں، زمکو، غر و نو تے چہل احکامات پیش کرل نو ہغوی او مثل نگر انسان او مثل انسان ڈیر نظام دے۔
  - (۱۲) سورة ممتاز دے پہ نوم اہستو د حضرت زید (۱۳) سورة ممتاز دے پہ تذکرے د مہمنی باندے۔
  - (۱۴) سورة ممتاز دے پہ نکاح حضرت زینب د نبی سرہ چہ اللہ دا نکاح چہلہ ورتہ کرے دے۔
- مقصد سورة: التخصیص فی التبلیغ (تیزی پہ تبلیغ کے) و التشییح للمبلغ (اوسلغ لہ بہادری و رکول)

خلاصہ سورة: پہ بلہ صفحہ او گورہ

مختصر خلاصہ دوسرے: اول درے اور پیش کوئی (۱) یا بھائی اللہ یعنی ہفتے کے مسئلہ چہ مالک من دونہ من ولی ولا شفیع خلقوتہ بیان کرے۔

(۲) دویم امر لا تطع الکفرین والمنافقین (مناقہ بہ درتہ وائی چہ نرم نرم بیان کوہختہ مسئلہ نہ بیانہ اوکافر بہ در باندے رعب اچوی چہ گورے مسئلہ بیان نہ کرے)

(۳) دریم امر ایت ۲ کے وتیح مایوحی الیک (چہ مناقہ دے قرآن واتباع بندواندوی۔)

نودے در یواو امر وسرہ شہرہ رافللہ چہ کہ نرمی نہ کوہم نودا نول خلق بارانوادوی۔ او مخالف ہشی رائتہ۔ نودفع ددغے شہبے ایت ۳ کے وتوکل علی اللہ خلقود فتود نہ مدیریکہ۔ تہ مسئلہ بیانہ۔

(۴) بیایا ایت ۲ کے درے مثالونہ پیش کوئی دپارہ دوضاحت دتھکے سورۃ دسکے (مالک من دونہ من ولی ولا شفیع)

۱۔ ژوبیہ مثال (واجعل اللہ لرجل من قلمین فی جوفہ) چہ شرتگ یو بدن کے دہوہ ژوہنشی کیدی دعشان دیو عالم دودہ الہاء نشی کیدے۔

۲۔ دویم مثال (واجعل ازواجکم الی ظہرون مہنن المستکم) غنکھہ چہ ستاد ابی بی ستاپہ خلد ستامور کیدے نشی نودا رائکے غیر اللہ تہ کڈوک دالوہیت صفت وکرکزی نوہفہ الہ (کارساز) کیدے نشی داحض دغلے خبرے دی۔

۳۔ دریم مثال (واجعل ادعیاءکم ابناءکم) نہ دی گرزولے اللہ تعالیٰ ستاسو مند بولایا/مصحفی ستاسو حقیقی زامن نودعشان ستاپہ خلد ہفہ غیر اللہ الہ کیدے نشی نوہم دغے ایت کے بیافرمانی چہ (ذالکم توکم فانواہکم) داحض ستاسو غلے خبرے دی۔ کہ تہ گتے تہ اوسپنہ وائے نودا یکنہ ستاپہ خلد دا اوسپنہ کیدے نشی۔

بیادایت ۶ نودر خطابات شروع شی۔ ایت ۱-۲ کے درے خطابات اوشوئی تہ

خطاب نمبر ۱: ایت ۱: یا بھائی اللہ خطاب نمبر ۲: ایت ۱: ولا تطع الکفرین والمنافقین خطاب نمبر ۳: ایت ۲: واتیح مایوحی الیک

خطاب نمبر ۴: ایت ۷: واذاخذنا من اللہین بیثاقہم ومنک... صدق نبوت وعدہ سے درنہا خستہ دہفہ پورا کرہ (ویشا یک فطہر) چہ سب ملامتہ نہ دالہ پد بارکے

خطاب نمبر ۵: ایت ۲۸: یا بھائی اللہ قل لا ازواجکم... خطاب نمبر ۶: ایت ۳۷: واذا تقول للذی انعم اللہ علیہ خطاب نمبر ۷: ایت ۳۸: ما کان علی التبی من حرج

خطاب نمبر ۸: ایت ۴۵: یا بھائی نبی سنا رسلک شاہد او مشراؤندیرا خطاب نمبر ۹: ایت ۵۰: یا بھائی انی انا صلناک ازواجک اتی...

خطاب نمبر ۱۰: ایت ۵۲: لا تحکل لک النساء... خطاب نمبر ۱۱: ایت ۵۹: یا بھائی اللہ فی قل لا ازواجک وینک انساءک الموءمنین

خطاب نمبر ۱۲: ایت ۷۰: یا بھائی الذین امنوا تقواللہ (دا علم نبی او مومنانوتہ مشتمل دے)

امت تہم ۱۲ خطابات دی: خطاب نمبر ۱: ایت ۶، خطاب نمبر ۲: ایت ۹، خطاب نمبر ۳: ایت ۲۱، خطاب نمبر ۴: ایت ۳۰، خطاب نمبر ۵: ایت ۳۳

خطاب نمبر ۶: ایت ۳۴، خطاب نمبر ۷: ایت ۳۶، خطاب نمبر ۸: ایت ۴۰، خطاب نمبر ۹: ایت ۴۱، خطاب نمبر ۱۰: ایت ۵۳ (لا تدرخلوا...)

خطاب نمبر ۱۱: ایت ۵۳ (فاتشرو...)

خطاب نمبر ۱۲: ایت ۷۰ (دا حکم نبی او مومنانوتہ مشتمل دے)

پدے سورۃ کے در رسم باطل ہم کوئی۔ درے قسمہ اعمال دی: (۱) شرک، (۲) بدعت (۳) رسم: شرک سرہ عقیدہ/ایمان تباہ کیگی، بدعا توسرہ دین/اعمال تباہ

کیگی۔ او رسوماتو سرہ معاشرہ تباہ کیگی۔

(۱) شرک: شدے: چہ اللہ صفت اوجن مخلوق تدر کرے۔ یا د مخلوق صفت اللہ نہ بیان کرے

(۲) بدعت: چہ ہفہ کارا کرے چہ خیر القرون کے (یعنی دینی اوصحابو دور کے) چہ نہ دی کرے۔ یا کرے دی مگر تادرتہ یونہی ہیبت (لکہ سنتو/جتازے نہ روستودعا کول) در کرے دی

(۳) رسم: ہفہ کار چہ خیر القرون کے چہ نہ دی کرے او اس کو لے کیگی مگر ثواب کپے نشی گنولے کیدے (کہ ثواب کپے گنولے کیگی نو بیباخو بدعت دے) نوداے رسم دے رسم سرہ معاشرہ تباہ

کیگی خلق تشکیلی۔ نبی در رسم ہاتو کی تدرے وارے دعا کرے دہ دہرے پہ موق۔ چہ عربو کے دارسم دو۔ چہ سر بہے درج/عمرے پہ موق بالکل نہ خردو بلکہ رکولے گوو بہے نو نبی

اوفرمانی: رحم اللہ علی کلقتین نوصحابو بہ تیوس او کرڈ وعلی المقصرین نو نبی بہ بیافرمانی چہ رحم اللہ علی کلقتین نوصحابو بہ بیبا تیوس او کرڈ وعلی المقصرین نو نبی پدریم

زل اوفرمانی چہ رحم اللہ علی کلقتین و المقصرین نو رسم ہاتو کی تدر رسول درے وارے دعا کرے زکدہ چہ سرہ معاشرہ نہ تشکیلی لے کو لے شے۔

نو لکہ شنگہ چرد وشرک اوبدعا تو لازم دے دغدرنگ رد رسوماتو ہم پہ عطا باندے لازم دے۔ دا صرف پدے نہ کیگی چہ اللہ اللہ دیا کرو اودکھ نہ کسی کو دیا کرو۔ تہ چہ وارث د

نبی نودے نبی پشان بہ تکالیف ہم برداشت کوے۔

نوایت نمبر ۴ کے چہ کوہم درے رسونہ پہ عربو کے دو۔ قرآن دے تو ژ او کرڈ اوحاص طور ددغے دریم رسم توڑے پہ نبی او کرڈ۔ چہ حضرت زید او حضرت زینب سرہ متعلق دو۔

چایت ۳۷ وغیرہ کے بہے بیان راشی۔

سورۃ سبا کی (ترتیباً ۳۳ بعد از احزاب - نزولاً ۵۸ بعد از تمین)

سورۃ احزاب	شمار	سورۃ سبا
آیت ۴ کے	۱-	نودلتہ پر شروع سورۃ کے الحمد للہ کے راوڑو۔ یعنی اثبات دلو حیدرے اوکڑو
بد مخلوق نہ	۲-	آیت ۲ کے اصول دنی علم غیب خانی او زان لرہے ٹا بتوی۔
دشو۔ اوعلت ددے	۳-	آیت ۳ کے فرمائی چہ کہ عمل وڑو کے دے یا لوے اللہ بہ دھنے اجر درکڑی۔
اوشو۔	۴-	نودلتہ مثال دھنے خلقو چہ احکامات نہ ٹی نو آیت ۱۵ نہ دھغوی حالت او انجام ذکرکوی۔
ہتسے بیان کوونکے	۵-	آیت ۲۸ کے پرے ترقی رہ چوڑو لے دنیا تے لیگلے۔ ومارسلک الاکافہ للناس بشیرا...
متبارہ کے۔	۶-	آیت ۲۹-۳۰ کے ترقی سرہ دم دغہ سوال بیایا نیگی۔
فرین ولامنفاقین و	۷-	نودلتہ حالت دسکرینوخانی: وقال الذین کفرو ان نوء من بھلد القران ولا بالذی بین یدیه
	۸-	آیت ۲۳ کے نمونہ دھنے بدو ردو بیانوی۔
	۹-	عاجزی دنورو انبیاء جناتو او اولیائے کرامو بیانیگی۔
ذکرشو۔ وجمہا ال	۱۰-	نویات ۳۱ کے انکار کافرو دقران نہ ذکرکوی۔ ربط ۷ کے ہم دا ذکرشوے دو۔
دیغیر گناہ اوکڑی نو	۱۱-	آیت ۳۷ کے فرمائی چہ اے مومنانو تا سورہ ہم دیکھی ڈبل ٹو ابونہ دی۔ او بالا خانے دی۔
م ڈیل ثواب د		دوی لرہ۔
نہ او شوہ۔	۱۲-	نودلتہ آیت ۱۴ کے نفی علم غیب نیگی دجناتو نہ۔ فلما خر صیحت الجن

نہیے دشرکانو (چہ) وی تہ اللہ اختیار کرے دے) نوپہ ٹلور وطر بقوسرہ دغہ شہیہ رد نیگی آیت ۲۲-۲۳ کے۔ یہ تقسیم سورۃ کے ددغہ طریقتو بیان بہ اوشی
وٹی / عصا سلیمو
چہ چینجو / دیو خوڑ لے وہ۔ (۳) سورۃ ممتاز دے یہ عجز انبیاء، جناتو، او فرشتو۔

د ڈیم دسبا دا

وأسلنا لعین و
قطر مونگ جاری کرے دے سلیمن دپارہ چیدہ تانے

باتندے چہ دبیر
یا نوھفہ اعمال ذکرکوی چہ سلیمان دپارہ بہئے کوو۔

دو یا تحوتو پہلک
سبا کے آیت ۱۵ (۸) سورۃ ممتاز دے یہ بیان ددے چہ داؤد تہ اللہ اسپندہ نرمہ کرے وہ۔ آیت ۱۰ کے والناہ الحمدید

و مارسلک
الاکافہ للناس... (۱۰) سورۃ ممتاز دے یہ آیت ۲۵ چہ اللہ فرمائی چہ موجودہ کافران دنگلے کافرو لیسے حصے تہ ہم نہری پہ طاقت کے

(دخلو رتقہ)
سہ نیکانو مخلوقا تو عاجزی اللہ ذکرکوی دے سورۃ کے - (۱) انبیائے کرام (۲) بادشاہان - لکہ داؤد اولیمان داؤد ہم انبیاء

دواو
ہ بادشاہان (۳) فرشتے (۴) جنات

دسہ ہورے
سہیے مشرکانو کووی۔ چہ دے اولیاؤ لرہ اللہ اختیار کرے دے او خلاصول کو لے شی۔ نویات ۲۲ کے دغلا را پہ ٹلور وطر بقوسرہ بندوی۔

تقسیم
سورۃ او تقسیم دقران پہلخ او گورہ

تقسیم و سورتہ: سورۃ ۵ بابوندے (۱) آیت ۱ - ۹ بیان و مقاصد اربعاً عالیاً و اثبات و توحید رسالت صداقت الکتاب ایمان با
اودے سرہ متعلق زبرد خوئیف و رکوی نہ منو کو تہ۔

(۲) آیت ۱۰ - ۲۱ عجز و شرفاً و اربعاً ذکر کوئی۔

(۳) آیت ۲۲ - ۳۰ عجز و اولیاء ثابتوی پہ خلور و طریقوسرہ - اثبات و قیامت دلیل عقلی ۵

(۴) آیت ۳۱ - ۳۹ زجر منکرین و قرآن تہ، دھقوی حالات دنیوی او اخروی او اثبات و قیامت

(۵) آیت ۴۰ - آخر عجز و ملائیکو زجر بالشکر او اثبات و قیامت انبی و شفاعت قہری

تقسیم و سورتہ: سورۃ ۶۱ آں: ددے زائے نہ قرآن خلور حصہ شروع دہ۔ نکلے بیان شوے دے چہ قرآن پہ اعتبار دہم خلور و حصو کے تقسیم دے:

(۱) فاتحہ - ماندہ : الخالق لکل شیء هو اللہ ہر شیز ماجوز کرے دے او ماتہ دے محتاج پہ وجود راتللو کے

(۲) انعام - بنی اسرائیل: المرئی لکل شیء هو اللہ صرف پہ وجود کے نہ بلکہ پہ تربیت کے ہم ماتہ دی محتاج اگر چہ ہغہ انبیا

(۳) کہف - احزاب: المبارک فی کل شیء هو اللہ پہ دغہ لو لخلق و قاتو کے پہ ذرا ذرا کے کہ خیر دے او کہ شر ہغہ ما پو لے د

(۴) سبا - ناس: اثبات و قیامت انبی و شفاعت قہری

ہر حصہ پہ الحمد للہ سرہ شروع کیگی مگر آخرہ حصہ کے دودہ وارے الحمد للہ دے۔ پہ شروع دوسورۃ سبا کے ہم

داز کہ چہ دلنہ دودہ مسئلے ذکر کو لشی۔ (۱) اثبات و قیامت او (۲) انبی و شفاعت قہری

سورۃ فاطر (کی)

ترتیباً ۳۵ بعد از سبأ - نزولاً ۳۳ بعد از فرقان

رابطہ سابق سرہ:

شمار	سورۃ سبأ	شمار	سورۃ فاطر
۱-	آیت ۲۲-۲۳ کے چہرے کا تابینہ شوہ چہ اختیار صرف دیوانندے۔ مخلوقات حصہ دار/ معاون/ شریکان ندی۔	۱-	نودتہ پہر سورۃ کے الحمد للہ کے راڈرو۔ چہ الوہیت صفات صرف یواللہ راہ وایہ۔
۲-	رد د شرک ادشو پہ تلور و جو ہا تو سرہ آیت ۲۲-۲۳ کے۔	۲-	نودے سورۃ کے اثبات دتو حید کوی بالادلۃ العقلیہ
۳-	ہر کلمہ چہ سورۃ کے مجزہ شرفاؤ اربعاد ادشو اوصاف طور د حضرت داؤد او سلیمان	۳-	نودتہ آیت ۱۵ کے زیادت کوی چہ یاہما الناس اتم الفقراء الی اللہ واللہ هو الغنی الحمید
۴-	آیت ۴ کے اوے چہ زہ پد دے منکو (موء منانو) رزق عزتمند کرم۔	۴-	آیت ۷ دانی چہ صرف رزق نہ بلکہ اجر عظیم بہم و رکرم۔
۵-	نفی د تصرف وہ دائیباؤ نہ او دملکونہ	۵-	نویت ۲ کے اثبات دتصرف کوی اللہ جیل زان دپارہ
۶-	ہر کلمہ چہ سورۃ کے ثابت شوہ داخرہ چہ اختیار صرف دیوانندے۔	۶-	نودتہ آیت ۱۳ کے دانی چہ اولیاء دپوستکی واکداران ہم ندی۔
۷-	آیت ۲۲ کے اوے لایملکون مشقال زرۃ.....	۷-	آیت ۱۳ کے دانی لایملکون من قظیم
۸-	آیت ۲۷ قل ارونی الذین الحنتم پیشر کاء	۸-	آیت ۴۰ قل ارء یتم شرکاء کم الذین تدعون من دون اللہ ارونی ما ذاخلقون من الارض....
۹-	سورۃ شروع دو پہ الحمد للہ سرہ	۹-	نودا سورۃ ہم شروع دے پہ الحمد للہ سرہ
۱۰-	آیت ۲۸ کے اوے ومارسلک الاکاۃ للناس بشیرا و نذیرا	۱۰-	آیت ۲۳ کے فرمائی انا ارسلک بالحق بشیرا و نذیرا

امتیازات دسورۃ

- ۱) سورۃ ممتاز دے پہ بیان دفرشتود وزر و آیت ۱
- ۲) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۱۲ چہ غیر اللہ لہے تے سر حاکم و بیٹے دے۔
- ۳) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۱۵ باندے (یاہما الناس اتم الفقراء الی اللہ واللہ هو الغنی الحمید)
- ۴) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۱۸ باندے چہ صیٹ ٹوک بہر بل بوج نشی او چتو لے اگر چہ دا دہ نیکہ و لے ندی۔ (اگر چہ لورو زائینو کے شتہ لاترو وازہ وزرا اخر اگردا سے تفصیل سرہ نہ دے)
- ۵) سورۃ ممتاز دے پہ مثال دمعبود حق او معبود باطل آیت ۱۹-۲۲
- ۶) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۳۲ باندے چہ قرآن تہ خلق کینی نو درے درجہ کے تقسیم شی۔
- ۷) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۲۷ چہ رگونہ و غر و نوہیا نو
- ۸) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۲۸ باندے چہ پہ مخلوقا تو کے علماء د اللہ نہیریگی (انما ینفخ اللہ من عبادہ العلماء)
- ۹) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۱۰ باندے چہ کلمہ طیبہ جیل دیوگی لہ او چتوی
- ۱۰) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۳۳ باندے چہ جہنمیان بہرانی چہ الحمد للہ الذی اذہب عنا الحزن

مقصد دسورۃ: اثبات دتوحید بالادلۃ العقلیہ اودا غابوئی چہ غیر اللہ غاصول نشی کو لے نودے مسئلہ عقلی دلائل بیانوی۔

سورۃ یس کی ترتیب ۳۶ بعد از فاطر - نزولاً ۳۱ بعد از جن

رابطہ مابین سورہ

شمار	سورۃ فاطر	شمار	سورۃ یس
۱-	مسئلہ توحید نے ثابت کر لیا پہلا دلیل عقلی یا دوسرہ۔	۱-	نودے سورۃ کے پہلے مسئلہ دلیل نقلی یا بیانیگی دطرزہ صاحب یاسین۔
۲-	آیت ۷ کے اوپر لہم اجر کبیر	۲-	آیت ۱۱ کے وائی اجر کریم
۳-	آیت ۱۹ کے اوپر چڑوند (مشرک) او بیٹا (مکوح) پوشان ندی۔	۳-	نودے سورۃ کے دواڑوا انجام خانی۔
۴-	آیت ۲۳ کے اوپر۔ لن تجد لسنة الله تبديلا (دعا الفیو یہ حق دے دا اللہ پہ فیصلو کے تہا پہلی نہ۔ رازی)	۴-	آیت ۲۹ کے پرے مثال پیش کوی چہ او گورہ شگہ اللہ ساڑہ کڑل پشان دسرے ایرے
۵-	نفی دشفاعت قہری او شوہ عقلی دلا کیلوسرہ۔	۵-	دلک پرے مثال پیش کوی پہ دلیل نقلی دصاحب یاسین نہ یعنی ترقی پہ ماسبق دہ۔
۶-	آیت ۱۳ کے اوپر مایملک من قطیر	۶-	آیت ۷۵ کے ترقی دہ۔ چہ اختیار شہ چہ ستا امداد نہ محتاج دی دغا اولیاء او مڑی۔
۷-	آیت ۴ کے اوپر چہ کہ ستا تکذیب کوی نو دا ہتخوانے طریقہ ددے مکرینو	۷-	آیت ۱۵ کے دھنے مثال دے چہ او گورہ شگہ تکذیب دے کڑے دود دے پیچہ برانو۔
۸-	آیت ۹ کے اوپر کذالک العنور	۸-	آیت ۱۲ کے پرے ترقی دہ چہ صرف نشور نہ بلکہ حساب کتاب پہ ہم کیگی دمل۔
۹-	آیت ۸ کے فرمائی چہ شیطان درتہ بد عمل خایرہ کڑے دے۔	۹-	نودے سورۃ کے پہلے مثال دے چہ او گورہ دصاحب یسین دشمنانو تہ قتل دھنے خاکستہ کڑے شوے دو۔
۱۰-	مسئلہ ثابت کر لیا توحید پہ دلا کیلویا باندے۔	۱۰-	نودے ترغیب فی التبلیغ دے پہ واقع دصاحب یسین چہ او گورہ پوتن دو۔ دمرگ پرواہ دے ندہ کڑے۔ او مسئلہ دے بیان کڑے دہ۔
۱۱-	آیت ۱۴ کے اوپر چہ ستا اواز نداوری دا مڑی۔ او نہ ستا حاجت پورا کولے شی۔	۱۱-	آیت ۳۳ کے فرمائی چہ امداد شوکے چہ زہ دے غرق کڑم نو امداد بے ہم شوک نشی کولے۔
۱۲-	دے وارے توحید ذکر شو۔ آیت ۱۳ ۳ ۱۳	۱۲-	دے وارے لفظ صیہ ذکر کیگی۔
۱۳-	آیت ۱۰ کے اوپر قللہ العزۃ جمیعا	۱۳-	مثال ددے عزت لکہ شگہ عزت چہ صاحب یسین تہ در کڑو۔
۱۴-	آیت ۶ کے فرمائی چہ انالشیطن لکم عدو فاتخذوہ عدوا	۱۴-	آیت ۶۰ یعنی آدم لاتعبدا للشیطن

امتیازات دسورۃ:

- ۱) سورۃ ممتاز دے پہ واقعے دصاحب یسین چہ استناز انوصفا ئی دے کڑے دہ۔ او یا قوم شہید کڑے دے۔
- ۲) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۳ باندے چہ زہ دے ڈوب کڑم نو شوک دے راویسے نشی۔
- ۳) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۵۹ باندے وامتاز ایوم لکھا لجر مون جدائشہ نوزراے بحر مانو۔
- ۴) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۷۵ باندے چہ دے مشرکانو دا کوم مددگار ان نبوی دی چہ امداد رہ۔ نو ہتھیت کے داسرکان ددے مددگار ان امداد کوی۔
- ۵) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۸۰ باندے چہ ماد شہ او نے نہ اور پیدا کڑے دے۔
- ۶) سورۃ ممتاز دے پہ کرامت دصاحب یسین باندے آیت ۲۷ و جعلنی من المکرمین۔
- ۷) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۶۵ باندے ایوم ختم علی افواہم

مقصد دسورۃ: نفی دشفاعت قہری او اثبات توحید او پہ دے دواڑو مسئلو باندے دلائل عقلیہ او نقلیہ
فضائل دسورۃ یس:

حدیث دے چہ لکل شی قلب قلب قرآن یس دہرش یوزرہ وی او قرآن زرہ سورۃ یس دے۔ علماء ددے مختلف وجوہات بیان کوی چہ دے سورۃ تہ قلب قرآن دے ویلے دے۔ فرمائی چہ ڈول بدن او ددے داعضاء دصحت دار و مدار پوزرہ وی۔ لکہ چہ ہنہ حدیث دے چہ خبر دار پہ بدن کے یوٹو شدہ دعوے چہ کہ داسمدی نوٹول بدن سم وی او کہہ دا خرابہ بیمارہ شہ ڈول بدن او داعضاء دسرہ خراب وی۔ ڈھم دغریگ چہ قرآن کے چکوم حلال و حرام او اور نوٹول بدن دے نوٹول بدن دے داعضاء وی۔ او ددے سورۃ مقصد دے اثبات توحید او اثبات د

قیامت اونٹی دشفااعت قہری دے۔ یعنی کد اعتقیدہ وراثی چہ قیامت شتہ ارقیامت کے ماٹوک داللد نہ نشی خلاصولے نو کہ ستاد اعتقیدہ پورا او بخدی نو دقران پہ بیان کڑے شوے مسئلے حل
حرمت اوپہ اوامرو اونو اہمی بدے عمل ہم وی۔ او کہ ماددے مسکونہ انکار او کڑو نو ماہہ ہیٹ ٹوک خلاص نہ کڑے شی۔ او کہ داگمان دے رائے چہ ماہہ بابا خلاصوی نو دقران پہ دے احکا ماتو اونو اہم
وغیرہ بہ ہیٹ کلمہ عمل اونہ کڑے شی زکہ چہ یہ زڑہ کے شتہ۔ نو ددے سورۃ دامتقصد ویریوی داللد دیکڑ نہ پہ ورز دقیامت چہ دقران پہ نور واد مرو او نواہی عمل او کڑہ۔
شیخ القرآن صاحب بددے وجہ داسے فرمائیلہ چہ دے سورۃ کے دانسان اصل حقیقت نکارہ کڑے شے دے۔ چہ یوزل یکے لفظ نطقہ پہایت ۸۸ کے او درے دارے یکے
لفظ صحیحہ رائے دے۔ پہایت ۲۹، ۴۹، او ۵۳ کے یعنی پیدائے د نطقے او پیدائش دے پہ صحیحہ مرگ دے پہ صحیحہ او قبر نہ راوتل دے پہ صحیحہ نو چہ راستا حقیقت دے نو بیا تکبر اوستی دے
کوے۔ او دقران، داللد او درسول خلاف دے لے کوے۔

ہغہ یوحیدیش کے چہ رازی چہ مژو تہ سورۃ یس او دوائے نو دھغے دامتقصد نہ دے چہ زنگدن او بے ہوشے کے درینہ سورۃ یس او دوائے بلکہ مطلب دادے چہ شہدخت دے
ژوندے دے او ہوش کے دے نو داسورۃ درتہ پہ معنوسرہ او دوائے چہ عقیدہ دے درست شی۔ او پہ دے پوہشی چہ قیامت کے ما داللد نہ ہیٹ ٹوک نشی خلاصولے۔

یادساتے چہ دقران دثلورے حصے دا روہے باب دے۔ چہ یکے درے سور تو ندی (سبا فاطر او یس) چہ درے واڑہ اثبات دقیامت او نئی دشفااعت قہری کوی۔
پہ سورۃ سبا ایٹ ۲۲ کے نئی دشفااعت قہری کڑے دہ پنہ در یو وجوہوسرہ (۱) مالکان ندی (۲) حصہ دار ندی (۳) مددگاران ندے لہذا دشفااعت اختیار ورسرہ شتہ۔
نوسورۃ فاطر کے پرے ترقی دہ چہ خلاصول زک نشی کو لے چہ عاجزہ دی۔ نوسورۃ یس کے پرے دلیل عقلیہ او نقلیہ راوڑی چہ او گورہ صاحب یس ہم دای چہ
ان یرون الرظن بضر الاتعنی شفا عتھم شیما ولا یتفقون۔

سورة الصفحہ کی

ترتیباً ۳۷ بعد از یس - نزولاً ۵۶ بعد از انعام

رابطہ ماسبق سرہ

شمار	سورة یس	شمار	سورة الصفحہ
۱-	چہر کل دے سورة کے مسئلہ ثابتہ کڑے شوہ پہ دلائلو عقلیاء او نقلیاء سرہ چہ بنیر اللہ نہ بل ٹوک خلاصہ کئے تھے	۱-	نودے سورة کے عجز المصطفین پہ مثل دسورة مریم ذکر کیگی چہ جز شوہ مخلوقات کہ اسانی دی او کہ زمین وغیرہ دائول اللہتہ عاجزہ دی۔
۲-	عجز د کوا کب لکہ ستوری نمر سپو کئی ذکر شوہ۔ ایت ۳۸ ۳۹ ۴۰ وغیرہ کے۔	۲-	نودتہ عجز چہ جز شوہ مخلوقات تو ذکر کوی چہ شیکہ داعف غف کائنات عاجزہ دی دغہ رنگ پیغمبران او انبیاء ہم عاجزہ دی۔
۳-	ایت ۷۸ کے زجر بالا انکار قیامت وو	۳-	نودے سورة کے ایت ۱۶ او ۵۳ کے پرے زیادت کوی
۴-	ایت ۷۵ کے زجر شکرانہ دوو چہ اولیاء ستا سواد اڈنی کولے بلکہ اڈہ ستا سواد اڈتہ محتاجہ دی۔	۴-	ایت ۲۵ کے دائی چہ دنیا کے خو پریدہ بلکہ آخرت کے بہ ہم امد اڈنی کولے۔
۵-	ایت ۵۲ کے دقیر نوو والو حسرت نے بیان کڑو۔	۵-	ایت ۲۰ کے دا حسرت بیانوی پہ نور والفاظ سرہ۔
۶-	دسورة خاتمہ اوشوہ پہ تیج سرہ	۶-	نودا سورة ختم کیگی پہ ہم سرہ
۷-	اثبات در رسالت و ایت ۳ کے انک لمن المرسلین	۷-	نودے سورة کے مقصد رسالت ذکر کوی۔
۸	پہ جنت والود اللہ طرف نہ سلام د تھے ذکر شوہ	۸-	پہ نولون پیغمبران و سلام پہ آخر دسورة کے ذکر کیگی سلام علی المرسلین
۹-	ایت ۵۹ و امتاز والیوم لیسھا لجر مون	۹-	ایت ۲۳ و تفوہم انہم مسئولون

امتیازات دسورة

- (۱) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۵ چہ مکالمہ جنتیا نو ذکر کیگی سکے۔
- (۲) سورة ممتاز دے پہ ایت ۶۵ چہ زقوم نسبت نے کڑے دے دیشین سر و نو سرہ
- (۳) سورة ممتاز دے پہ ایت ۷۷ چہ دنیا کے ٹومرہ انسانان دی دائول نوح اولاد دے۔
- (۴) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۰۲ بانڈے چہ ارادہ دذبح کولو کوی ابراہیم ذبحل پگی۔
- (۵) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۲۵ چہ الیاس د قوم درابلو بیان دے بعل نوبے بت تہ
- (۶) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۴۱ چہ یونس متعلق کشتی والو گرہ اچولے وہ۔
- (۷) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۴۷ چہ یونس د قوم تعداد نے بیان کڑے دے۔
- (۸) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۳۳-۱۳۴ چہ کہ یونس تیج ندوہ وکیلے نو ترقیامتہ بدکب پہ غیب کے دو۔
- (۹) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۴۶ چہ پہ یونس اوند کدو راونچولا اودنمر نے بچا و در کڑو۔
- (۱۰) سورة ممتاز دے پہ ایت ۹۷ چہ ابراہیم دسوز ولولہ مینار جوڑو لشی۔

مقصد دسورة: عجز المصطفین پشان دسورة مریم (دچہ جز شوہ مخلوقات عاجزی (۱) درے وارے د فرشتو (۲) نہہ وارے دانبیاء

(۳) دوہ وارے دجانا تو

دے سورة نہدقران آخری حصے دویم باب شروع دے چہ دیکے درے سورتوں دی سورة صفحہ ص زمر
تھے ڈوبے حصہ کے نفی و شفاعت قہری اوشوہ نودے سورة کے پرے ترقی وہ چہ خلاصہ لے شکوے چلہ عاجزہ دی اللہتہ۔

سورة ص (کی)

ترتیباً ۳۸ بعد از طافات - نزولاً ۳۸ بعد از قمر

رابطہ مابین سورہ

شمار	سورة طافات	شمار	سورة ص
۱-	چہر کلہ دے سورة کے عجز المصطفین (عاجزی و چہر کڑے شوے مخلوقا تو) بیان شوہ	۱-	نودے سورة کے پرے ترقی دہ چہ صرف عاجزہ نہ بلکہ ایتلو بالمصاب تکالیف پرے ہم راغله دو۔ چہ زانہ نے تکالیف ندی لرے کڑے شوے۔
۲-	دے سورة کے د ادو (۷) ادلی العزم پیغمبر انوعا جزی بیان شوہ	۲-	نودانہ د نہو (۹) نور پیغمبر انوعا جزی بیانگی درے مفصل (داؤد سلیمان ایوب) او شپک مختصر (ابراہیم احق یعقوب اسماعیل یسعی) او ذکلفن
۳-	ایت ۳۵ کے ادوے چہ دوی تہ تو حید بیان شی نوخ اڑوی۔ اذا قیل لهم لا اله الا الله یتکبرون	۳-	ایت ۶ کے پرے ترقی دہ چہ صرف چہلہ رخ ناڑوی بلکہ نور ہم اڑوی انشو انشو زانے ترے دا پیچیر بیان دی اولیاء نہ می۔ او زکہ چہ اجعل الالهة الھما واحدا ایت ۵
۴-	ایت ۱۷۳ کے ادوے ان چند نام الغالیون زموگ ٹکڑے غالبے دی ہر وخت	۴-	ایت ۱۱ کے نمونہ ددغے غلبے عذاب خالی۔
۵-	چہر کلہ دے سورة خاتمہ یہ تو حید او شوہ۔	۵-	نو ادس پردے سورة کے پہ مسئلہ تو حید باندے د نہو (۹) انبیاء کرامو ذکر کولے شی۔
۶-	ایت ۳۵ کے دشتر کیو تکبر بیان شو۔ دسکے تو حید نہ۔ اذا قیل لهم لا اله الا الله یتکبرون	۶-	ایت ۷ کے دشیطان تکبر اسکبر وکان من الکفرین
۷-	ایت ۲۳-۲۴ جگوار کافر انو ذکر دہ یہ قیامت کے پہ چیل مابین کے	۷-	نودے سورة کے دشتر کا نو جگوار ذکر کولے شی پد نیان کے
۸-	ایت ۱۶۵ کے دشتر شو حال ذکر دے۔ انالخن الصافون (موتگ دالہ پتہ بعدارے کے صف بستہ یو۔)	۸-	ایت ۷ کے فرمائی فسید المملکتہ کلھم اھمعون
۹-	ایت ۶۶ کے د کافر و خوراک پد دوزخ کے لا کون مھا (زقوم بہ خوری)	۹-	ایت ۵۷ فلید و قوہ جمیم و غساق گرے ادسہ او پیپ در غمونو پیکلی
۱۰-	دے سورة کے دشتر کیو جگوار د موحدینو سرہ ذکر شوہ۔ لکہ دابر اھیم قوم جگوار ابراہیم سرہ	۱۰-	ایت ۶۲: دغہ شکران بہ والی چہ وقالوا مالنا لالی رجالا کننا نعد ہم من الاشرار

امتیازات و سورة

- (۱) سورة ممتاز دے پایت ۶ باندے چہ انشو انشو زانے ترے زانے ترے خوارہ شے دے سڑی نہ۔
  - (۲) سورة ممتاز دے پہ ایت ۲۱-۲۲ د داؤد ہفتہ واقعہ چہ پد یوال سڑی راغله دو
  - (۳) سورة ممتاز دے پہ واقعہ د سلیمان چہ اسونود جہاد سرہ مینہ کوی ایت ۳۱
  - (۴) سورة ممتاز دے پہ واقعہ د سلیمان چہ ویلے یے دو چہ زما بدومرہ بچی پیدا کیگی چہ ہنوی نہ بہ لکھر د مجاہدینو جوڑوم مگر انشاء اللہ نے ندو ویلے نوھیٹ اونہ شو۔ ایت ۳۳
  - (۵) سورة ممتاز دے پہ ایت ۴۴ باندے چہ ایوب سزا ورکوی چلے بی بی تہ چہ چل درتہ اللہ خالی
  - (۶) سورة ممتاز دے پہ ایت ۶۲ باندے چہ نیمیان بہ والی چہ چرتہ دی ہفتہ شریان۔ مالنا لالی رجالا کننا نعد ہم من الاشرار
  - (۷) سورة ممتاز دے پہ ایت ۲۶ باندے یڈاؤڈ انا جعلک خلیفۃ فی الارض
  - (۸) سورة ممتاز دے پہ ایت ۴۲ د حضرت ایوب پہ پتہ چینہ کے دلا مہلو چہ حکم درتہ کڑے دو اللہ
- مقصد و سورة: الابتلاء علی انبیاء بالمصاب یعنی دھکے نہ بہ زیاتے ترے دی چہ او گورہ ایتلو بالمصاب تکلیفونہ پرے راغله دو۔ زانے ندو بچ کڑے شوے۔

سورة الزمر - ترتیباً ۳۹ بعد از ص - نزولاً ۵۹ بعد از سبا

رابطہ مابین سورہ

شمار	سورة ص	شمار	سورة الزمر
۱-	چہر کھردے سورة ص کے مسئلہ بتلوہا بالمصاب بیان شوہ چہ دائول مخلوقات عاجزہ دی۔ مصیبتونہ پرے راغلے دو۔	۱-	نو پیر مردے سورة کے ایت ۲ کے فرمائی فاعبداللہ مخلصالہ الدین مطلب دا چہر کھڑول عاجزہ دی نو بیا بندگی خاص کڑہ صرف دے یو اللہ لہ (یہ طبع میں د خداے توب)
۲-	پہ اول ددے سورة کے ترغیب الی القرآن دو۔ اوپا خرد سورة کے ہم۔	۲-	نودے سورة کے ہم اول کے ترغیب الی القرآن دے۔
۳-	دشترکانو اعراض دسکے توحید نہ ذکر دو۔ ایت ۵ کے اجعل الالہة الہا واحدا	۳-	نودے سورة کے ددے اعراض مقابلہ کے گنودلائیل پہ توحید بیا نوبی۔
۴-	ایت ۵۰ کے اووے چہ جنت دروازے بہ دیکھے نہ کولووی۔	۴-	ایت ۷۳ کے فرمائی چہ فرشتے بہ درتہ استقبال تہ ولاڑے دی۔
۵-	ایضاً	۵-	ایت ۷۲ کے فرمائی چہ جہنم دروازے بہ بندوی کتہ چہ درتہ نزدیکی نواچا تک بہ جہنم دروازے پرے راکولو کڑے شی۔
۶-	ایت ۲۹ کے اووے چہ عقلمند ہفدے چہ قرآن کے تدبر کوی۔	۶-	ایت ۱۸ کے فرمائی چہ عقلمند ہفدے چہ صرف سوچ نہ بلکہ عمل ہم کوی۔
۷-	ایت ۶۳ کے اووے وامن الہ الا اللہ	۷-	نوپدے سورة کے پرے عقلی دلائیل راوڑی پہ دغہ مسئلہ توحید باندے۔
۸-	دآدم تخلیق ذکر او شو پہ ایت ۱۷ وغیرہ کے	۸-	نودے سورة کے ایت ۶ کے دآدم دا اولاد تخلیق ذکر کولے شی خلقکم من نفس واحدہ
۹-	دشترکانو یو اعتراض دو پہ ایت ۵ کے اجعل الالہة الہ واحدا	۹-	ایت ۳ کے دشترکانو یو اعتراض بقر یونالی اللہ زلفہ
۱۰-	دیکو او بدو خلقو ذکر او کڑے شو چہ دنیا کے ددوی شحال دے۔	۱۰-	نودلتہ آخرت حوالے سرہ ددوی بد حال ذکرے کولے شی ایت ۷۱ او ۷۳ کے وسیق الذین کفروا....

اقتیازات دسورة:

- ۱) سورة ممتاز دے پہ ایت ۳ باندے پہ عقیدہ دشترکانو چہ اولیاء زمونگ دتقرب ذریعہ دی
- ۲) سورة ممتاز دے پہ ایت ۶ باندے چہ بچے دمور پہ خبیہ کے پیردے پردے کے پروت دی۔
- ۳) سورة ممتاز دے پہ ایت ۲۳ باندے چہ فرمائی اللہ انزل احسن الحدیث تشابہا مثانی
- ۴) سورة ممتاز دے پہ ایت ۲۹ باندے چہ دشترکانو مثالے پیش کڑے دے د مشترک خر سرہ۔
- ۵) سورة ممتاز دے پہ ایت ۴۵ باندے چہ کلہ مشرک تہ توحید بیان شی نوزوڑے ننگ شی۔
- ۶) سورة ممتاز دے پہ ایت ۵۳ باندے چہ اطماع ایت داول تران دے۔
- ۷) سورة ممتاز دے پہ شردو د کافرانو جہنم تہ ایت ۷۱ وسیق الذین کفروا الی جہنم زمرا
- ۸) سورة ممتاز دے پہ ایت ۴۲ باندے چہ اللہ اعلیٰ ہفد روح چہ فیصلہ نے شوہ دہ دمرگ۔ او ناعلیٰ ہفد روح چہ لا فیصلہ نے ندہ شوہ۔

مقصد سورة اثبات توحید بالادلۃ العقلیہ او رد شہاتود دشترکانو

مختصر خلاصہ دسورة: داسورة روتے دے دھوشکو سورتونہ چہ سورة سبانه را شروع دو پہ یو انداز کے چہ ڈولو مقصد و نئی دشفاعت قہری۔

- ۱) سورة سبا کے دو عجز الشفاء (۲) نو فاطر کے پدغہ مسئلہ (عجز الشفاء) باندے دلائیل عقلی دو۔ (۳) نو سورة یس کے پدغہ مسئلہ باندے دلیل نقلی دو۔
- ۲) نو پہ صفات کے پدے مسئلہ باندے نورا ترقی وہ۔ چہ نچلہ ہم عاجزہ دی (۵) نو ص کے پرے نورا ترقی وہ چہ ابتلوہ بالمصاب
- نوددے غے جگے ۵ داڑہ سورتونو نچوڑ پدے سورة کے راوڑی۔ دلتہ دعوہ توحید بیا راوڑی۔ لکھ ایت ۲ ۶ ۱۱ ۲۹ ۳۸ ۴۳ ۴۶ ۶۲
- اتمدوارے توحید ذکر کوی چہ کیے خلاصہ دجگو سورتونو وہ۔

سورة المؤمن کی (ترتیباً ۴۰ بعد از زمر - نزولاً ۶۰ بعد از زمر)

(سورة الزمر نہ تراخاف پورے دو لوگوں کو تو نہ ترتیب نزول مسلسل روان دے)

رابطہ مابین سورہ

شمار	سورة الزمر	شمار	سورة المؤمن
۱-	دے سورة الزمر کے رد و شفاعت قہری او کڑو۔	۱-	نود و نعت ایت ۱۴ کے فرمائی فدو اللہ مخلصین لہ الدین نو پدے وجہے متصل راڈو۔
۲-	ترغیب الی القرآن دو شروع کے ہم او پدے در میان دوسورة کے ہم بار بار	۲-	نود و سورة ہم شروع کیگی یہ ترغیب الی القرآن سرہ۔
۳-	پہ آخردے سورة کے او دے چہ فرشتے ہر دوخت د اللہ تا بعد ارے دی۔	۳-	نودے سورة ایت ۷ کے فرمائی چہ موحدینو پارہ دودی د والدینو پارہ اولاد او خزے د پارہ د فرشتے دعا او استغفار ہم غواڑی۔
۴-	ایت ۳۶ کے او دے چہ اللہ نے گمراہے کے پریدی نو مہر د گمراہے ورتے اولگوئی نو ہیٹ ٹوک ورتے لارہ نشی خود لے	۴-	دھنے مثال چہ او گورہ پو طرف تہ موئی او بل طرف تہ رجل مومن کو ششونہ کوی مگردنہ فرعونیان چہ لارہ نشو ز کہ چہ اللہ ورتے مہر د گمراہے و غلے ووپہ چہ دودی د خدا و عناد۔
۵-	ایت ۳۷ کے او دے اللیس اللہ یز و ذوالنقمام (آیا نہ دے اللہ خاوند بدلے)	۵-	ایت ۴۵ کے مثال پدے نیش کڑو۔ چہ او گورہ اللہ موئی او رجل مومن بدلے واخستہ او فرعونیان نے تباہ کڑل۔
۶-	ایت ۵۹ کے او دے چہ دوی د حق تکذیب کوی۔ واسکیرت اوزان غٹ گزوی۔	۶-	نودے سورة کے پرے زیادت کوی چہ صرف تکذیب نہ بلکہ جگڑے او بحث مباحثہ ہم کوی۔
۷-	ایت ۶۶ کے وچیلے دو چہ یو اللہ بندگی کوہ	۷-	ایت ۱۴ کے وائی چہ دے بندگے کے اخلاص پیدا کڑہ چہ بل ٹوک کپے اللہ سرہ شریک نہ کڑے۔ فدو اللہ مخلصین لہ الدین
۸-	ایت ۵۴ کے او دے چہ ستا سواد ادیہ اونہ کڑے شی دا چانتہ چہ رادد شہ وائے بغیر اللہ نہ۔	۸-	ایت ۱۸ کے فرمائی ما نظالمین من جیم ولا شفیح یطاع
۹-	ایت ۲ قاعبد اللہ مخلصا لوالدین ایت ۳ اکا اللہ الدین الی اللہ	۹-	ایت ۱۴ فدو اللہ مخلصین لہ الدین
۱۰-	آخر سورة کے او دے وقیل الحمد للہ رب العالمین	۱۰-	ایت ۶۴ کے فرمائی چہ فشمک اللہ رب العالمین
۱۱-	ایت ۴۵ کے دشرک حال ذکر و۔ چہ تو حید سرہ نے تندے گنہ گشی او غمشی۔	۱۱-	ایت ۱۲ کے نور حال دے دے شرک بیانوی ڈاکم بانہ اذا دعی اللہ وحدہ کفر تم وان یشرک بہ تو منوا
۱۲-	سات بار توحید ذکر و۔	۱۲-	دلنہ سات بار توحید ذکر و۔

امتیازات دوسورة

- (۱) سورة ممتاز دے یہ ترغیب الی القرآن سرہ او تبلیغ الی القرآن سرہ یہ نوے انداز کے۔
- (۲) سورة ممتاز دے یہ ایت ۷ پدے فدو اللہ مخلصینو پارہ دھغوی والدینو، خزو، بچو وغیرہ د پارہ۔
- (۳) سورة ممتاز دے یہ بیان درجل مومن ایت ۲۷ نہ درستو نے تفصیل کیگی۔
- (۴) سورة ممتاز دے یہ بیان د عذاب قہر د فرعونیانو ایت ۴۶ چہ یہ فرعونیانو سحر او ماخام عذاب وژانڈے کولے شی۔ النازیر ضون علیہا خدا و عسیا
- (۵) سورة ممتاز دے یہ ایت ۸۳ بانڈے چہ کپے بیان دھنے علما د دے چہ یہ چیل علم مشرورہ دی او اللہ کتاب تہ نہ کینی۔
- (۶) سورة ممتاز دے یہ ایت ۱۹ بانڈے یلعلم خامیۃ الامین
- (۷) سورة ممتاز دے یہ ایت ۲۶ چہ او بیبا دے فرعون وہ انی اخاف ان ینبدل دیکم
- (۸) سورة ممتاز دے یہ ایت ۴۴ بانڈے و افوض امری الی اللہ زہ سپارم چیل کارونہ یو اللہ تہ

مقصد دوسورة: نفی د شرک فی الدعا او اثبات د توحید یہ عقلی نفی او وحی د لائیکوسرہ او طریقہ تبلیغ او پدے مثال درجل مومن او یو بس اعتراضات یہ توحید د طرفہ د منکرینو

(شاہے خبرے بل ختہ او گورہ)

او دھنے جو ابونہ۔

(۱) یاد ساتے چہ اسورۃ تفریح کو لے شی یہ مخکے سورتو نو باندے لکہ شنگہ چہ سورۃ الرعد تفریح شوے دو۔ پہ مخکے سورتو نو باندے۔ اسورۃ الانبیاء تفریح دو پہ مخکے سورتو نو باندے۔ سورۃ یونس کے باند مقاصد راجحہ دو سورۃ ہود کے ہفتہ ٹلور مسکے بیان دے لکہ۔ العباد للہ وجہہ + نفی و شرک فی العلم + ترغیب فی التبلیغ + تسلی نو سورۃ یوسف کے بیان کڑے شوے دو دتسے نو سورۃ الرعدے پرے تفریح کڑو چہ ہر کلمہ ٹول عاجزہ دی نو لہ دعویٰ الحق

(۲) دشان سورۃ الانبیاء ہم دو۔ لکہ سورۃ الکہف کے نفی و علم غیب وہ چہ انبیاء او اولیاء نہ دی خبر نو سورۃ مریم کے عجز المصطفین بیان کڑو پہ طے کے اے اوے چہ صرف عاجزہ نہ بلکہ ابتلاء بالمصائب تکالیف پرے ہم راعے دو۔ نو سورۃ الانبیاءے پرے تفریح کڑو۔ چہ فلم تمدحون نو بیاد لے ورتہ ادا زونہ / چنے وٹے چہ اور سے او را مدد شے۔

(۳) نو ہم دغے دا سورۃ المؤمن تفریح دے پہ مخکے سورتو نو باندے لکہ سورۃ سہا کے نفی و شفاعت قہری وہ او عجز و انبیاء او اولیاء ذکر و نو سورۃ فاطر کے پہ دفعہ عجز باندے یونس (۱۱) دلائل عقلیاً و سرہ دغے مسئلہ ثابتہ کڑلہ بیاسورۃ یس کے دلیل نقلی و صاحب یس نہ پرے پیش کڑو چہ اعتقاد امن دون اللہ الہیتہ ان یردن الرحمن بضر..... نو سورۃ طافات کے پرے ترقی پیش کڑلہ چہ عجز و انبیاء او نور و مخلوقات توے ذکر کڑو۔ چٹول عاجزہ دی سورۃ ض کے وائی چہ صرف عاجزہ نہ بلکہ ابتلاء بالمصائب نو سورۃ الزمر کے دغے مخکے سورتو نو خلاصہ وہ دعویٰ و توحید او ۸ بار دلائل عقلیہ دے ذکر کڑل۔ او ۸ بار ترغیب الی القرآن دو۔ نو دا سورۃ المؤمن چنے مخکے سورتو نو تفریح کو لے شی۔ چہ ہر کلمہ وائول مخلوقات عاجزہ دی نو ایت ۱۴ فدعو اللہ مخلصین لہ الدین پہ فادعہ کے دا فا تفریح دپارہے راوڑے دے۔

(۴) نو مقصد سورۃ نفی و شرک فی الدعا اثبات و توحید او طریقہ تبلیغ بالقرآن

(۵) بلکہ خبر یاد ساتے چہ ددے زائے ندا دریم باب و آخری حصے شروع دے آخری حصہ و قرآن شروع وہ۔ سورۃ سہانہ چہ اثبات و آخرت کوئی۔ پدے دریم باب کے ۷ سورتو نہ دی چہ دے تہ حوامیم سیخ وائی یعنی ہفتہ اووہ سورتو نہ چہ تم سرہ شروع کیگی۔ دے حوامیم تہ لباب القرآن ہم وائی حضرت ابن عباس فرمائی چہ لکل شیء لباب و لباب القرآن حوامیم دے تہ ولے لباب و قرآن وائی زکہ چہ قرآن اصل مسئلہ چہ ہفتہ بیان و توحید دے نو چہ پہ دفعہ مسئلہ و توحید کو ماعتراضات دی نو دے حوامیم سیخ کے دھنے ۱۱ اعتراضونو جوابونہ ذکر دی نو پدے و جدے حوامیم سیخ تہ لباب القرآن دے کیگی۔ لکہ شنگہ چہ سورۃ یس تہ قلب القرآن وینکے کیگی۔

سورة فصلت / حم سجدہ کی (ترتیباً ۳۱ بعد از مؤمن - نزولاً ۶۱ بعد از مؤمن)

رابطہ ماسبق سرہ

شمار	سورة المؤمن	شمار	سورة حم سجدہ
۱-	چہر کلمے دے سورة کے دامسکہ ثابتہ کڑلہ پہ عقلی، نقلی، اور وحی دلا کیلوسرہ چلا آئیں دیکھنے صرف یواللہ دے بل ٹوک نشہ۔	۲-	نودلے رد و شبہا تو شور و کیگی۔ زکہ چدا دہاٹل پرستوہ خوائے طریقہ چہ کلہ مسئلہ بیان شی پہ دلا کیلوسرہ نودوی نور شبہات پیدا کڑی او اعتراضونہ کوی۔
۲-	ایت ۳۰ کے اوے چہ تاسو یروم دعا یونونہ	۲-	ایت ۱۵ کے تفسیر دے عذابونہ کوی۔
۳-	ایت ۴-۵ کے اوے چہ کافر بہ ہمیشہ حق خلاف جگہ کوی۔	۳-	ایت ۲۶ کے ہفتہ طریقہ ددوی دجگہ بے بیانوی چدوی وائی چہ شور جوڑ کڑے واللہ یہ کتاب کے۔ وقال الذین کفروا لا تسمعوا لهذا القرآن والغو فیہ
۴-	ایت ۸۳ کے زجر ہونو مایا نونہ دو۔ چہ ہونوی وائی چہ مونگ لہ نہ چل علم کانی دے۔ قرآن تہ شہرہ کیونہ۔ فرحوا بما عندہم من العلم نہ چل علم نازیل	۴-	ایت ۵ کے زجر وروکوی امیانونہ چد وائی چہ مونگ یہ قرآن نہ پوہیکو نو شہرہ قرآن تہ کیونہ۔ وقالوا قلوبنا فی اکریمہ مما تدعون الیہ
۵-	ایت ۱۶ کے اوے یوم ہم ہمزون پدغہ روز کے بدوی اللہ تہ جناح وی پٹ پٹی	۵-	ایت ۲۰ کے فرمائی چہ پیدل شکوے چہ ددوی اندامونہ بہ پدوی گواہی کوی۔
۶-	شروع کے ترغیب الی القرآن دو۔	۶-	نودلے ہم شروع کے ترغیب الی القرآن دے۔
۷-	ترتیباً او نزولاً برابر دے یعنی یوبل پے دی۔	۷-	ترتیباً او نزولاً یوبل پے دی۔
۸-	جگہ ادا کافر و ذکرہ پہ ایت ۴ کے مایجاد فی ایت اللہ الذین کفروا	۸-	وجہ جگہ ذکر کوی ایت ۵ کے وقالوا قلوبنا فی اکنہ
۹-	ایت ۳۱ کے اوے چہ ما عادیان او ثمودیان ہلاک کڑل۔	۹-	ایت ۱۵ کے علت دہلاکت خانی فاما عاد فاسکمر وا فی الارض او ایت ۷ کے واما ثمود۔ فاستحو العمی...
۱۰-	ایت ۷ کے اوے فرشتے قرآن والود پارہ دعا مغفرت غواڑی۔	۱۰-	ایت ۳۰ کے فرمائی چہ دے قرآن والونہ فرشتے رازی اولی وروکوی۔

انتیازات دسورة (۱) سورة ممتاز دے پہ شبہا توابع بعد البیان باندے

- (۲) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۱ باندے چہ اسان نہ تے تعبیر او کڑو پدجان سرہ یعنی نشہ دو شہم کڑو۔
- (۳) سورة ممتاز دے پہ ایت ۲۶ باندے چہ قرآن والا بہ ہلہ کزورے کڑے شی چہ تاسو دھونوی پدروسونو/بیانونو کے شور جوڑ کڑے۔
- (۴) سورة ممتاز دے پہ ایت ۳۰ باندے چہ بشارت پہ استقامت بی الدین باندے۔
- (۵) سورة ممتاز دے پہ ایت ۴۲ باندے چہ اللہ پہ یوچدا نشان سرہ فرمائی چہ زہ بددے قرآن حفاظت کووم سورة حجر ایت ۹ کے پہ چدا نشان سرہ دیکھے دو۔
- (۶) سورة ممتاز دے پہ ایت ۲۹ باندے چہ کافر بہ وائی جنم کے۔ چہ یا اللہ مونگ تہ او خانی ہفتہ دودہ قسمہ خلق چہ زچو لاندے دے دل دول کڑو۔
- (۷) سورة ممتاز دے پہ ایت ۳۳ باندے چہ قرآن سرہ دشمن دوست کیگی۔ لکہ شنگہ چہ ال عمران ۱۰۳ کے دیکھے دو۔ مگر دل نہ پہ چدا نشان سرہ وائی۔
- (۸) سورة ممتاز دے پہ ایت ۶-۷ مشرک یو ہفتہ دے چہ زکوٰۃ نہ وروکوی۔

مقصد سورة: نفی وشرک فی الدعا او دفع و شبہا توابع او دعا (دے حوا میسول یومقصد دے چہ ہفتہ نفی وشرک فی الدعا دے او دفع دعوہ نکلے سورة مؤمن کے درے وارے تیرہ شہہ لکہ ایت ۱۴ لکہ فدو اللہ مخلصین لہ الدین ایت ۶۰ وقال رکم الدعوی استجب لکم.... ایت ۶۵ کے حوالگی لا الہ الاہو فدعوہ مخلصین لہ الدین نودے سورة کے پرے شبہات منکرینو بدغہ دعوہ بیان کڑل نودھے جو ابونہ ورسرہ بیانگی۔

(خلاصہ د سورة بل مختہ او گورہ)

خلاصہ مختصر: سورۃ کے غلو و شہادت دطرزہ مشترکینو اودھنے جوابونہ ذکر دی۔ یہ شروع کے ڈوبے ترغیب الی القرآن او زجر منکرینو دقرآن تہ ذکر دے۔ بیایہ ۵ نہ شہادت شروع دی۔ نو

(۱) ڈوبے شہید/اعتراض ایہ ۵ وقالوا قلوبنا فی اکنہ استاچہ جزہ مونگ نہ پوھیگو۔ بتاخرے زمونگ د سمجھ نہ بالاتردی۔ لک چہن ایمان والی چہ مونگ قرآن تہ شہادہ کیونہ۔ زکہ

چہ دے لہ ۱۴ علوم ضروری دی۔ داشہیدہ دتخوانہ راروان دہ۔

نواہت ۶ کے جواب دے۔ چہ قرآن ہم داخبرہ کوی چہ قل انما انما بشر منکم زہ ہم ستاسو پیرنگ انسان ہم نو چہ زما پہ سمجھ کے رازی دقرآن نو ستاسو سمجھ کے ولے نہ رازی۔

یوہی الی فرق زما وستاسو مابین کے دادے چہ ماتہ وکی کیگی اوتا سوتہ نہ کیگی۔ دشوہی کیگی؟ انما الہکم الہ واحد دادو حید مسئلہ اسانہ مسلدہ اخرو لے ستاسو سمجھ کے نہ رازی۔

(۲) دویمہ شہید/اعتراض مونگ ستاخرہ زکہ نہ منو چہ شپے بابا/ولی پہ خوب کے راغلے وو۔ اوکوٹھی یے راتہ نیغہ نیغہ کولہ چہ کہ زما پہ نوم دے نذر سختہ بند کڑلہ نو نقصان بدرکزم۔ لہذا

مونگ ہفتہ زور دین پے زو۔

نواہت ۲۵ کے جواب: وقصینا لہم قرآنآء... دا بابا/ولی اللہ نہ بلکہ ستاسو ہفتہ دوست ابلیس دے چہ پتاسو مقرر دے اوستاسو دوست دے۔ اولیاء خوستاسو د حال نہ

بہ جزہ دی۔

(۳) دریمہ شہید/اعتراض چہ ہرہ دا کتاب واللہ کتاب نہ دے ورنہ دا پہ ضرور بلہ جبہ کے راغلے دے۔ تہ ہم عربی یے او دقرآن ہم پہ عربی کے دے لہذا دا نہ چلہ لگ لگ جوڑوے پہ

چلہ جبہ کے اویاے خلقتونہ بیانوے۔ کہ داد اللہ کتاب وونو بلہ جبہ کے بہ راغلے وو۔

نواہت ۳۳ کے جواب ء اُحییٰ و عَزَّی ک قرآن بلہ جبہ کے راغلے وونو بیاد دے دا اعتراض کو چہ قرآن عجیبی جبہ کے دے اور رسول عربی دے۔ مونگ نہ منو دقرآن۔

(۴) غلو رمہ شہید/اعتراض: چہ کہ دقرآن رشتیا اللہ طرفہ وے نو پہ یوزل بہ راغلے وے۔ دا خو چہ لگ لگ بیانوے لشی۔ نو مطلب داشو چہ دا رسول د زانہ جوڑوی۔

نواہت ۴۵ کے جواب چہ موسیٰ تہ پہ یوخت او پہ یوزل راغلے وو۔ ہفتے کے ہم تاسو اختلاف جوڑ کڑو۔ ہفتہ ہم تاسو اذہ منو۔ یعنی تاسو بنی اسرائیلونہ پہ ضد او عناد کے کم نہ

ے۔

نوداخلور شہیدہ منکرینو دتہ سورۃ کے بیان دی۔ بیانورے دے شہیدہ منکرینو الشوری کے بیانیگی۔

سورة الشورى کی

(ترتیباً ۴۲ بعد از تم سجدہ - نزولاً ۶۲ بعد از تم سجدہ - دعویٰ مسیح ترتیب یوشان چلیگی)

رابطہ مابین سرہ

شمار	سورة تم سجدہ	شمار	سورة الشورى
۱-	ژوبے ربط دادے چہ دائرہ سورتوںہ ترتیباً او نزولاً یوں پے دی۔	۱-	دفعہ نکلے ژوبے ربط شو۔
۲-	سورة مؤمن کے دعوہ دتوحید ذکر کر لہ۔ ایت ۱۴ کے فاذعو اللہ تخلصین لہ الدین نوسورة تم سجدہ کے ادوے چہ ان الذین قالوا ربنا اللہ ثم استقاموا اتقوا اللہ علیکم لا تخافوا دغے موحدینوتہ فرشتے تسلی درکوی	۲-	ایت ۱۰ کے دا دتوحید مسئلہ نورہ ہم پہ نکلے بوزی چہ ذالکم اللہ ربی علیہ توکلت والیہ انیب
۳-	سورة تم سجدہ کے دشمن کیوں طرفہ شورشے دے پے دعوہ دتوحید باندے۔ ادھنے جو ابونہ دو۔	۳-	نودلہ نور درے اعتراضونہ پے دعوہ دتوحید ادھنے جو ابونہ بیانیگی
۴-	ایت ۶ کے ادفرماں چہ انما اللکم الہ واحد فاستقیموا لیہ پدے مسئلہ کلک شہ۔	۴-	ایت ۱۵ کے فرمائی چہ واستقم کما امرت ولا تتبع اھواھم پدے دعوہ دتوحید کلک شہ او ددے مشرکانو دخواہشا تو پے نشے۔ او گورہ اھواھم دے دیکلے دے دشمن دے ندے دیکلے
۵-	ایت ۱۲ کے ادوے واوحی فی کل سماء امرھا اللہ ہر زائے کے چیک او امر مقرر کر ل۔	۵-	ایت ۵۲ کے فرمائی وکذا لک اوحینا الیک روحنا من امرنا داستا ینبیر کول ہم زم د او امر و نہ یوامر دے۔
۶-	ایت ۳۰ کے ادوے چہ والہشروا بالجمیع الہی کلتم تو عدون فرشتے موحد تہ دجنت زیری درکوی	۶-	ایت ۲۲ کے پدے غے ترقی دہ فی روضت الجنت لھم ما ینشاءون عند ربھم نہ صرف باغیچے دجنتونو بلکہ پورا جھکیل دخواہشا تو بندے ہلنہ براہرشی اے موعہ
۷-	دقران ددہ نومونہ ذکر شہل ایت ۴۴ کے ہڈی و شفاء	۷-	ایت ۱۷ کے ددہ نور نومونہ دقران حق او میزان ذکر کیگی اللہ الذی انزل الکتب بالحق والیمیز ان
۸-	ایت ۵ کے ادوے وقالو قلوبنا انکنہ مشرکین وانی چہ مومگ زڑہ نہ ستاد مسئلہ نہ کوزگی	۸-	ایت ۱۳ کے فرمائی چہ کبر علی المشرکین ماتدعون الیہ دتوحید مسئلہ پدے مشرکانو ڈزیرہ خندہ او بدہ گئی۔

انتیازات دسورة: (۱) سورة ممتاز دے دوجی در یواقسا مو سرہ ایت ۵۱ کے: اللہ نہ کوئی خبرے انسانانو کے چاسرہ گر پدے در یو پریقو یو قحیا الہام (زڑہ کے خنبرہ اچول لکہ دعویٰ موربی بی تہ)

دویم: اومن ورا عجاب لکہ موسیٰ سرہ پیکوہ طور باندے دریم: اویرسل رسولاً رایکل دفرشتے پیغمبر تہ

(۲) سورة ممتاز دے پدے در یو اعتراضونو دمنکرینو طرف نہ چہ دارنگ اعتراضات نورو سورتونو کے خندہ۔

(۳) سورة ممتاز دے پے ایت ۴۹-۵۰ باندے بمھب لمن ینشاء اناھا و بمھب لمن ینشاء الذکور او یزدھم ذکرانا واناھا.....

(۴) سورة ممتاز دے پے لفظ میزان سرہ چہ قران تہ اللہ میزان دیکلے دی۔ ایت ۱۷

(۵) سورة ممتاز دے پے ایت ۱۱ کے پے الفاظو لیس کمنگہ سرہ چہ اللہ ینشان کے مثالونہ میانوہ زکے چہ اللہ مثال نشینہ۔ دشرک دے۔

(۶) سورة ممتاز دے پے ایت ۱۳ باندے چہ مشرکانو باندے دتوحید مسئلہ بدہ گئی۔ کبر علی المشرکین ماتدعون الیہ

مقصد دسورة: نفی دشرک فی الذعا (دا ڈولو حوا میمو مقصد دے) اودفع دنورو در یوشہا تو دمنکرینو طرف نہ پے مسئلہ دتوحید باندے۔

(خلاصہ سورة بلح تا او گورہ)

خلاصہ مختصر: حواہم سبع دسورۃ مؤمن نہ شروع دی۔ ہلکتہ دلو لو جو امیسو سب دعویٰ ذکر شوہ۔ چہ فادعواللہ تخلصین لہ لدین صرف داللہ ندعا غواڑہ بل چاندہ غواڑہ دادعوہ درے دارے ذکر شوہ۔

ایت ۱۴ کے ایت ۶۰ کے او ایت ۶۵ کے

نوسورۃ حم سجدہ کے پرے تلورا اعتراضونہ ذکر شول پیدغہ دعویٰ بانڈے اودھنے جوابونہ اشول۔ چہ ہفہ دا دو۔

(۱) مونگ ستا پیرہ نہ پوہیکو ایت ۵ کے اودے وقالوقلوبانی اکتہ ایت ۶ کے ورتہ جوات و رکوی چیزہ انسان یم شہ بل مخلوق خونہ یم چیز ما پیرہ نہ پوہیکے قل انما انابشر مکلم

(۲) مونگ ستا خبرہ زک نہ منوچہ دشتہ مہ بابا/ اولی یروی چہ درہ خبرہ مہ منہ نوجواب ایت ۲۵ کے وودچہ ابابانہ بلکہ شیطان دے چتا سوری۔ چہ قرآن نہ لرے نوشیطان پیدے ملگرنے

دی لکسورۃ الزخرف ۳۶ من یعیش عن ذکر الرحمن نقیض لہ شیطانا فھولہ ترین

(۳) چہ قرآن د خدائے کتاب وے نوبلہ جہ کے ولے نہ راتلو۔ نوجواب ایت ۴۴ کے وء اعجمی و عربی راشداتماشا او گورہ چہ قرآن عجی جہ کے دے او رسول عربی دے۔

(۴) داتقرآن پو یو دارے ولے رانغے چہ لگ لگ رازی۔ جواب ایت ۴۵ کے چہ موسیٰ تہ تورات پو یو دارے رانغے نو ہفہ دے کوم اومنو۔

نواوس دے سورۃ الشوری کے درے نور اعتراضونہ ذکر کوی۔

(۱) دے ڈومی اعتراض دوہ شاخونہ دی یو شاخ: دا خبرہ دو حید چہ فادعواللہ تخلصین لہ لدین نہ زانہ کوی بل شاخ: دا خبرہ ستانہ نکلے پیغمبر انونہ کڑے۔

دوہ جوابونہ کوی:

(الف) ایت ۳ کے کذا لک یوحی الیک والی الذین من قبلك دا خبرہ نہ درانہ نہ کوی بلکہ پیدے تاتہ دہی کیگی اوصرف تاتہ نہ بلکہ ہنخو انو پیغمبر انونہ ہم دہی کڑے شوہ۔

دے مسکے چہ فادعواللہ تخلصین لہ لدین نودواڑو شاخونہ دے اعتراض جواب اوشو۔

(ب) ایت ۱۳ کے تفصیلی جواب کوی۔ چہ تاتہ کوم دین دہی کیگی ددغے دین دہی نوح تہ ابراہیم تہ او موسیٰ تہ اودغے عیسیٰ تہ ہم شوہ وہ۔ نوچہ میز کے کوم پرینخول ہفہ

ہم دیکے راغلل

(۲) دویم اعتراض: ٹول ملیان ستا خلاف دی ہغوی خودا خبرہ نہ کوی دا کومہ چہ تہ کوی چہ ویلے شتہ۔ ادا بابا نہ راری اودھنے ستا پیرہ حال خبر نہ دے۔ بلکہ نور ملیان خودائی چہ ویلے شتہ

ولے آدم دہی وسیلہ نہ دہ نہ دے۔

دوہ جوابونہ کوی:

(الف) ایت ۴ کے و ما تفرقوا الا من بعد ما جاء ہم العلم بنیاد اللہ باغیان دی چہ وائی چہ اللہ پیرہ ویلے سوال نہ قبولی۔

(ب) بل جواب ایت ۲۱ کے ام لھم شرکاءو شرعہم من اللہین ایادوی بل خدائے شتہ چہ خدائے ورتہ دین رالیگے وی اودھنے کے داوی چہ ویلے دذوا توشتہ۔ اود اللہ نہ براہ

راست غوستورہ سوال نہ کیگی۔

(۳) دریم اعتراض: ہنخوئی ٹول کتابونہ ستادغے مسکے خلاف دی۔ کتابونہ کے ویلے ذکر دی۔ تہ دھنے کتابونہ لیکو کونہ غٹ سڑے خونہ۔

نو ۵ جوابونہ کوی

(الف) ایت ۱۰: و ما خلقتم فیہ من شیء فحمدہ الی اللہ ستاسو اختلاف والا مسئلہ داللہ پیرہ کتاب یعنی پیرہ قرآن سرہ حل کڑہ۔ زکہ چہ داسوئی دہ۔

(ب) ایت ۱۵: و قل امنک بما انزل اللہ من الکتاب ما پیرہ قرآن ایمان راوڑے دے پیرہ بل کتاب نہ۔ کہ ستاسو کتابونہ دذوا تو ویلے دی نو نہ منم

(ت) ایت ۱۷: اللہ الذی انزل الکتاب بالحق والمیزان راوڑہ ستا دا خبرہ اوقمیدہ چہ پیرہ قرآن اے اولو چہ ویلے شتہ او کہ براہ راست دغوستو تعلیم و رکوی قرآن۔

مومہن ۶۰ وقال ربکم الدعویٰ ایتجملکم پیرہ کے راتہ وسیلہ دذوا تو ثابت کڑہ یا لجیب دعویٰ الدارح اذا دعان دیکے راتہ وسیلہ ثابت کڑہ

(ث) ایت ۴۷: استجبوا لربکم دعویٰ بے باب کے نور و کتابونہ پیرہ نہ زہ۔ بلکہ دچیل رب کتاب پیرہ لاڑش۔

(ج) ایت ۵۲: وکذا لک اوحینا الیک روحا من امرنا ما کنف تدری ما لکتب ولا الایمان لکن جعلنہ نوراً نھدی بہ من یشاء من عبدنا دا ایمانیا تو دپارہ قرآن کریم کافی کتاب

دے دہل کتاب ضرورت تختہ دعویٰ زده کولود پارہ۔

یادساتے دا ٹول اودہ اعتراضات/ شبہات شول دسکرینو طرف نہ پیدعوہ دو حید بانڈے۔ نکلے پورہم بیانیگی پیرہ نور و سورتونو کے۔

سورة الزخرف کی (ترتیباً ۴۳ بعد از شوری - نزولاً ۶۳ بعد از شوری)

رابطہ مابین سوره (اگرچہ بعضے علماء دوسے نور و حوا میسج ربط نہ بیانوی۔ زکہ چرٹو لو حوا میسج یوم مقصد دے۔ مگر بعضے علماء دا شاعت نے بیانوی۔ نومونگ نے زکہ بیانوی۔)

شمار	سورة الشوری	شمار	سورة الزخرف
۱-	دشکرکا نوڈلور و اعتراضونو جوابونہ پہ ہم سجدہ کے او در یو اعتراضونو جوابونہ پہ شوری کے اوشول	۱-	نودے سورة کے دشکرکا نوڈل (یعنی اتم) اعتراض جواب کیگی۔ پہ ایت ۸۶ کے
۲-	خاتمہ پہ ترغیب الی القرآن اوشوہ ایت ۵۲ و کذا لک اوحینا الیک روحا من امرنا....	۲-	نودے سورة افتتاح کیگی پہ ترغیب الی القرآن باندے او بی ایت ۴۳-۴۴ کے خصوصی ذکر د قران پاک د فریضت کو لے شی۔
۳-	اجمالاً د جنت بیان دو۔ پہ ایت ۲۲ کے	۳-	نودے سورة کے تصبیلاً د جنت بیان کو لے شی ایت ۶۸-۷۳ پورے
۴-	ایت ۵۲ کے اوے چتران رزادہ۔ و لکن جعلنا نورا من انوارنا من عبادنا	۴-	نودے سورة کے ایت ۴۴ کے فرمائی چہ ہر دے قران انور بارہ کے تپوں کووم و انہ لک کر لک و لک و سوف تسلون
۵-	ایت ۳۳ کے اوے چہ کشتی ام در رہ پیدا کڑی دی پ سمندر کے پشان دغر (لکہ بحری جہاز)	۵-	ایت ۱۲-۱۳ کے فرمائی جعل لکم من الفلک و لانعام ما ترکبون (نو شکر یہ ادا کڑہ کہ دے اللہ)
۶-	ایت ۲۸ کے اوے ان الانسان لکفور	۶-	ایت ۱۵ کے ترقی دہ فرمائی ان الانسان لکفور مبین
۷-	ایت ۲۸ کے اوے چہ خلقونا او میدو نر و ستوبار ان کووم	۷-	ایت ۱۱ کے فرمائی چہ باران سرہ زکہ تازہ کوو۔

امتیازات د سورة:

- (۱) سورة ممتاز دے پہ بیان دعا د سورائی ایت ۱۳-۱۴ سبحان الذی ستر لنا هذا و ما کننا له مقرنین و انانی ربنا لمظلمون
- (۲) سورة ممتاز دے پہ ایت ۲۸ باندے چہ ابراہیم کلمہ دو توحید پہ چل پست کے مسلسل گرزولے وہ۔
- (۳) سورة ممتاز دے پہ ایت ۳۱ باندے چہ دشکرکا نوبہ وکیل چہ د قران دے کے یاد طائف پہ یو مالدار سڑی ولے نہ راتلو۔
- (۴) سورة ممتاز دے پہ ایت ۳۶-۳۷ باندے دین لعش عن ذکر الرحمن فیض لہ شیطانا فھو لوقرین و انھم یصدونھم عن السبیل و یحسبون انھم مھتدون
- (۵) سورة ممتاز دے پہ ایت ۴۳ چہ اللہ فرمائی چہ قران ستا او ستا دو قوم امت د پارہ شرف دے۔

مقصد سورة: نفی دشکرکا فی الدعاء (د او و اوڑو سو تو نو۔ مومن نہ۔ احتاف پورے۔ ہم دا یوہ دعوہ/ مقصد دے۔) او پہ دے سورة کے داتے شہبہ/

اعتراض رد کو لے شی ہنہ دا چہ مشرک وائی چہ نیک دہ مونگ خودی نہ نہ خدا یا ان نہ واپو۔ مگر دا چہ دوی مونگ خلاصی د اللہ نہ او زمونگ د پارہ د اللہ نہ سوال کوی مونگ خودی نہ خدا یا ان نہ واپو۔ نہ مونگ تھے مشرکان وائے۔ مونگ دوی نہ سوال کوو۔ دوی زمونگ د پارہ اللہ نہ سوال کوی او اللہ دوی سوال نہ رکوی۔ لہذا دوی مونگ خلاصی د اللہ نہ۔

نوایت ۸۶ کے جواب کوی۔ و لا یملک الذین یدعون من دونہ الشفاعة دا اتمہ شہبہ او دھنے جواب دے۔

دے نہ علاوہ شہبہ نورے شہبہ پدے سورة کے ہم بیانیگی۔ چہ ہنہ دادی۔

شہبہ ۱: ایت ۱۵: چہ دا د اللہ نازولے دی۔ زکہ نے رامد کوو۔ و جعلوا لمن عبادہ نجونا

شہبہ ۲: ایت ۲۰: دامونگ چہ دوی نہ رامد شے واپو۔ نو پدے اللہ خوشحالگی۔ و قالوا لو شاء الرحمن ما عبدھم

شہبہ ۳: ایت ۲۲: چہ دا زمونگ زور دین دے۔ چہ علماء د اسکے مونگ نہ بیان کڑے دی۔ قالوا انا وجدنا آباءنا علی امہ وانا علی الخیرم مستدون

شہبہ ۴: ایت ۳۰: دا رسول جادو گردے دزانہ لکیا دے او چہ خلق ورتہ ناست دی۔ نو پدے دوی نے جادو چلیدے دے۔ و لما جاء ہم الحق قالوا لھذا سحر وانا بہ کفرون

شہبہ ۵: ایت ۳۱: چہ کہ د قران د خدا نے کتاب دے نو پدے یولوے عالم ولے نہ راتلو۔ دا پیدائی تہیم او فریب او امی باندے ولے رائے۔ دے رات لوے سڑے شو۔

شہبہ ۶: ایت ۶۰: چہ اللہ فرشتہ ولے نہ راتلو بطور پیغمبر پدے دے انسان۔

مگر اصل شہبہ چہ حوا میسج دعوہ (فدو اللہ مخلصین لہ الدین مومن ۱۴) سرہ متعلق دہ ہنہ ایت ۸۶ کے چہ مونگ دوی نہ چہ دا رادے رامد شے واپو۔ نو مونگ خودی نہ

خدا یا ان نہ دی ویکلے۔ بلکہ دوی اللہ نہ زمونگ سوال پیش کوی او مونگ خلاصی اللہ نہ نو جواب: چہ اللہ دا اختیار ہے چہ نہ دے وکڑے۔ و لا یملک الذین یدعون من دونہ الشفاعة

سورة الدخان کی

(ترتیباً ۴۴ بعد از زخرف - نزولاً ۶۴ بعد از زخرف)

رابطہ سابق سرہ

شمار	سورة الزخرف	شمار	سورة الدخان
۱-	شروع سورة پي ترغيب الى القرآن سره شوع ده۔	۱-	نودا سورة هم پي ترغيب الى القرآن سره شروع كيگي۔
۲-	دشركي نود شيعي جواب ايت ۸۶ كے اوشو چي سفار شيان ندي۔	۲-	ايت ۶ كے فرمائي چي ستا سوال صرف اللہ ادري / قبولي بل شك ندي۔ يعني تقي پي ما سبق ده۔
۳-	دني خبره ايت ۸۸ كے ذكر شوع ان طوع لاء قوم لا يوع منون	۳-	ايت ۲۱ كے دموي خبره: وان لم توع منوا لي فاعتر لون۔ كز ما خبره ندي نولرے شے راند۔
۴-	مومنانو ندي بشارت اخروي۔ و۔ ايت ۷۰-۷۳ پورے: اذ خلوا الجحيم اتم وازوا حكم تحمرون	۴-	ايت ۵۱-۵۷ هم بيان د بشارت اخروي۔ چي صرف نچلے بيہيانے ندي بلکہ وزو جھم بخور عين
۵-	ذرعون د هلاکت ذكراوشو اجمالاً مختصراً پي ايت ۵۵ كے	۵-	نودے سورة كے تفصيلاً ذكر كولے شي۔ ذرعون د هلاکت۔
۶-	ايت ۴۴ كے اووے۔ انذركم لعلكم تتقون۔	۶-	ايت ۳ كے فرمائي چي انا انزلناه في ليلة المبارک
۷-	ايت ۶۷ كے اووے چي متقيا نودوت پي آخرت كے هم دي۔	۷-	ايت ۴۱ كے فرمائي چي كافران يودوست به بل تپي آخرت كے هيٹ فاندہ ندي در كولے۔
۸-	ايت ۳۰ كے كافرو قرآن تپي جادو ويجلے دے۔	۸-	ايت ۱۴ كے رسول تپي مجنون والي۔

انگيزات د سورة: (۱) سورة ممتاز دے پي ايت ۴ باندے فيھا يفرق كلن امر حكيم (پي دغے شپے كے فيصلے دكارونو جدا جدا كولے شي۔)

(۲) سورة ممتاز دے پي ايت ۱۰ باندے يوم تاقى السماء بدخان بين آسمان به لوگے شي او يعطى الناس دا خلق به پت كڑي۔

(۳) سورة ممتاز دے پي ايت ۱۴ باندے چي ايجاد دافردہ۔ در رسول متعلق: معلوم مجنون ڈير پوه ليونے دي۔ (پي دے خبره سوچ اكرے پوه او ليوے)

(۴) سورة ممتاز دے پي ايت ۲۴ واخر ك البحر رهوا خشك / ولا لا درياب پريده

(۵) سورة ممتاز دے پي ايت ۲۵-۲۷ پي نمتونود دنيا فرعون لره۔ چي بانو ندي، چي ندي، مقام كريم دغيره دو۔

(۶) سورة ممتاز دے پي ايت ۲۹ فنا بكت عليهم اسماء آسمان اوزر كے ذرعون تپي نوي هلاکت اوند بزل۔

مقصود سورة: بيان د نهي شيعي پي دعوه د حواميموسيح چي هغه دعوه پي سورة مومن كے درے وارے بيان شوع ده۔

(ايت ۱۴ كے فدو اللہ مخلصين له الدين ايت ۶۰ كے وقال يكلم الدعوي اتجب لكم... او ايت ۶۵ كے هو الحى لا اله الا هو فدعوه مخلصين له الدين)

سورة تم جده كے پي دغے دعوه باندے ثلور شيعي اودھے جوابوندي بيان شول چي هغه دا دو۔

(۱) ايت ۵: مونگ ستا پي خبرو ندي پوهيگو جواب ايت ۶ كے: زه هم ستا سوپشان انسان يم۔ ولے ندي پوهيگي زما پي خبرو۔

(۲) مونگ ستا خبره / مسلك زك ندي نونو چي د شيعي خوب كے باهام يروي جواب ايت ۲۵ كے چي باهانه بلکہ شيطان دے يروي

(۳) كتران د اللہ كتاب وے نوبله جب كے بهرا غلے وے۔ جواب ايت ۴۴ كے غا عجبى و عربى

(۴) كتران رشتيا د اللہ كتاب وے نوبله دارے بهرا غلے وے۔ جواب ايت ۴۵ كے چي تورات تانوكوم اومنو حالانكده هغه پي يودارے را غلے دو۔

بيادرے اعتراضات اودھے جوابوندي اوشو پي سورة شوري كے:

(۵) دا خبره دتوحيد (فدو اللہ مخلصين له الدين) ندي دزانو كوي۔ اودا خبره ندي پي خبرو ندي ندي ندي۔ نوبه جوابوندي ايت ۳ + ۱۳ كے اوشو۔

(۶) نول بلبيان ستا خلاف دي هغوي خودا خبره ندي كوي بلکہ هغوي وائي چي ويلي شيعي۔ بابا گان رارسيد شي۔ ولے آدم دني پي وسيله ندي وود خلاص شوع۔ جواب ايت ۱۴ + ۲۱ كے

(۷) نول بلبيان ستا خلاف دي۔ نوبه جوابوندي ۵ اوشو ايت ۱۰، ۱۵، ۱۷، ۲۷، او ۵۲ كے

(بل طرف تپي هم او گوره)

بیا بلہ شہبہ پہ سورۃ الخرف کے وہ۔ ہنہ دا چہ:

(۸) ٹیک دہ مونگ خور تہ خدا یان نہ وایو۔ تہسے مونگ تہ مشرکان وائے۔ مونگ دوی تہ سوال کوو۔ او دوی ز مونگ د پارہ اللہ تہ سوال کوئی۔ نو دا ز مونگ ویلے دی۔ ددوی پہ شفاعت سرہ اللہ

ز مونگ کار کوئی۔ نو جواب ایت ۸۶ کے ولا یمک الذین یدعون من دونہ الشفاعۃ

نواوس دے سورۃ الدخان کے نہمہ شہبہ:

(۹) اصل کے دا د ہنغے اتے شہبہ دویم شق دے۔ ہلتیہ نئے جواب اوکڑو۔ چہ نہ دوی سرہ د شفاعت اختیار شتہ اونہ اور یدیشی۔ نو دا مشرک وائی کیدیشی چہ واوروی۔

نوایت ۶ کے جواب کوئی انہ السبح العظیم صرف یو اللہ ستاسو سوال اوڑی بغیر غو گونو۔ (پہ سمج بانڈے الف + لام د پارہ د تخصیص دی۔ چہ دا صفت صرف دا اللہ

دے) او یقیناً چہ صرف دا یو اللہ بغیر غو گونو واوروی چہ دا اتفاق مسلدہ۔ او قبولتیا ہم کوئی۔ بل ہیٹ ٹوک نہ واوروی بغیر غو گونو۔ ز کہ چہ دا باغو گونہ ختم دی۔ او کہ فرض کہ

شتہ ہم نو قوت سماعت پکے نشتہ۔ د قوت سماعت د پارہ نوح اول شرط دے ددہ پہ جسم کے۔ اونہ قبولتیا کو لے شی۔ اعراف ۱۹۵: اللهم ارسل یمشون بھما.. اللهم

اذان یمشون بھما.. نو چہ ددغے اللہ پہ واوریدو کے ہیٹ شک نشتہ نو بیا دہنغے ذات نہ و لے نہ غواڑے۔

سورة الجاثية

(ترتیباً ۲۵ بعد از دخان - نزولاً ۶۵ بعد از دخان)

رابطہ ماسبق سرہ

شمار	سورة الدخان	شمار	سورة الجاثية
۱-	شروع دسورة پہ ترغیب الی القرآن سرہ۔	۱-	نودا سورة هم شروع پہ ترغیب الی القرآن سرہ دے۔ نوپدے وجہ سے متصل راڈو۔
۲-	نہم شبہہ وہ دحوامیسوع پہ دے سورة کے: چه مونگ خودرتہ خدا یان نہ دایو۔ مگردورہ دہ چه زمونگ سوال اورى۔ او الثرتہ وژانده کوی۔ نو جواب ادشوایت ۶ کے اندسوع العلیم	۲-	لسبہ شبہہ پیدے سورة کے ایت ۱۸ کے۔ چه زمونگ دین پخوانے دے old is gold نودے سورة کے ددغے شبہہ دغ کو لے شی۔ نوپدے وجہ سے متصل راڈو۔
۳-	فرعون دموسیٰ مزاق اژاد کرو نو غرق م کڑو ایت ۲۳	۳-	ایت ۹ کے فرمائی چه ٹوک زما تینو پورے ٹوٹے کوی هغه عرق کوم۔
۴-	مومنو دپارہ جنت ایت ۵۱ کے ذکر دے۔	۴-	ایت ۳۰ کے ترقی پہ ماسبق ده ذالک هو الفوز الیمین
۵-	ایت ۳۲ کے افرمائی چه بنی اسرائیل م اوچت کڑے دو پنے چلہ زمانہ کے ولقد انزلهم علی علم علی الخلیم	۵-	ایت ۱۶ کے ترقی ده پہ ماسبق وفصلنا هم علی الخلیم
۶-	ایت ۳ کے فرمائی چه قرآن م دجیر او برکت شہ کے نازل کڑے دے۔	۶-	ایت ۲۰ کے فرمائی چه هذابصار الناس وهذی ورحمة لقوم یوقنون
۷-	ایت ۳۵ کے دقیامت نہ دکافرو انکار ذکر دے۔	۷-	ایت ۳۳ کے ددغے مکرینودقیامت والودپارہ سزا ذکر دے۔ وما واکم النار

انتیازات دسورة:

(۱) سورة ممتاز دے پہ دے بیان چه ہر امتی پہ چلے اعمال نامے تدرافوتے شی ایت ۲۸ کل لیسہ تدعی الی کتابہا

(۲) سورة ممتاز دے دکافرو پدے دائینا چه مونگ ٹوک نشی ہلاک کو لے لگر زمانہ ایت ۲۳ وما یھلکنا الا اللہ

(۳) سورة ممتاز دے پدے خبرہ چه فرمائی چه کلہ پوھشی پہ حقہ مسکہ یا قرآن نوھلد دے مزاق اژادوی۔ ایت ۹ واذا علم من ایئناھیمان اتخذھاھووا

(۴) سورة ممتاز دے پدے خبرہ چه قرآن پدے بل دا سے کوم کتاب دے چه دی پرے ایمان راڈوی یعنی تہ بل ایمان والا کتاب ہاں جہنم دے دہ لکہ۔ ایت ۶-۷

(۵) سورة ممتاز دے پہ برترے دینی اسرائیلو دچلے زمانے پہ خلقوباندے پہ وجد ۵ وجوہاتو (۱) کتاب (۲) حکم (۳) نبوت (۴) رزق (۵) نور فلیتو نہ پہ خلقوباندے ایت ۱۶

مقصد دسورة: بیان دسے شبہہ دمنکرانو او جواب ددغے شبہہ هغه دا چه:

ستاسودین نو دے دے اوز مونگ دین پخوانے دے۔ لہذا مونگ زور دین پسے زو۔ چه هغه تابعداری زمونگ دشترانودہ۔ چه پدغہ دین کے غوثان او ابدالان دی۔

اودغہ متفق علیہ دین دے۔ لہذا مونگ ستاسودانو دے دین نہ منو۔

جواب: ایت ۱۸: ثم جعلک علی شریح من الامر ولا تتبع اھواء الذین لا یعلمون۔ دین هغه دے۔ چه واللہ طرفہ دے۔ اودین هغه نہ دے چه پخواہشا تو مینی دی۔

یعنی دامنکرین ددین نہ بلکہ دچلو خواہشا تو تابع دی۔ دین بہ منقول وی دینبرانو نہ علی شریح من الامر واضح دین دپخوانو پنے برانو چه هغه فدعو اللہ مخلصین

لہذا دین دے یعنی نوروالفاظو کے هغه لا الہ الا اللہ دے چه دہر پیغمبر دین دے۔

﴿دے دحوامیسوع ترتیب وار تفصیل او گورہ دسورة اھتاف (چه آخری دحوامیسوع سونو دے) دخلا سے بل طرف تہ﴾

سورة الاحقاف کی

(ترتیباً ۲۶ بعد از جاثیہ - نزولاً ۶۶ بعد از جاثیہ)

رابطہ ماسبق سرہ

شمار	سورة الجاثیہ	شمار	سورة الاحقاف
۱-	ترغیب الی القرآن سرہ سورة شروع شوی۔	۱-	نودا سورة هم یہ ترغیب الی القرآن سرہ شروع شوی۔
۲-	شروع سورة هم یہ من اللہ العزیز الکریم اذخاتمہ ہم پدغے سرہ اوشوی۔	۲-	نوددے سورة شروع کے ہم من اللہ العزیز الکریم کے راوڑوی۔
۳-	ایت ۲۲ خلق السموات والارض بالحق	۳-	ایت ۳ کے ترقی پہ ماسبق دہ۔ ما خلقنا السموات والارض الا بالحق
۴-	ایت ۲۳ کے وود۔ وختم علی سمعہ وقلبہ... زکہ چر دوی ددے نہ چل مقصد وانہ غشتو	۴-	ایت ۲۶ فرمائی وجعلنا لهم سمعاً والبصائر وانفذنا فما غشی سمعهم والبصائر ولا انفذنا لهم من شیئی
۵-	ایت ۲۸ کے دیکھیے وود۔ الٹا بدوی دا بحرمان پہ قیامت کے (پہ شلور بوڑی بدوی۔)	۵-	ایت ۲۶ کے وائی چہ صرف پہ شلور بوڑی نہ بلکہ کاثرہ او ژانده بہ ہم دی۔
۶-	دے سورة الجاثیہ کے لسمہ شہبہ وہ دعوا میسوح اودھنے جواب	۶-	نوددے سورة الاحقاف کے یو لسمہ شہبہ پہ دعود دعوا میسوح اودھنے جواب دے۔

امتیازات سورة

- (۱) سورة ممتاز دے پہ واقعہ جنا تو چر دا ویدو قرآن ایت ۲۹ وغیرہ
- (۲) سورة ممتاز دے پہ ادا بود قرآن و طرفہ جنا تو نہ ایت ۲۹ قالوا انصوا لکہ شنگہ چہ قرآن فرمائی چہ واذ اقرء القرآن فاستمعوا وانصوا لعلکم ترحمون۔
- (۳) سورة ممتاز دے پہ تبلیغ جنا تو ایت ۲۹ ولوالی تو هم منذرین اور ایت ۳۱ ایسی واداعی اللہ وامنوا یہ...
- (۴) سورة ممتاز دے پہ تصدیق قرآن و جنا تو طرف نہ ایت ۳۰ انزل من بعد موسیٰ مصداقاً لما بین یدیه یحدی الی الحق والی طریق المستقیم
- (۵) سورة ممتاز دے پہ ثلاثون شہر باندے چہ موردے پچی نہ ۳۰ میا پشنتے پی در کڑی
- (۶) سورة ممتاز دے پہ نصیحت دمور پلار زوی نہ ایت ۱۷ وھما یستغثن باللہ ویکل امن ان وعد اللہ حق
- (۷) سورة ممتاز دے پہ بیان دودہ قسمہ اولاد نیک عملہ اولاد او بد عملہ اولاد ایت ۱۷

مقصد سورة: بیان دیو لسمے / آخری شہبے پہ مرکزی دعویہ دعوا میسوح (فدعو اللہ مخلصین لہ لدین) باندے۔ اودھنے جواب پہ ایت ۲۸ کے

دا سورة آخری دعوا میسوح دے شہبہ دادہ چہ مونگ خور نہ خدایان نہ دایو بلکہ ددوی پہ سنگ / جولائے کے نجات دے۔ اذخیر و برکت دے۔ نو جواب کوی پہ ایت ۲۸ کے چہ کہ ددوی پہ سنگ کے نجات دے۔ نو قلولوا نصرہم الذین اتخذوا من دون اللہ قرباناً لہم دغے عادیانولرہ و لے ددوی بابا گانو بیج نہ کڑے شو۔ دا اللہ عذاب نہ۔

﴿ خلاصہ شبہات و دعوا میسج ﴾

دعوا میسج دعویٰ ذکر وہ پہ سورۃ مومن کے درے وارے:

(ایت ۱۳ کے فدعوا اللہ مخلصین لہ الدین ایت ۶۰ کے وقال ربکم الدعویٰ استجب لکم... او ایت ۶۵ کے ہوا لکی لالہ الاھو فدعویٰ مخلصین لہ الدین)

چہر کلہ دعویٰ ذکر شوہ نو منکرینو پے در پے اعتراضات / شبہات شروع کر ل چہ ہفہ دادی:

سورۃ تم سجدہ کے پدغے دعویٰ باندہ سگور شیبے اودھنے جوابونہ بیان شول چہ ہفہ دا دو۔

(۱) ایت ۵: مونگ ستا پخرو نہ پوھیگو جواب ایت ۶ کے: زہ ہم ستا سو پشان انسان ہم۔ ولے نہ پوھیگی زما پخرو۔

(۲) مونگ ستا خیرہ / مسئلہ زک نہ منو چہ دھنے خوب کے بابام پروی جواب ایت ۲۵ کے چہ بابانہ بلکہ شیطان دے پروی

(۳) کہ قرآن دالہ اللہ کتاب وے نوبلہ جہ کے برا غلے وے۔ جواب ایت ۴۴ کے اء عجی و عربی

(۴) کہ دات قرآن رشتیاد اللہ کتاب وے نو پو وارے برا غلے وے۔ جواب ایت ۴۵ کے چہ تورات تا سو کو م اومنو حالانکہ ہفہ پو وارے را غلے وے۔

بیاد رے اعتراضات اودھنے جوابونہ او شو پہ سورۃ شوری کے:

(۵) دا خبرہ و تو حید (فدعوا اللہ مخلصین لہ الدین) نہ دزانہ کوے۔ اودا خبرہ ٹکے پیغمبر انونہ دہ کڑے۔ نو جوابونہ ایت ۳ + ۱۳ کے او شو۔

(۶) ٹول ملیان ستا خلاف دی ہغوی خودا خبرہ نہ کوئی بلکہ ہغوی وائی چہ ویلے شتہ۔ بابا گان رار سیدیشی۔ ولے آدم دنی پو ویلہ نہ و خلاص شوے۔

جواب ایت ۱۳ + ۲۱ کے

(۷) چوانی ٹول کتابونہ ستا دغے مسئلہ خلاف دی۔ نو جوابونہ ۵ او شو ایت ۱۰، ۱۵، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲ کے

بیا بلہ شبہہ پہ سورۃ الخزرف کے وہ۔ ہفہ دا چہ:

(۸) ٹیک دہ مونگ خودرتہ خدایان نہ وایو۔ تہ سے مونگ تہ شرکان وائے۔ مونگ دوئی تہ سوال کوو۔ او دوئی ز سوگ دپارہ اللہ تہ سوال کوئی۔ نو دا ز سوگ ویلے دی۔

ددوی پہ شفاعت سرہ اللہ ز سوگ کار کوئی۔ نو جواب ایت ۸۶ کے ولایم لک الذین یدعون من دونہ الشفاعتہ

بیا بلہ شبہہ ذکر دہ پہ سورۃ الدخان کے

(۹) کیدیشی چہ ز سوگ سوال وادری۔ نو جواب ایت ۶ کے وو چہ انہ لسمیح العلمیم

بیا بلہ شبہہ ذکر دہ پہ سورۃ الجاثیہ کے:

(۱۰) چہ مونگ زوڑ دین پسے زو۔ اوستادین نوے دے دانہ منو۔ نو جواب ووپا ایت ۱۸ کے چہ دین ہفہ دے چہ پیغمبر انونہ منقول وی۔ اودین دخواہشا تو شے نہ

دے۔

بیا بلہ آخری شبہہ ذکر دہ پہ سورۃ الاحقاف کے:

(۱۱) چہ مونگ خودرتہ خدایان نہ وایو۔ بلکہ ددوی پہ سنگ کے یا لمن کے نجات دے او خیر و برکت دے نو جواب ایت ۲۸ کے چہ قوم عادلہ ولے ددوی بابا گانوفج

نہ کڑے شو۔ چہ تا سو ددوی پہ سنگ کے نجات گنڑے۔

سورة محمد مدنی

(ترتیباً ۲۷ بعد از احقاف - نزولاً ۹۵ بعد از حدید)

رابطہ مابین سورہ

شمار	سورة الاحقاف	سورة محمد
۱-	مسئلہ ثابتہ کفر لہ پیدائیلو عقلیہ نقلیہ او وجیہ سرہ	نودے سورة کے ترغیب الی القتال چہ کہ اوس ہم نہ منی نوقال ورسرہ او کثرہ فاضرب الرقاب ایت ۴
۲-	ایت ۵ کے اووے چہ مشرک غٹ گمراہ دے۔	نودت ایت انکے فرمائی چہ اعمال او عقیدہ دواڑہ نے بر باد دی۔
۳-	بیان دجنت مختصراً او شو	نودت ایت ۵ کے تفصیل ددنے جنت کوی۔
۴-	بیان دشہما تو دشراکانو او جو ابونہ او شول۔	نودت بیان دحالا تو دشرفاقو کوی چہ دشہما نہ صرف مشرکان پیدا کوی بلکہ منافقان ہم پیدا کوی۔
۵-	ترغیب الی القران و مبلغ ایت ۳۵ (داقران رسول دی خلقوتہ)	نودت حالات انکار یا نودقران ذکر کوی۔
۶-	قوم عاد دینبیر و حضرت ہود خلاف او کفرل نونجاہ م کفرل	نودت ایت ۳۳ کے فرمائی چہ ہر شوک چہ دینبیر خلاف کوی عمل نے تباہ کگی۔

انتیازات دسورة:

(۱) سورة ممتاز دے پایت ۴ باندے چہ پدیکے دندے د روایت بیان نے کڑے دے۔

(۲) سورة ممتاز دے پایت ۱۲ چہ دینا پرست کپے د غوی سرہ مشابہ کڑے شوے دے۔

(۳) سورة ممتاز دے پایت ۱۵ چہ غفلت و قسمہ و لے/شہر و نہ ذکر کولے شہ دجنت چہ صفحہ پی، او بہ، شات او جنتی شراب دی۔

(۴) سورة ممتاز دے پایت ۲۳ افلا نجد یرون القران ام علی قلوب انقلھا۔۔۔

(۵) سورة ممتاز دے پایت ۱۹ فاعلم انہ لا الہ الا اللہ چہ ایمان پیکلہ زان پوہ کڑہ زان نہ طولی مہ جوڑوہ۔

(۶) سورة ممتاز دے پایت ۳۲ باندے چہ درے قسمہ خلق بر باددی (الف) کافر (ب) چہ خلق بندوی دلارے/دین واللہ نہ (ت) چہ کوم دینبیر خلاف کوی۔

(۷) سورة ممتاز دے پایت ۳۷ چہ کہ اللہ تاسو نہ تاسو سول مال غوستے دتے نونجل بہ ذکر کولے دتے۔

(۸) سورة ممتاز دے پایت ۲۷ چہ کافر و سرہ ترھے وختہ پورے جہاد کوہ چہ تر شو ہتھار او غور زوی/شکر پریدی۔

مقصد دسورة: ترغیب الی الجہاد و الانفاق (چہ بدنی او مالی قربانی دواڑہ و کڑہ اللہ دپارہ) او ورسرہ ورسرہ احوال و منافقانو ہم ذکر کوی۔

تقسیم دسورة: سورة دوہ حصے دے: (۱) ایت ۱ - ۱۹: پدیکے ترغیب الی الجہاد او آخر کے پرے مسئلہ تفریح کوی فاعلم انہ لا الہ الا اللہ ایت ۱۹ چہ جہاد بہ دے مقصد لہ کوے۔

(۲) ایت ۲۰ - ۳۸: پدیکے ترغیب الی الانفاق او احوال و منافقانو چہ ہمیشہ بہ دوی ٹال مشول کوی بہ جہاد کے ہم او انفاق کے ہم

او دوی بہ چرے ہم ددین کار خلوص سرہ نہ کوی۔

دا قران طریقہ دہ۔ چہ مسئلہ دتو حید او رسالت بیان کڑی۔ نوورپے مسئلہ دجہاد او انفاق راوڑی۔ زکہ چہ دغہ مسئلہ دتو حید قران او سنتو جہاد

او انفاق نہ دینبیر نشی خوریدے۔ یعنی صرف دغلے کار نہ بلکہ جان او مال بہ ہم لگوے۔

سورة الفتح مدنی (ترتیباً ۳۸ بعد از محمد - نزولاً ۱۱۱ بعد از جمعہ)

رابطہ سابق سرہ

شمار	سورة محمد	سورة الفتح
۱-	پہلے سورة کے بیان درغیب الی الجہاد الی القتال دو۔	نودے سورة الفتح کے بشارت درکوی نفعی۔ چہ جہاد و اکڑو نو خوشخبری دفتے داخلہ۔
۲-	پہلے سورة کے یعنی آخری آیت کے اوے۔ چہ کہ تا سو جہاد او انفاق اونکر و نو۔	نودے سورة کے پرے مثال بیانوی و صحابا و سپا ایت ۲۹ کے چہ ہنوی بہادران دو۔ او پے دینے زانو نہ قربان اللہ بہ بل قوم راوی چہ ہنوی بد اللہ پے دین جانثاران وی۔
۳-	زجرو دے سورة کے منافقا نو لہرہ چہ جہاد او انفاق نہ کوی۔	نودلہ ایت ۱۷ کے جہاد نہ کو کونے شے خلق مستحق کڑل چہ ہنہ معذورہ خلق دی۔ یعنی دوی دے زجر نہ نفع دی۔
۴-	آیت ۱۷ کے اوے چہ ٹوک دھد ایت طلب گاردی نو ہنہ توفیق دھد ایت درکوی	نودے سورة کے مثال دھنہ خلق چہ طلب دے دھد ایت او کڑو نو ہد ایت در نصیب شو۔ چہ ہنہ صحابہ دو۔
۵-	آیت ۱۵ کے بیان درجنت نہر نو او شو۔ چہ ٹلو قسم نہر نہ ہو۔	آیت ۲۶ کے اوے زما نیل چہ و اللہ ہم کلمۃ التقوی صحابا و سرہ کے کلمہ تقوا اولگولہ۔
۶-	آیت ۱، ۲۸، ۳۲ کے اوے چہ منافقا و مشرکینو عمل بر باد دے۔	آیت ۵ کے فرمائی پے دے جنت کے بہ مومنان سڑی او خزے اوی۔
۷-	آیت ۲۵ کے اوے چہ منافقا نہ تا سو نہ تنہی پے شاگانو۔	نودے سورة آیت ۶ کے فرمائی چہ پے دوی د اللہ لعنت دے او دوی دوزخیان دی۔
۸-		آیت ۱۰ کے فرمائی چہ صحابا او مومنا بہ دسرہ بیعت کوی۔ د دین پے کارونو کے

انتیازات و سورة: (۱) سورة ممتاز دے پے ایت ۱۸ چہ بیان کوی دھنہ اونے چہ د کو مے لاندے بیعت (بیعت رضوان) شوے دو۔ (۲) سورة ممتاز دے پے بیان وصلح حدیبیہ باندے

(۳) سورة ممتاز دے پے زید فحقو لکہ فتح مکہ فتح خیبر فتح فارس وغیرہ

(۴) سورة ممتاز دے پے خواب پیغمبر ایت ۲۷

(۵) سورة ممتاز دے پے صفا تو صحابا و جہان دصفا توے شوے دے پے انجیل او تورات کے ایت ۲۹

مقصود سورة: البشارة للمؤمنین

تفسیر دایت (۱) انفتح لک فتنا مینا مونگ فتح در کڑہ تا نہ فتح نکارہ۔ کوم فتح ترے مراد دہ۔ کون فتح دے ترے مراد دانستہ شے نو ہنہ بہ ۸ ہجری کے شوے وہ او صلح حدیبیہ پے ۶ ہجری کے شوے

وہ۔ چہ ہنہ پے فوری داسورة نازل شوے دے۔ نو بعضے خلق ترے فتح مکہ مراد اٹلی او بعضے ترے صلح حدیبیہ۔ چہ فتح مکہ ترے مراد شے نو مطلب دا صلح حدیبیہ سبب او گر زید و فتح کے۔

پے شگم کال دھرت رسول خوب اولیدو چہ مونگ کے ٹوک د بیت اللہ شریف طواف کوی ٹوک سرد نہ خرابی او ٹوک دے واڑہ کوی۔ چہ کونہ د پیغمبر خوب وحی وی چہ صابانے صحابا و نہ بیان ددے خوب

او کڑو۔ نو صحابا پے ہوش چہ دا خود مونگ تہ اللہ طرف نہ اشارہ دہ عمرے کولو۔ مگر نہ نبی او نہ صحابا پورا پوہ شول پے تعبیر دے خوب چہ کال پس بہ دا خوب پے تعبیر سرہ پورا کیگی۔ نو پے و لکیدہ چہ نبی عالم الغیب

نہ دو تعبیرے بل کال نہ برابر کیگی مگر نبی دے کال تہ عمرے تیارے او کڑو۔ او سرہ سولہ سترہ سو صحابا ہم عمرے تیارے کوی۔ چہ کونہ د پے مقام تہ اور سیدل نو کافر ورتہ نکلے شو چہ تا سو کے تہ

نشے راتے۔ نو نبی حضرت عثمان بطور سفیر اولیگلو چہ سرداران دے راضی کڑی پے عمرہ کولو چہ مونگ جنگ لہ نہ بلکہ عمرے لہ رانگلے پے۔ سردارانو دے ورتہ او دے چہ کہ تہ عمرہ کول خواڑے نو اڈرہ مگر نور

ٹوک بہ نہ کوی۔ عثمان او دے چہ رسول پے عمرہ نہ کوی نوزہ شگہ او کڑم نکلے رسول نہ۔ دا آداب او محبت د و صحابا و رسول سرہ۔ پے دھنہ حدیبیہ کے چہ رسول و وضو کوی نو صحابا و رسول د چار اندام او پے پینل

خ اپوی۔ حالانکہ مدینہ کے دے داخل نہ دو کڑے۔ داوے۔ زکہ چہ دل نہ کفارو لیدل دوی دا حالت چہ صحابا و رسول سرہ دو دھنہ وضو او پے ہم لاندے زکے تہ پے پیدی نو دودہ وینہ تویدو

تہ بہ شگہ پے پیدی۔ نو داخل دپارہ درعب او چولو و پے کافر و باندے۔ لکہ شگہ چہ د بیت اللہ شریف طواف دوران کے وحی او شوہ چہ کہ دا صحابا ہنہ نور او بیماران و لے نہ وی۔ مگر طواف دوران کے دے

چہلہ بہادری نکارہ کڑی۔ دائرہ بیگ و صحابا و دو دے کفارو چہ دا حال صحابا و اولیدو نو کے تہ زہر و کڑو چہ خیال کوے چہ دوی سرہ جنگ اونکرے۔

بحر حال عثمان ہنہ لگ لیت شود لہ شیطان او از او کڑو چہ عثمان ہنہ شہید کڑے شو۔ پے دے خبر سرہ رسول د زینہ شواو غصہ شو۔ او نے لاندے دیو یو صحابی نہ دا بیعت اٹلی چہ تر مرگہ مرگہ پورے

بہ دوی عثمان بدلہ اٹلی۔ او گورہ رسول عالم الغیب نہ دو۔ ورتہ عثمان خوشہید نہ دو۔ او پے دے مونگ دپارہ دا ہم سبق شو۔ چہ زینل ملگری پے سر صحابا و نوزہ غیرت کوے۔

نودے واقعے او بیعت تہ دینلے کیگی بیعت رضوان چہ پے ۶ ہجری کے شوے دو۔ اگر چہ دے معاہدہ کے د کافر و طرف نہ شدا سے شرا بیط ہم دو چہ ظاہراً د مسلمانا نو د کزورے نشانی وہ۔ او عمر

پے بار بار ہنہ شوے ہم دے مگر رسول بار بار منع کڑے دے اوتلی دے و کڑے دے۔ آخر دا چہ کافر و دے معاہدے چہلہ خلاف ورزی پے ۸ ہجری کے او کڑے۔

د معاہدہ صلح حدیبیہ او دے خلاف ورزی سبب او گر زید و دفتے کے چہ پے ۸ ہجری کے شوے دہ تقریباً دس ہزار صحابا کے پے مجاہدین دو۔

سورة الحجرات مدنی

(ترتیباً ۳۹ بعد از الفتح - نزولاً ۰۶ بعد از مجادلہ)

رابطہ مابقی سہ:

شمار	سورة الفتح	سورة الحجرات
۱-	چہر کلہ دلنہ بیان رفتے او شو۔	نوادس نئے سورة کے بیان دامور منظماء دے۔ (اشارہ دے کپے دے خبرے تہ چہرے بدے عمل نصیب کیگی چہرے امور و خیال اوسانے)
۲-	ایت ۲۶ افرمائیل چہ صاباؤ سرہ داکلمہ و تقوا لکید لے دہ یعنی دوی ٹول پیدے عمل کوی۔	ایت ۱۳ کے فرمائی ان اکرمک عند اللہ انکم (چہر توحید کلمہ دے عمل نصیب شی نوعہ تمند بہ شے)
۳-	خاتہ پہ امنوا او شوہ ایت آخری: و صد اللہ الذین امنوا و عملوا الصلحت۔۔۔۔۔	شروع دے سورة پہ امنوا کیگی۔ یا اللہ الذین امنوا۔۔۔۔۔
۴-	دے سورة کے کافر و سرہ جنگ بیان دو۔	نودلنہ باغیانوسرہ جنگ بیان دے۔
۵-	آخر کے افرمائیل محمد الرسول اللہ	نودلنہ فرمائی چہ ٹوک در رسول بے ادبی کوی۔ نودھن عمل بر باد دے۔

مقصد سورة: بیان د آداب سیح لاصلاح المعاشرہ (دمعاشرے داصلاح دپارہ اووہ آداب چہن سہرہ ستاجماعت مضبوطیگی)

دائل آداب پہ یا اللہ الذین امنوا سرہ شروع کیگی۔

- ادب (۱) ایت ۱: اللہ او پیغمبر نہ منگے کیگی۔ مطلب دچہ اللہ حکم او در رسول طریقہ موجود دہ۔ نوجیل پیمر، خواہش او رسم رواج دکی او طریقہ دشرا نو پریدہ ورنہ معاشرہ تباہ کیگی۔
- ادب (۲) ایت ۲: جلیل اواز دپیغمبر پہ اواز مہ او چتوے یعنی رسم رواج در رسول طریقے نہ مہ او چتوہ۔ ترجیح در کڑہ طریقے در رسول تہ۔
- ادب (۳) ایت ۶: درکن بارہ کے مکمل تحقیق او کڑہ دانہ چہ ٹوک در تہ در رخ او دوائی او دیور کن پارہ کے بلا تحقیق فیصلہ او کڑے نوجماعت بدے گڈووشی۔
- ادب (۴) ایت ۹: کد جماعت ارکان چیلو کے پہ شہر و دران شی صلحے او کڑہ۔ او کہ پوتنجا دوہ کپے صلح نہ کوی نوہن بل سرہ امداد او کڑہ چہ بوج راشی بہ ہنہ سڑی صلح نہ کوی۔
- ادب (۵) ایت ۱۱: یورکن د زیل زکن تحقیر نہ کڑی۔ درنہ ملگری بہ تہ نس شی۔
- ادب (۶) ایت ۱۲: گمان باندے پہ عمل نہ کوی۔ گمان کول دانسان چیل اختیار کے ندی۔ مگر گمان باندے عمل کول خوا اختیار کے دی۔ ورنہ جماعت ملگری بہ دے تہ نس شی۔
- ادب (۷) ایت ۱۳: عزت و تکریم او کڑے دھنہ چا چہنہ تقوی دی۔ اگر چہ عمرے ڈیر کم ولے ندی۔

بیار دستونو روا تہ نو کے فرمائی چہ منافع بہ چہ ہم دے ادب او لحاظ نہ کوی۔ داحاصل دصورہ دو باقی ترجمہ اسانہ۔

انتیازات دسورة:

- (۱) سورة ممتاز دے پدے اوو ادب و معاشرے چہ دے بل سورة کے نشہ۔
- (۲) سورة ممتاز دے پایت ۴ باندے چہ ٹوک در رسول تہ درے نہ یاد کور دشا طرف نہ اواز نہ کوی نو دوی زناور یعنی بے عقلہ دی۔
- (۳) سورة ممتاز دے پہ ایت ۷ باندے چہ اللہ خو ش کڑے دے تا سورہ ایمان او نہ دے خو ش تا سورہ کفر جب الیکم الایمان و کرہ الیکم الکفر و فسوق و الحصیان
- (۴) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۰ انما المؤمنون اخوة
- (۵) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۳ چہ اللہ فرمائی چہ جعلکم شعوبا و قبائل لتعارفوا
- (۶) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۴ قالت الاعراب امانا قل لہم تو منوا و لکن قولوا لاسلمنا و لم یدخل الایمان فی قلوبکم
- (۷) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۷ باندے یمنون علیک ان اسلموا قل لا تمون علی اسلامکم بل اللہ یمن علیکم ان ھدکم للایمان

سورۃ ق

(ترتیباً ۵۰ بعد از حجرات - نزولاً ۳۳۶ بعد از مرسلات)

رابطہ سابق سرہ

شمار	سورۃ الحجرات	سورۃ ق
۱-	ایت ۱۳ کے اوڑے ان اکرمک عند اللہ انکم	نود لہ ایت ۳۱-۳۲ اللہ تعالیٰ دینی منزل خانی چہ ہفتہ جنت دے۔
۲-	ایت ۱۸ کے اوڑے چہ اللہ پوہ دے پے پٹو او پے نکارو	ایت ۶ کے فرمائی چہ سزا ہرزہ پد سوسہ ہم پوہ دے و نعلم ما تو موس بہ نفسہ و نحن اقرب الیہ من جبل الوریڈ
۳-	دے سورۃ کے معاشرے اصلاح دپارہ ۷ آداب بیان کرل	نودے سورۃ کے اثبات دقیامت کوی (اشارہ دہ پکے دے تہ چہ معاشرہ سدوی نوقیامت کے ہد دے اجر در نصیب ہے۔)
۴-	ایت ۲: چا چدا نیا ڈے ادبی او کڑہ نو عملے بر باد دے۔	ایت ۱۴: چا چدا نیا ڈے تکذیب او مخالفت کرے دے۔ نو ہفتہ لہ اللہ تبارہ کرے دے۔

امتيازات و سورۃ: (۱) سورۃ ممتاز دے پے تعجب دکافرو پے اثبات دقیامت ایت ۲

(۲) سورۃ ممتاز دے پے بیان د جبل الوریڈ باندے (دزڑہ رگ) ایت ۱۶

(۳) سورۃ ممتاز دے پے دے بیان چہ قیامت کے بہ انسان نہ پردے لے کرے کڑی شی۔ ایت ۲۲

(۴) سورۃ ممتاز دے پے ہونو فرشتو چینی او گس طرف تہ تاتے دی۔ ایت ۱۷

مقصد سورۃ: اثبات دقیامت او دلائل عقلیہ پے قیامت باندے۔

فرمائی چہ نبی کریم پے داختر پے ورز داسورۃ ق پے مانزہ کے ڈیروستو۔ کذا لک الخروج داوے؟ زکہ چداختر پے ورز ہر سڑے دچیل دس مطابق پے چیل جبل لباس کے راوتے وی دکورنہ۔
نوم دے قیامت کے بہ چیل عمل او عقیدے مطابق انسان دز کے نہ راوی۔

مختصر خلاصہ قرآن کریم پے اعتبار دہم سرہ تلور حصہ دے: (۱) فاتحہ - ماندہ آخرہ پورے: الخالق لکل شیء ہوا اللہ (۲) انعام - بنی اسرائیل پورے: المرئی لکل شیء ہوا اللہ
(۳) کہف - احزاب پورے: الباری لکل شیء ہوا اللہ (۴) سبا - ناس پورے: اثبات دقیامت + نفی دشفاعت تھری کوی۔

دا اوسہ پورے چہ تلور حصہ کے دہبانہ داخلہ تر حجرات پورے کوم سورۃ نہ بیان شول۔ پے ہفتے کے نفی دشفاعت تھری اوشوہ۔ اودا نکلے سورۃ نہ (ق ذاریات طور) اثبات دقیامت کوی
بالترقی لکہ ق کے دانی کذا لک الخروج نو ذاریات ۵-۶ کے فرمائی انما تو عدون لصادق وان الدین لواقع طور ۷-۸ کے فرمائی مالہ من دافع نو پدے دے سورۃ نو کے
اثبات دقیامت دے بالترقی۔

دقران دا تلور حصہ پے دولس (۱۲) بابو تقسیم دہ:

باب (۱): سورۃ سبا + فاطر + یس (درے سورۃ نودی)

باب (۲): سورۃ الصافات + ص + زمر (درے سورۃ نودی)

باب (۳): سورۃ مؤمنین + حم سجدہ + شورا + زخرف + دخان + چاشیہ + احقاف (اودہ سورۃ نودی)

باب (۴): سورۃ محمد + فتح + حجرات (درے سورۃ نودی)

باب (۵): سورۃ ق + ذاریات + طور (درے سورۃ نودی)

باب (۶): سورۃ نجم + قمر + رحمن + واقعہ (تلور سورۃ نودی)۔

باب (۷): سورۃ حدید + مجادلہ + حشر + ممتحنہ + صف + جمعہ + منافقون + تنہان + طلاق + تحریم (لس سورۃ نودی)

باب (۸): سورۃ ملک + قلم + حاقہ + معارج + نوح + جن (ہیک سورۃ نودی)

باب (۹): سورۃ مزمل + مدثر (دوہ سورۃ نودی)

باب (۱۰): سورۃ قیامتہ + دھر + مرسلت + نبا + نازعات + عیس + تکویر + انفطار + مطففین + انشقاق + جرود + طارق (دولس سورۃ نودی)۔

باب (۱۱): سورۃ الاعلیٰ + غاشیہ + فجر + بلد شمس + لیل (ہیک سورۃ نودی)

باب (۱۲): سورۃ ضحیٰ + انشراح (دولس سورۃ نودی)۔ چدا سورۃ نہ بیان دہ مقاصد اربہ، روشہا تو اوتزہید من الدینا اور تغیب الی الآخرة کوی۔

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**